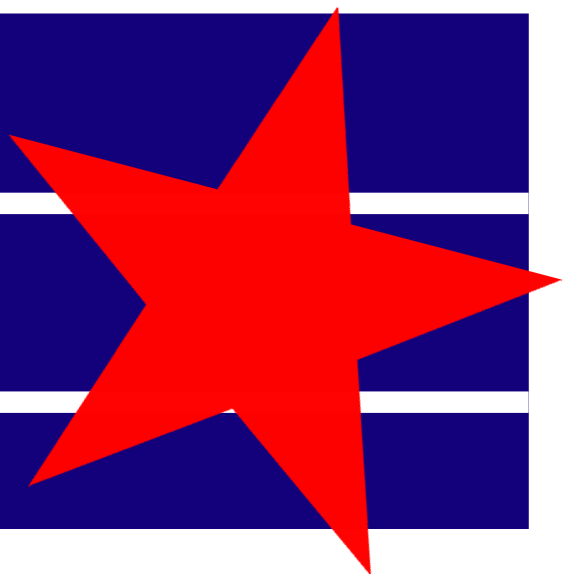

marxisme i hverdagen af martin johansen

1989

HAR SOCIALISME SPILLET FALLIT?	4
<i>Socialismens mulighed efter sammenbruddet i Østeuropa og oprøret i Kina, nr. 51, august 1989</i>	
HVILKE RETTIGHEDER HAR NAZISTERNE?	5
<i>Nødvendigt at begrænse nazisternes ytringsfrihed, nr. 52, september 1989</i>	
SOCIALDEMOKRATIET OG REFORMISMEN	5
<i>Hvorfor overlever Socialdemokratiet, nr. 53, oktober 1989</i>	
ER FOLKESTYRET EN NARRESUT?	6
<i>Kan vi bruge det borgerlige demokrati? nr. 54, november 1989</i>	
HVEM SKABER KAOS?	7
<i>Er massebevægelser anarki? nr. 55, december 1989</i>	

1990

HVORDAN VINDES HÆREN FOR REVOLUTIONEN?	8
<i>Erfaringerne fra revolutionen i Rumænien, nr. 56, januar 1990</i>	
FRA MASSEMORD TIL MASSEKAMP?	9
<i>Hvorfor opstår pogromer? nr. 57, februar 1990</i>	
ER SOVJETTERNE DØDE?	10
<i>Er ideen om arbejderråd død efter opbruddet i Østeuropa? nr. 58, marts 1990</i>	
KAPITALISME PÅ DYBT VAND	11
<i>Branden på Scandinavian Star var mere end en katastrofe, nr. 59, maj 1990</i>	
KAN MARKEDET REDDE MILJØET?	11
<i>Er teknologisk udvikling lig med mindre forurening? nr. 60, juni 1990</i>	
NÅR UVEJRET BRYDER LØS	12
<i>Klassekampens op- og nedgange, nr. 61, august 1990</i>	
KRIGEN I MEDIERNE	13
<i>Hvorfor behandles Golfkrigen så ensidigt i medierne? nr. 62, september 1990</i>	
KAN USA VINDE I GOLFEN?	14
<i>Golfkrigen handler om nutidens imperialisme, nr. 63, oktober 1990</i>	
PET, MOSSAD OG DEMOKRATIET	15
<i>Hvor stor indflydelse har efterretningsvæsenet? nr. 64, november 1990</i>	
DEN ISLAMISKE TRUSSEL	16
<i>Er fundamentalismen en særligt farlig bevægelse? nr. 65, december 1990</i>	

1991

SÅ SLEMT SOM I 50'ERNE?	17
<i>90'erne bliver ikke 50'erne om igen, nr. 66, januar 1991</i>	
IMPERIUM I OPLØSNING	18
<i>Sovjet på vej mod revolution? nr. 67, februar 1991</i>	
SADDAM INGEN NY HITLER	18
<i>Golfkrigen handlede ikke om humanisme, nr. 68, marts 1991</i>	

NÅR TEORIEN BRYDER SAMMEN	19
<i>Sammenbruddet i Østeuropa viser, at det er vigtigt med en korrekt teori, nr. 69, april 1991</i>	
MARXISME OG MILJØET	20
<i>Har marxismen et troværdigt bud på miljøproblemerne? nr. 70, maj 1991</i>	
VELGØRENHED - NØDHJÆLP ELLER BEDRAG?	21
<i>Hvordan stiller socialister sig til velgørenhed? nr. 71, juni 1991</i>	
EN VERDEN UDEN BOSS'ER	22
<i>Kan arbejderne styre samfundet? nr. 72, august 1991</i>	
ER LENINISMEN DØD?	23
<i>Der er en kontrarevolution mellem Lenin og Stalin, nr. 73, september 1991</i>	
ÅBNE GRÆNSER	24
<i>Kapitalisme skaber flygtninge, nr. 74, oktober 1991</i>	
NATIONALISMENS RØDDER	24
<i>Nationalismen er et ret ny fænomen, nr. 75, november 1991</i>	
LANDETS LEDERE	25
<i>Bestemmer politikerne over samfundet? nr. 76, december 1991</i>	

1992

AFSKAFFER NY TEKNIK ARBEJDERNE?	26
<i>Er arbejderklassen et uddøende folkefærd? nr. 78, februar 1992</i>	
NATIONALISME OG EF-UNIONEN	27
<i>Nationalisme i EF-modstanden er en blindgyde, nr. 79, marts 1992</i>	
HVEM SKAL NU BETALE?	28
<i>Socialisters holdning til skatter og brugerbetaling, nr. 82, juni 1992</i>	
FN - FARLIGE NATIONER	29
<i>FN skaber ikke fred, nr. 83, august 1992</i>	
KAN DE HOLDE BALANCEN?	29
<i>Betalingsbalancen er et ideologisk instrument, nr. 84, september 1992</i>	
NEDERLAGETS TERROR	30
<i>Stalins terror i 1930'erne var et led i kontrarevolutionen, nr. 85, oktober 1992</i>	
EN TEORI FOR HANDLING	31
<i>Teorien om enbedsfronten er et redskab for aktivitet, nr. 86, november 1992</i>	
ARBEJDERNE I KAMPEN MOD NAZISTERNE	32
<i>Arbejderklassen spiller en central rolle i den anti-nazistiske kamp, nr. 87, december 1992</i>	

1993

VIL POLITIET STOPPE NAZISTERNE?	33
<i>Politiet er først og fremmest borgerskabets forlængede arm, nr. 89, februar 1993</i>	

GIVER LAVERE LØN JOB TIL FLERE?	33	KAN KAPITALISMEN SKABE FRED?	54
<i>Ikke lønnen, men kapitalismen selv, der skaber krisen, nr. 90, marts 1990</i>		<i>Østblokkens sammenbrud har øget faren for krig, nr. 116, juni 1995</i>	
HVORFOR ER DER VOLD?	34	HVORFOR ER ARBEJDE SÅ KEDELIGT?	55
<i>Vold skyldes et samfund, der bygger på konkurrence, nr. 91, maj 1993</i>		<i>Aktionærernes pengepung udbuler arbejdets indhold, nr. 117, juli 1995</i>	
FAGLIGE LEDERE: VEN ELLER FJENDE?	35	KAN FORBRUGERBOYKOT STOPPE A-BOMBEN?	55
<i>Hvorfor svigter det faglige bureaukrati? nr. 92, juni 1993</i>		<i>Forbrugerboykot ikke en strategi for at ændre hele samfundet, nr. 118, august 1995</i>	
HVEM SKABER VOLD?	36	ER YTRINGSFRIHED EN UKRÆNKELIG RET?	56
<i>Er brosten et politisk våben? nr. 93, juni 1993</i>		<i>Anti-nazismen må bygges på arbejderklassen, ikke på jura, nr. 119, september 1995</i>	
REVOLUTION - I DANMARK?	37	ER POLITIET TIL NOGEN NYTTE?	57
<i>Revolutionen behøver ikke at ligge langt ude i fremtiden, nr. 94, august 1993</i>		<i>Politiet kan ikke forebygge kriminalitet, nr. 120, 5. oktober 1995</i>	
INDVANDRERE - HVAD ER PROBLEMET?	37	DE LEDE POLITIKERE	57
<i>Ikke indvandrerne, men systemet der skal bekæmpes, nr. 95, september 1993</i>		<i>De herskendes ideologiske kontrol er svækket, nr. 121, 19. oktober 1995</i>	
DEN NATIONALE ARV	38	ER EGOISME EN HINDRING FOR SOCIALISME?	58
<i>Danskheden har ikke urgamle historiske rødder, nr. 96, oktober 1993</i>		<i>Menneskets natur er at leve i samfund, nr. 122, 2. november 1995</i>	
VIL ARBEJDERNE STREJKE?	39	DERFOR HAR VI BRUG FOR FAGFORENINGER	59
<i>Arbejderklassens ideer forandrer sig, nr. 97, november 1993</i>		<i>Solidaritets og fagbevægelse er ikke antikeret, nr. 123, 16. november 1995</i>	
BEGRÆNSET DEMOKRATI	40	EN FILM FOR SOCIALISTER	59
<i>Har vælgerne kontrol over politikerne gennem stemmesedlen? nr. 98, december 1993</i>		<i>"Land and Freedom" er årtiets film, nr. 124, 30. november 1995</i>	
<hr/>			
1994			
FAMILIENS ANSVAR?	41	ER NYRUP VÆRRE END SCHLÜTER?	60
<i>Har familien ansvaret for unges kriminalitet? nr. 99, januar 1994</i>		<i>Selvmodsigende at sige, at Socialdemokratiet er værre end de borgerlige, nr. 125, 14. december 1995</i>	
KRIGENS BAGMÆND	41	<hr/>	
<i>Hvem har fordel af krigen i ex-Jugoslavien? nr. 100, februar 1994</i>		1996	
ER FAGFORENINGERNE EGOISTISKE?	42	KLASSEKAMP I KLASSEVÆRELSET	61
<i>Derfor har vi brug for fagforeninger, nr. 101, marts 1994</i>		<i>De herskende vil øge sorteringen i folkeskolen, nr. 126, 11. januar 1996</i>	
FRIHED, LIGHED, SOCIALISME!	43	NARKOFORBUD KOSTER MENNESKELIV	61
<i>Ikke liberalisme, men socialisme vil slås for individets frihed, nr. 102, april 1994</i>		<i>Bekæmp kapitalismen, ikke narkomaner, nr. 127, 25. januar 1996</i>	
HVEM ER FORKÆLEDE?	44	FRA STREJKER TIL ARBEJDERMAGT	62
<i>68'erne bænges ud for at skabe splittelse, nr. 103, maj 1994</i>		<i>Strejker indeholder socialisme i kimform, nr. 128, 8. februar 1996</i>	
ET LÆRERIGT OPRØR	44	ET LÆRESTYKKE I KLASSEKAMP	63
<i>Revolutionen i Boputhatswana giver inspiration, nr. 104, juni 1994</i>		<i>Skraldestrejken i Århus viser, at klassekamp er en yderst aktuel realitet, nr. 129, 22. februar 1996</i>	
BLIVER VI STYRET AF MEDIERNE?	45	TERRORISME DUER IKKE	63
<i>Medierne er afhængige af den politiske stemning, nr. 105, juni 1994</i>		<i>Terrorisme og reformisme er to sider af samme sag, nr. 130, 7. marts 1996</i>	
DET NYTTER AT SLÅS	46	ER VOLD EN DEL AF FAGLIG KAMP?	64
<i>Kampe består både af spontanitet og bevidst organisering, nr. 106, august 1994</i>		<i>Arbejderklassens styrke er dens antal, nr. 131, 21. marts 1996</i>	
FØRER REVOLUTION TIL VOLD?	47	KAN TEORI BRUGES I PRAKSIS?	65
<i>Volden i revolutioner skabes af de kontrarevolutionære, nr. 107, september 1994</i>		<i>Den rigtige kombination af teori og praksis er nødvendig, nr. 132, 4. april 1996</i>	
HVEM REGERER REGERINGEN?	48	HVORFOR VÆRE MEDLEM AF IS?	66
<i>De egentlige magthavere sidder ikke i Folketinget, nr. 108, oktober 1994</i>		<i>Organisering er afgørende for at ændre samfundet, nr. 133, 18. april 1996</i>	
KAN DEMOKRATI GRADBØJES?	48	1. MAJ – VÆRD AT FEJRE	66
<i>Demokrati er ikke nogle fritsævende bellige principper, nr. 109, november 1994</i>		<i>1. Maj er en vigtig tradition i arbejderbevægelsen, nr. 134, 1. maj 1996</i>	
BAG SLØRET	49	FINDES DER STADIG UDBYTNING?	67
<i>Skal socialister støtte forbud mod, at muslimske kvinder bærer slør? nr. 110, december 1994</i>		<i>Udbygningen er indbygget i forholdet mellem klasserne, nr. 135, 16. maj 1996</i>	
<hr/>			
1995			
ER DET I ORDEN AT SMADRE MCDONALDS?	50	DERFOR ER DET SURT AT GÅ PÅ ARBEJDE	68
<i>Er de multinationale specielt farlige? nr. 111, januar 1995</i>		<i>Fremmedgørelse er mere end et smart psykologisk begreb, nr. 136, 30. maj 1996</i>	
KOSTER LØNSTIGNINGER ARBEJDSPLADSER?	51	ET SPØRGSMÅL OM KLASSE	68
<i>Mest solidarisk at slås for højere løn, nr. 112, februar 1995</i>		<i>Samfundets klassedeling kan ikke vælges til eller fra, nr. 137, 13. juni 1996</i>	
DEMOKRATI VED KASSEAPPARATET	51	ØKONOMIENS RUTSJETURE	69
<i>De store firmaers diktatur i stedet for "forbrugermagt", nr. 113, marts 1995</i>		<i>Økonomiske kriser er ikke naturkatastrofer, nr. 138, 27. juni 1996</i>	
ER DER STADIG NOGET AT KÆMPE FOR?	52	HVAD ER DIALEKTIK?	70
<i>Socialisme lige så aktuelt som for 100 år siden, nr. 114, april 1995</i>		<i>Dialektik er ikke obskure og uforståelige begreber, nr. 139, 1. august 1996</i>	
KARAKTERER OG EKSAMEN SKABER KLASSESKEL...	53	DET MATERIELLE GRUNDLAG	70
<i>Uddannelsessystemet skal genskabe klassedelingen, nr. 115, maj 1995</i>		<i>Marxismen bygger på dialektisk materialisme, nr. 140, 15. august 1996</i>	
		HVOR KOMMER IDEOLOGIENE FRA?	71
		<i>Ideologier skal forklare verden, men de skaber den ikke, nr. 141, 29. august 1996</i>	
		ET DEMOKRATISK DIKTATUR	72
		<i>"Proletariatets diktatur" er langt mere demokratisk end det borgerlige, nr. 142, 12. september 1996</i>	

PROLETARIATETS MAGT–BEFOLKNINGENS FRIHED .. 72

Proletariatets diktatur skal bekæmpe borgerskabet og afskaffe klasserne, nr. 143, 26. september 1996

DEN PERMANENTE REVOLUTION 73

Trotskyjs teori er en teori om virkelige revolutioner, nr. 144, 10. oktober 1996

REFORM ELLER REVOLUTION? 74

Kampen for reformer er den nødvendige træningsbane for arbejderklassen, nr. 145, 24. oktober 1996

DEN IDEOLOGISKE KONTROL 75

Den herskende klasses magt bygger på både tvang og overtalelse, nr. 146, 7. november 1996

TO SLAGS SOCIALISME 75

Der er en fundamental forskel mellem socialisme fra oven og fra nedenu, nr. 147, 21. november 1996

ER MARXISME EN RELIGION? 76

Det videnskabelige udgangspunkt er forskellen på marxisme og religion, nr. 148, 5. december 1996

MARXISME OG INDIVIDUALISME 77

Socialisme står ikke i modsætning til individualisme som sådan, nr. 149, 19. december 1996

1997

MENNESKET SKABER SELV SIN HISTORIE 77

Fremtiden er ikke givet på forhånd, nr. 150, 16. januar 1997

DEN HERSKENDE KLASSES TJENERE 78

"Ledelse" afbønger af den rolle, det spiller i klassesamfundet, nr. 151, 30. januar 1997

STATEN ER IKKE NEUTRAL 79

Den herskende klasse bygger sin magt via statsapparatet, nr. 152, 13. feb. 1997

KAPITALISMEN HAR ALTID VÆRET INTERNATIONAL 79

Globalisering er ikke noget nyt brud med kapitalismens jagt på rigdom, nr. 153, 26. februar 1997

FAMILIENS OPRINDELSE 80

Kernefamilien skyldes ikke menneskets natur, men klassesdelingen, nr. 154, 13. marts 1997

HVAD ER DOBBELTMAGT? 81

Dobbeltmagten er en nødvendig fase i revolutionen, nr. 155, 27. marts 1997

HVAD ER ET REVOLUTIONÆRT PARTI? 81

Partiet er nøglen til ændring af bevidstheden, nr. 156, 10. april 1997

HVILKE RETTIGHEDER HAR NAZISTERNE?

*Nødvendigt at begrænse nazisternes
ytringsfrihed, nr. 52, september 1989*

Især to synspunkter har været dominerende i den offentlige debat om, hvordan man bedst kan holde nazisterne og andre fascistiske nede.

Det ene går på, at nazisterne skal have lov til at komme frem i medierne, fordi de derved vil "afsløre sig selv" og fremstå som latterlige i diskussion med diverse humanistisk indstillede personer.

Det andet argument går i den stik modsatte retning og kræver kort og godt forbud mod nazistisk virksomhed. Et argument, der bl.a. støttes af "Folkebevægelsen mod nazisme".

I IS er vi uenige i begge synspunkter. Vi mener ikke at nogen af de to metoder kan holde nazisterne tilbage.

Det er indlysende, at et forbud ikke hjælper ret langt. I Vesttyskland har nazismen været illegal siden 1945, men det har ikke forhindret nazister i at bygge deres organisationer op i ly af højreekstremistiske dækorganisationer som fx. Republikanerne, der har vundet alarmerende høje stemmetal ved de seneste lokal- og EF-valg.

YTRINGSFRIHED FOR NAZISTER?

Når det drejer sig om nazisters optræden i medierne må vi som udgangspunkt fastholde, at eftersom nazisterne ikke har tænkt sig at lade deres politiske modstandere komme til orde i medierne, hvis nazisterne skulle komme til magten, så er der ingen grund til at de skal have spalteplass til at udbrede deres idéer.

Vi kender allerede nazisternes synspunkter. Hitlers udryddelseslejre, undertrykkelsen af fagforeninger og arbejderpartier er kun alt for blodige eksempler på, hvad nazisterne har tænkt sig, hvis de kommer til magten.

Men derudover passer det heller ikke, at nazister på TV automatisk vil "afsløre" sig selv. For selv om 100.000'er af seere vil tage afstand fra dem, så er der hele tiden muligheden for, at der sidder 10 eller 20, som bare synes at nazisme er OK. Og det danske naziparti er stadig så lille, at 10-20 nye medlemmer vundet på en TV-debat sagtens kan opveje, at en velmenende journalist "afslører" nazisterne.

STOP NAZISTERNE PÅ GADEN

Når socialister i stedet siger, at nazisterne skal stoppes på gaden, så er det ikke fordi vi er tilhængere af vold. I stedet er det med udgangspunkt i en marxistisk analyse af, hvad nazisme er.

Nazisternes mål er i sidste ende at smadre den organiserede arbejderbevægelse. Nazismens plads i historien findes i perioder med økonomisk krise, hvor arbejderklassen har forsøgt at gøre op med kapitalismen gennem strejker og demonstrationer, men hvor det endnu ikke er lykkedes.

For store dele af småborgerskabet er en sådan situation lig med kaos. Der synes ikke at være orden på nogen længere,

moralen er i forfald. Nazisternes svar er at sætte nationens interesser over klassekampen, at genskabe lov og orden ved at opbygge en stærk og centraliseret statsmagt.

Derfor forsøger nazisterne at rette vreden ind mod etniske og seksuelle minoriteter, mod venstrefløjen og i sidste ende mod den organiserede arbejderbevægelse - kort sagt alle de grupper, der fremstår som årsagen til moralens forfald, til uro og kaos i samfundet.

Men den opgave kan nazisterne kun udføre med voldelige midler. Arbejderbevægelsen kan ikke knuses ved at en nazistisk regering forbyder fagforeninger ved lov - der skal sættes voldeligt ind overfor strejker, blokader og demonstrationer.

Derfor er nazisternes forsøg på at stille op til kommunalvalget kun en facade - det skal kun tjene til at nazisterne kan fremstå som et respektabelt parti på linje med andre partier.

Men deres egentlige mål er at samle styrke til at kunne marchere i gaderne og gå fysisk til angreb på venstreorienterede, indvandrere og i sidste ende fagforeningerne.

Det er ikke nok at hænge nazisterne ud i medierne og eventuelt forbyde nazismen, hvis nazister samtidig får lov til at marchere og terrorisere i gaderne. Det afgørende er, at anti-nazister ud over at argumentere imod nazistiske idéer, også går til kamp mod nazismen ved demonstrationer og ved at forhindre nazisterne i at afholde møder.

For kernen i det hele er, at nazismen ikke kan erobre magten af sig selv. Nazisterne er afhængige af, at borgerskabet vælger at støtte nazisterne, fordi de i en given situation er de eneste, der kan knække den organiserede arbejderklasse.

Og ved at vi idag forhindrer nazisterne i at opbygge deres organisation kan vi i længden forhindre, at borgerskabet nogen sinde får muligheden for at vælge nazismen som en sidste udvej.

SOCIALDEMOKRATIET OG REFORMISMEN

*Hvorfor overlever Socialdemokratiet, nr.
53, oktober 1989*

Alt taler for, at Socialdemokratiet burde være på vej til opløsning. Partiet har haft svært ved at finde kandidater til det forestående kommunalvalg. Medlems-tallet har været konstant faldende i over 30 år. Og deres avis "Det fri Aktuelt" kan ikke klare sig i konkurrencen.

I betragtning af, at Socialdemokratiet hævder at repræsentere "folkets interesser", burde der være meget små muligheder for, at socialdemokraterne igen kommer til regeringsmagten. Hvis nogen skulle have glemt 70'ernes arbejderfjendske nedskæringer og indkomstpolitik, så må de socialdemokratiske borgmestres eftergiveness overfor de borgerliges krav om kommunale nedskæringer her i 80'erne uden tvivl være med til at hjælpe på

BORGERLIGT DEMOKRATI

Der skal ikke herske nogen tvivl om, at vi grundlæggende er imod det borgerlige demokrati. Af flere grunde.

For det første begrænser det borgerlige demokrati sig til at stemme om hvem, der skal sidde i de parlamentariske organer. Men disse organer er kun en lille del af statsapparatet. Den egentlige magt over staten ligger i institutioner som politi, militær, dommere og statsembedsmænd - og de er aldrig på valg. Det københavnske politis overfald på BZ-demonstrationen i oktober illustrerer, hvor magtesløse parlamentarikerne er overfor politiet.

For det andet er store dele af samfundet i øvrigt udenfor det borgerlige demokratis rækkevidde. Det stopper helt præcist ved fabriksporten og ved indgangen til børshallerne. På fabrikker er ytringsfrihed en illusion, hvis man vil bevare sit arbejde.

Og hvilken regering har vedtaget, at der skal være 300.000 arbejdsløse? Eller at industrien har lov til at forgifte miljø og mennesker? Det har naturligvis ingen. Og ethvert parlament, som forsøger at lovgive imod fx. arbejdsløshed vil hurtigt blive sat skakmat, fordi kontrollen over produktionen og økonomien i det store og hele ligger udenfor parlamentets rækkevidde.

Det leder frem til den tredje faktor: At det borgerlige demokrati slet ikke er grundlæggende for det bestående samfund. Uanset hvor meget medier og politikere ellers ævler om "den frie verden", så er det absolut grundlæggende princip i det kapitalistiske system, at den herskende klasse er sikret ejendomsretten over produktionsmidlerne. Det parlamentariske demokrati er kun en ud af flere mulige styreformers under kapitalismen. Udviklingen i fx Polen viser, at det sagtens kan lade sig gøre at gå fra militærdiktatur til en slags parlamentarisme, uden at samfundet ændres grundlæggende.

Den modsatte udvikling - at en militærjunta styrter en parlamentarisk regering - findes der alt for mange blodige eksempler på. Fx Spanien 1936 og Chile 1973.

Det betyder, at det ikke er nok for revolutionære at erklære sig imod det borgerlige demokrati. Vi er nødt til at forholde os til den konkrete virkelighed. Med andre ord støtter vi parlamentarismen, hvis alternativet er diktatur eller udvikling i retning af en mere reaktionær styreform.

Målet er naturligvis stadig arbejdermagten. Fordi arbejdermagten bygger på, at arbejderklassen tilkæmper sig kontrollen over produktionsmidlerne og derigennem magten over hele samfundet. Men så længe alternativet ikke er at gå på barrikaderne, så er det vigtigt at bruge og i ekstreme tilfælde forsvare parlamentarismen.

IKKE (KUN) EN NARRESUT

Parlamentet står ret magtesløst overfor de grundlæggende mekanismer i kapitalismen, og det betyder, at revolutionære ikke kan bruge parlamentet som midlet til at indføre socialisme. Men det betyder ikke, at parlamentet er ligegyldigt. Hverken for os eller for borgerskabet.

For borgerskabet er parlamentarismen vigtig af flere grunde. For det første er det i høj grad via parlamentet, at de forskellige fraktioner i borgerskabet forsøger at blive enige om, hvordan statsmagten skal regere. Derfor er den aktuelle politiske krise reel nok - den udtrykker, at borgerskabets partier har svært ved at blive enige om et fælles modtræk til den suppedas de står i.

For det andet er parlamentarismen et vigtigt led i overhovedet at fastholde magten. Borgerskabet regerer i vid udstrækning ved at bruge magt overfor arbejderklassen, men magt gør det ikke alene. Det er grunden til, at militærdiktaturer og fascisme som regel er undtagelser fra perioder med parlamentarisme. Ved at afholde valg og tillade arbejderklassen at organisere sig i fag-

foreninger og partier kan borgerskabet sikre sig en vis grad af opbakning fra arbejderklassens side.

Det betyder, at revolutionære ikke blot foretrækker parlamentariske frem for fascisme. Vi ønsker også at bruge parlamentet. Valgresultater spiller tilbage på klassekampen. De afspejler til en vis grad den politiske stemning i arbejderklassen. Med andre ord: Jo længere til venstre, arbejderklassen stemmer, jo mindre selvtillid har borgerskabet til at føre deres angreb igennem. Det erstatter naturligvis ikke den konkrete klassekamp, men der er ingen tvivl om, at en stærk opposition og ikke mindst en stærk revolutionær opposition i parlamentet er med til at ryste borgerskabets selvtillid.

Ydermere giver det parlamentariske system alt andet lige de revolutionære nogle gode muligheder for partiopbygning. Borgerskabets tro på parlamentarismen betyder nemlig, at også revolutionære parlamentarikere vil blive kendt i medierne.

Uanset hvad man iøvrigt mener om VS i 70'erne, så betød partiets medlemskab af Folketinget, at VS var kendt på alle arbejdspladser, og på den måde blev der skabt et orienteringspunkt for oppositionelle, som rakte langt ud over partiets kapacitet.

Igen: det erstatter ikke den faglige kamp. Men essensen er, som Lenin sagde, at mens massernes kamp er den højeste form for klassekamp, så er parlamentarisk aktivitet den laveste form. Men dog en form for klassekamp.

Derfor ønsker vi, at der stemmes så langt til venstre som muligt, og derfor arbejder også IS på at blive stærk nok til at blive repræsenteret i parlamentet.

HVEM SKABER KAOS?

Er massebevægelser anarki? nr. 55, december 1989

Det var kun alt for forudsigeligt, at en tjekkoslovakisk general advarede imod "det voksende anarki". Den faktiske situation var, at hundredtusinder af tjekker i en uge havde iværksat demonstrationer, men endnu kun diskuteret muligheden for at iværksætte en to timers generalstrejke til støtte for kravet om demokrati.

Det forudsigelige lå i, at situationen i Tjekkoslovakiet mindede meget om tilsvarende situationer tidligere på året i Kina og DDR. Hvor fredelige demonstrationer blev udskreget som "anarkistiske tilstande" og militæret rumlede i kulissen.

Det har nok været knap så forudsigeligt for de fleste at se Vestens reaktioner. Godt nok bakker ledere som Bush, Thatcher, Kohl og Schlüter op bag kravene om demokrati, men det har ikke skortet på advarsler om urealistiske forventninger.

Den kinesiske hærs nedslagtning af studenterne i juni blev naturligvis fordømt, men der blev ikke iværksat nogen sanktioner. Og da Berlinmuren faldt begyndte amerikanske aviser at advare om muligheden for sammenstød mellem øst- og vestty-

form for oppositionel organisering af betydning forud for opstanden. Og endnu mindre tyder på, at hærledelsen var inddraget i nogen opposition, eftersom hæren i opstandens første dage deltog i nedkæmpelsen af demonstrationerne.

Hvad var det, der fik hæren til at gå over på oprørets side? Vi har stadig meget få præcise oplysninger om, hvad der skete i dagene op til Ceausescu's fald. Men det følgende citat fra Trotskijs bog om den russiske 1905-revolution kan give et fingerpeg om, hvad der er sket:

“Den politiske stemning i hæren, denne store ubekendte i enhver revolution, bliver først fastlagt i en situation med sammenstød mellem soldaterne og folket. Hærens tilslutning til revolutionens lejr er en moralsk proces; men den frembringes ikke ved moralske midler alene. En hel række forskellige holdninger og motiver er flettet ind i hinanden indenfor hæren; kun et mindretal er overbeviste revolutionære, mens flertallet tøver og afventer impulser udefra. Dette flertal er i stand til at lægge våbnene eller i sidste ende at vende bajonetterne imod reaktionen, men det sker først, når flertallet begynder at tro på, at folket kan sejre.

Først når soldaterne er blevet overbevist om, at folk er gået på gaderne i en kamp på liv eller død - ikke for at demonstrere imod regeringen men for at vælte den - først da bliver det psykologisk muligt for dem at gå over på folkets side.

Med andre ord er et oprør grundlæggende ikke så meget en kamp imod hæren, som det er en kamp for hæren. Jo mere stædigt, omfattende og succesfuldt oprøret er, jo mere sandsynligt - ja uundgåeligt - er en fundamental ændring i soldaternes holdning.”

Meget tyder på, at det var en proces som den, Trotskij beskriver, der fandt sted i Rumænien i dagene op til Ceausescu's fald.

Massakren i Timisoara kan ikke alene tilskrives Ceausescu-regimets grusomhed. Massakren var en udløber af to dages omfattende demonstrationer og gadekampe i byen. Og uanset blodbadet, så fortsatte demonstrationerne med det resultat, at hæren måtte trække sig ud af byen.

Og samtidig blev massakren mødt af protestdemonstrationer i en lang række andre byer, uanset at folk har været klar over, at de demonstrerede med livet som indsats. Og antagelig har de ikke blot demonstreret. Der berettes om sammenstød og gadekampe også i andre byer, og det var så omfattende, at Rumænien reelt var i undtagelsestilstand få dage inde i oprøret.

Oprørets uforsonlighed og vilje til at slå kom for alvor til udtryk ved den demonstration, som Ceausescu selv havde indkaldt om torsdagen d. 21. Store grupper af unge trodsede tyrannen og sikkerhedspolitiet og vendte demonstrationen til åbent oprør.

OPLØSNING TRUER

På dette tidspunkt har hærledelsen utvivlsomt følt, at oprørets dødsforagt ville fravriste dem kontrollen over hæren, hvis de ikke sadlede om. Hvilket de da også gjorde dagen efter.

Selv om revolutionen i Rumænien ikke var en ægte arbejderrevolution, så indeholdt den alligevel et element, som er afgørende for, om en revolution kan vindes: nemlig både at hæren kan vindes og måden den vindes på.

Det var bl.a. på dette punkt, at oprøret i Kina tidligere i 1989 fejlede. De kinesiske studenter demonstrerede den samme dødsforagt som i Rumænien, men de manglede viljen til at kæmpe fysisk imod hæren. Deres holdning var udpræget defensiv: den drejede sig udelukkende om at holde soldaterne ude af Beijing. Selv da regimet sendte dets tanks ind på Tiananmen-pladsen nægtede studenterne at slås, og selvom mange arbejdere faktisk

tog kampen op og kæmpede i flere dage mod soldaterne, så var bevægelsen på dette tidspunkt for svag til at overbevise soldaterne om, at kampen kunne vindes.

FRA MASSEMORD TIL MASSEKAMP?

*Hvorfor opstår pogromer? nr. 57, februar
1990*

Er det naivt af socialister at tro på, at mennesker af forskellig hudfarve, kultur og sprog kan leve fredeligt side om side?

Midt i optimismen over det sidste halve års revolutioner i Østeuropa kan der også spores en del pessimisme blandt mange socialister.

Det er især hændelser som overfald og drab på armeniere i den adserbajdanske hovedstad Baku og strejker i Bulgarien vendt imod det tyrkiske mindretal, som har fået pessimismen frem.

Langt ud på den danske venstrefløj er sådanne hændelser med til at rejse tvivl, om arbejderklassen overhovedet er “moden” til at befri sig selv.

For marxister er det imidlertid afgørende at spørge hvorfor i stedet for blot at beklage pogromer mod armenier. Hvis man ikke forstår den sociale baggrund for, at pogromer finder sted, så er man heller ikke i stand til at pege på, hvordan de kan undgås. Det er den fælde, at fx VS'ere falder i, når de omtaler indsættelsen af den russiske hær i Adserbajdsjan som en nødvendighed.

Det er et vigtigt udgangspunkt, at armenier og adserbajdsjanere i årevis har levet fredeligt side om side. Altså er den nuværende nationale konflikt ikke noget eviggyldigt, men et fænomen, som indgår i klassekampen, og som under andre omstændigheder vil forsvinde.

Pogromer opstår ikke ud af den blå luft. De sættes igang af personer, som har et bevidst formål med dem. Det behøver vi ikke rejse til Kaukasus for at blive overbevist om. Vi kender det fra sommeren 1985 i Kalundborg, hvor 300 mennesker to dage i træk gik til angreb på et flygtningecenter. Selvom den lokale byfest sikkert spillede en vigtig rolle, så var der ingen tvivl om, at overfaldene fra starten var organiseret af racister.

SOCIAL KONFLIKT

Men racisternes bevidste indsats gør det ikke alene. Deres opbakning er afhængig af en mere omfattende social utilfredshed i befolkningen. De nationale modsætninger i fx Kaukasus udtrykker grundlæggende, at folk er utilfredse med de sociale forhold, som de lever under, at folk ønsker forholdene ændret.

Set i denne sammenhæng er det utilstrækkeligt blot at beklage pogromer. For de sociale modsætninger, som ligger bag pogromerne, kan sagtens slå over i et mere radikalt socialt oprør.

De kinesiske studenter er et godt eksempel. I december 1988 gik store grupper af studenter på en række kinesiske universiteter til angreb på sorte studenter. I det omfang, at statsmagten

KAPITALISME PÅ DYBT VAND

Branden på Scandinavian Star var mere end en katastrofe, nr. 59, maj 1990

Ganske ufrivilligt kommer kapitalismen af og til ud for at afsløre sine hæsligste sider.

Færgebranden på "Scandinavian Star" i april måned, hvor 160 mennesker blev slået ihjel, var ikke blot en katastrofe. Det var også en praktisk demonstration af, at kapitalisme og humanisme dybest set er to modsætninger.

Allerede mens branden stod på var det indlysende, at de fleste dræbte kunne have været reddet, hvis en række af de mest elementære sikkerhedsforanstaltninger var blevet overholdt.

Det er et lærestykke i det kapitalistiske systems mangel på humanisme. Nu hvor katastrofen er sket, har systemets vogtere fået travlt med at bortforklare årsagerne og med at finde en syndebuk.

Et omfattende apparat af redningsfolk, politi, advokater m.fl. er blevet sat ind for at klarlægge, hvad der gik galt på "Scandinavian Star". Men med en brøkdel af de ressourcer, der nu ofres, kunne færgebranden helt have været forhindret.

PROFIT OVER MENNESKER

Uanset udfaldet af undersøgelserne omkring "Scandinavian Star", så vil det være indlysende for de fleste, at det var hensynet til rederiets profit, der var afgørende i denne situation. Rederiet ønskede sin andel af den omfattende påsketrafik, og derfor skulle færgen sejle, selvom de sikkerhedsmæssige rutiner ikke var i orden.

I virkeligheden kunne enhver have forudset, at en så omfattende katastrofe kunne finde sted. Der er en hård konkurrence på transportområdet, og et af de steder, hvor rederier - eller luftfartsselskaber for den sags skyld - kan spare, er på mandskab og på alle de omkostninger, som ikke direkte har med den daglige drift at gøre.

Det er ikke kun privatejede rederier, der presser sikkerheden i bund for at redde profitten. Det gælder også for et statsejet selskab som DSB. På overfarten Århus-Kalundborg er personalet skåret så meget ned, at DSB af og til har afvist passagerer, fordi der manglede personale i sikkerhedsstyrken. Det er naturligvis først sket efter, at overfarten i en periode havde sejlet med overfyldte færges.

Nu kan det meget vel være, at det i tilfældet med "Scandinavian Star" lykkes for dele af pressen at stemple rederiets profitbegær som den egentlige skurk. Og det kan også meget vel være, at den danske stat strammer kravene og kontrollen omkring sikkerheden på færges, der anløber danske havne.

Men det udelukker ikke, at lignende katastrofer kan finde sted. For årsagen til katastrofer som "Scandinavian Star" stikker dybere end det enkelte firmas kortsigtede profitjagt.

HANDEL MED SIKKERHED

En anden begivenhed i april måned illustrerer meget godt, hvordan kapitalen grundlæggende opfatter den omverden, som den

opererer i. Det drejer sig om DSB's køb af færgemotorer hos et finsk firma. MAN-B&W Diesel, der normalt leverer til DSB, protesterede, bl.a. med henvisning til, at de finske motorer var mere forurenende.

Men det var ikke hensynet til miljøet, der bekymrede MAN-B&W. Bekymringen var, at den finske leverandør Wärtsilä gennem samarbejdet med DSB ville få indblik i den type røgbegrænsende udstyr, som MAN-B&W har udviklet. Og dermed forbedre det finske firmas stilling i konkurrencen.

For MAN-B&W spiller udviklingen af miljøbeskyttende udstyr altså samme rolle som udviklingen af en ny krumtap. Det er alene et spørgsmål om at forbedre firmaets position i konkurrencen.

Selv om det røgbegrænsende udstyr oprindeligt er udviklet, fordi DSB er blevet pålagt at begrænse forureningen, så indtager det for kapitalen nøjagtig samme stilling som enhver anden vare.

Det er vigtigt at forstå, at selv om en katastrofe som branden på "Scandinavian Star" umiddelbart skyldes rederiets profitbegær, så skal årsagen til, at den slags katastrofer overhovedet opstår, ikke søges hos en enkelt begærlig skibsreder.

Den egentlige årsag ligger i, at kapitalismen grundlæggende er fuldstændig ligeglad med sine materielle omgivelser. Produktionen bestemmes ud fra behovet for profit, ikke ud fra menneskers behov.

Naturligvis sætter en skibsreder ikke en færge i rutefart, hvis ikke der er et behov for transport på den pågældende rute. Men det behov er ikke det afgørende. Det afgørende for kapitalisten er, om der kan tjenes penge på færgedriften. Hvis ikke, så investeres pengene et andet sted.

For kapitalisten er det ikke varens værdi som brugsgenstand, der afgør om den skal produceres, men derimod om den kan sælges med fortjeneste. Det er i dette lys at man skal betragte det forhold, at der kastes enorme ressourcer ind i grundlæggende overflødige produkter som våben, reklame, Porscher osv. mens der ikke afsættes ressourcer til at udfylde behovet for fx ordentlige boliger og ordentlig kollektiv trafik.

Med andre ord mangler det kapitalistiske system en mekanisme, som grundlæggende tager hensyn til menneskets og naturens behov. Den slags hensyn tages først, når kapitalismens egen fremtid er truet, eller når arbejderklassen tvinger den til det.

Derfor vil katastrofer i stil med "Scandinavian Star" og Tjernobyl fortsat finde sted. Derfor er kapitalismen som system inhumant. Og det er i virkeligheden derfor systemet skal smadres.

KAN MARKEDET REDDE MILJØET?

Er teknologisk udvikling lig med mindre forurening? nr. 60, juni 1990

Ideerne om fri markedsøkonomi har vind i sejlene for tiden. Ikke mindst har sammenbruddet i de stali-

ten. I enhver kamp for højere løn eller bedre arbejdsforhold ligger der et element af kamp om magten på arbejdspladsen og i samfundet.

KAMP PÅ LIV ELLER DØD

Det er i lyset af denne konstante magtkamp, at revolutionære altid har haft en tendens til at beskrive klassekampens forløb i militære vendinger. Udgangspunktet er indlysende nok: Revolutionen er en kamp på liv og død for to klasser og tager helt konkret form af en borgerkrig mellem to hæere.

Den italienske revolutionære Gramsci skelnede således mellem to former for klassekamp: Mellem manøvrekrig med hurtige bevægelser og fremrykninger på fjendens positioner og positionskrig med langsom fremrykning, hvor man først og fremmest satser på at fastholde og udbygge sine egne positioner.

Set i dette perspektiv må vi betragte 80'erne som en periode med udpræget positionskrig. Ganske vist har borgerskabet med Schlüter i spidsen forsøgt at gå i åben krig for at tvinge arbejderklassen tilbage, men uden særlig succes.

Arbejderklassen er først og fremmest blevet svækket på grund af arbejdsløsheden. Det har i vidt omfang fjernet selvtiltiden i arbejderklassen og troen på, at det nytter at kæmpe. Den største svækkelse af arbejderklassen ligger i organiseringen: 80'ernes nedgang i klassekampen har udsultet en stor del af arbejderklassens "generalstab". Forstået som det lag af militante og socialistiske arbejdere, som tidligere var i stand til at organisere kamp på tværs af arbejdspladserne.

Men selv om arbejderklassen er blevet svækket, så er den langt fra slået ud. Det er ikke lykkedes for borgerskabet i nævneværdig grad at trænge ind på arbejdernes positioner. Tværtimod har arbejderne faktisk været i stand til at genopbygge en del af sin styrke siden midten af 80'erne.

ÆNDREDE POSITIONER

Det er et vigtigt element i kombinationen positionskrig/manøvrekrig, at kampen skifter mellem de to former. Den ene af parterne vil før eller siden føle sig tvunget til at forsøge at trænge ind på modpartens positioner. Og det giver muligheden for, at vores part - arbejderklassen - kan komme i offensiven.

Siden midten af 70'erne har kapitalismen været præget af en grundlæggende krise i økonomien. Borgerskabet er derfor tvunget til at gå til angreb på arbejderklassens levestandard for selv at kunne overleve krisen. Og det tvinger på den anden side arbejderklassen til at kæmpe for at forsvare sine positioner.

De seneste års klassekamp i Storbritannien har demonstreret dette tydeligt. Den første halvdel af 80'erne brugte Thatcher til omfattende angreb på arbejderklassen. Men hun har problemer nu, for det økonomiske opsving siden 1986 har givet arbejderklassen en del af selvtiltiden tilbage. Og faktisk er store dele af den engelske arbejderklasse igang med at generobre det tabte terræn og giver dermed et fingerpeg om, at arbejderne er på vej tilbage i offensiven overfor borgerskabet.

Det er endnu ikke sket i Danmark. Der er dog ingen tvivl om, at den borgerlige regering forbereder et større angreb. Det er grunden til de ihærdige ideologiske kampagner omkring flygtninge, bistandsmodtagere, dagpengesystemet osv.

Men dér kan de komme til at forregne sig. En række af de seneste års strejker har delvist slået borgerskabets angreb tilbage, og det kan være med til at etablere grundlaget for en mere omfattende offensiv fra arbejderklassens side.

KRIGEN I MEDIERNE

Hvorfor behandles Golfkrigen så ensidigt i medierne? nr. 62, september 1990

Enhver, som hidtil har troet på, at medierne er alsidige og uafhængige, må være dybt rystet over mediernes dækning af krisen i Golfen. I stedet for alsidighed har vi fået løgne, udeladelser og fordrejninger.

Det er en løgn af dimensioner, når aviserne påstår, at konflikten drejer sig om at sikre en lille nations uafhængighed. Det rimer ganske enkelt ikke med, at USA og NATO ikke har sendt tropper til Mellemøsten for at tvinge Israel ud af de besatte områder. Og endnu mindre passer USA's invasion på Grenada i 1983 i dette billede.

Medierne "glemmer" oftest at fortælle, at flertallet af de arabiske regimer, som nu er USA's allierede mod Irak, er mindst lige så despotiske og udemokratiske som Saddam Hussein. Det er fx i Saudi Arabien, at en afhugget hånd er straffen for butikstyveri.

Et af Bush og Thatcher's argumenter for at slå til nu er, at Irak om få år vil have udviklet atomvåben. Men USA og NATO har ikke forsøgt at standse de lande i området, som allerede har atomvåben, nemlig Pakistan og Israel. I Pakistan har militæret for nylig fjernet den folkevalgte præsident Bhutto, fordi hun tøvede med at gå i krig mod Indien.

Der er indlysende grunde til, at Bush, Thatcher og co. forsøger at oppiske en hadsk kampagne mod Irak og Saddam Hussein. De skal sikre sig opbakning til en krig for at sikre den vestlige kapitalis profitinteresser i Golfen.

Det er mindre indlysende, hvorfor medierne så enstemmigt hopper med på denne vogn. Trods alt er en krig i Golfen en risikabel affære, også selvom USA praler med deres militære overlegenhed. Men hvorfor er der så få, der prøver at sætte spørgsmålstegn ved aktionen?

Det er klart, at det er storkapitalen og statsmagten, der kontrollerer medierne. Men det er ikke ensbetydende med, at de enkelte journalister bliver betalt for at fordreje og lyve om de kendsgerninger, der styrer USA og NATO's krigshysteri.

Den væsentligste grund til den ensidige kampagne er, at Socialdemokratiet næsten ukritisk har bakket op bag Uffe Ellemans bestræbelser på at trække Danmark med ind i Golfkrisen. Og SF's kritik af krigsforberedelserne har man ikke hørt meget til.

Dette er vigtigt, for rammerne for den debat, der foregår i medierne, bliver lagt af de største politiske partier. Hvis der er uenighed mellem regeringen og Socialdemokratiet, så er medierne nødt til at afspejle den og forklare de stridende synspunkter.

ENIGE OM FUNDAMENTET

Dette afslører samtidig et afgørende træk ved Socialdemokratiet. Vi er vant til mediernes fokusering på uenighederne mellem regeringen og Socialdemokratiet på alle mulige spørgsmål. Det skyldes, ifølge Svend Auken, at Socialdemokratiet er et demokratisk, socialistisk parti.

Det har intet på sig. Socialdemokratiets stilling til Golfkrisen viser, at partiet i sidste ende vil sætte militær ind for at forsvare den vestlige kapitalismes interesser. Det viser, at de borgerlige og Socialdemokratiet (og åbenbart også SF) er grundlæggende enige om det fundament, som det nuværende samfund bygger

netop udtryk for, at den amerikanske kapital er hårdt presset på verdensmarkedet og derfor er villig til at gribe til militær magt-anvendelse for at sikre sine interesser.

På den anden side kan en krig nemt vise sig at blive en møllesten om Bush' hals. Hvis ikke USA kan sikre en hurtig sejr, så melder omkostningerne sig i form af stigende oliepriser og voksende opposition i såvel USA som i de arabiske lande.

Men det er ikke sådan ligetil at rende den enorme iraqiske hær over ende. Det øger risikoen for, at en krig bliver så meget desto mere blodig og barbarisk.

Når vi som socialister derfor ønsker USA's nederlag, så er det på ingen måde fordi vi foretrækker Hussein frem for Bush. Men fordi et nederlag vil være med til at svække en imperialistisk supermagt som USA på verdensplan. Og et nederlag for USA vil være en svækkelse af den imperialisme, som har krig og destruktion indbygget i sig.

PET, MOSSAD OG DEMOKRATIET

Hvor stor indflydelse har efterretningsvæsenet? nr. 64, november 1990

En række af de store danske medier ynder at fremstille dansk efterretningsvæsen som en forholdsvis harmløs og komisk leg med skæg og blå briller.

Nu har PETs nære samarbejde med det israelske MOSSAD afsløret, at der også foregår mere alvorlige ting i PET-centralen på Bellahøj i København. Vi kan ikke vide, hvilke konsekvenser det har fået for palæstinensiske flygtninge, at deres asylansøgninger bliver checket af MOSSAD.

Men vi ved fra historien, at den slags samarbejde kan være blodig alvor. Det kendeste eksempel fra Danmark er politiets aktion mod danske kommunister i 1941, da det tyske Gestapo krævede DKP illegalt.

Det fortælles, at Gestapo havde forventet, at et par snese af de kendeste kommunister ville blive arresteret. Men det danske sikkerhedspoliti havde i årevis nidkært overvåget DKP og var således i stand til på én dag at arrestere over 400 kommunister. De fleste røg senere i tysk koncentrationslejr og for en del af dem blev mødet med dansk efterretningsvæsen i bogstaveligste forstand dødelig alvor.

GRÆNSER FOR DEMOKRATI

Men MOSSAD-sagen er også på andre måder et lærestykke i hvad, der foregår bag det borgerlige samfunds facade. Den viser, at det parlamentariske demokrati har sine klare grænser. PET har gennemført sit nære samarbejde med MOSSAD, uanset hvad det danske Folketing i øvrigt har vedtaget af love. Og det interessante er, at hverken Hans Engell eller PET utvetydigt har dementet rygterne om, at MOSSAD-agenter opererer i Danmark.

Når marxister kalder parlamentarismen for en narresut, så er det fordi samfundet ikke regeres fra Christiansborg. Én ting er, at beslutninger om produktion og økonomi foretages alle andre

steder end i Folketinget. Men selv statsapparatet, som Folketinget angiveligt kontrollerer, omfatter store områder, som reelt er udenfor parlamentarikerens kontrol. Det drejer sig fx om militær, politi, PET, store dele af embedsmandsstanden osv. Generaler, dommere, kommunaldirektører vælges ikke - de udpeges blandt folk, som er loyale overfor det bestående samfund.

Dette er grunden til, at revolutionære peger på, at socialismen ikke kan nås via parlamentet, men at den borgerlige statsmagt tværtimod må afvæbnes og uskadeliggøres og erstattes af en ny statsmagt, som bygger på en helt anden form for demokrati end parlamentarismen.

Det er især på spørgsmålet om statsmagten, at revolutionære og reformister adskiller sig fra hinanden. Reformister er netop karakteriseret ved, at de vil reformere kapitalismen ved at vinde flertal i Folketinget.

Derfor er det også karakteristisk, at det præcis er partier som Socialdemokratiet og SF, der har reageret kraftigst på PETs samarbejde med MOSSAD. Efterretningstjenester er af indlysende grunde hemmelige og dermed udenfor enhver parlamentarisk kontrol. Og den åbenbare eksistens af ukontrollerbare institutioner er selvsagt en torn i øjet på reformisterne.

Socialdemokraternes krav om undersøgelser og kontrol af PETs arbejde er blot et ynkeligt forsøg på at lukke øjnene for denne kendsgerning.

Det er indlysende, at PET er noget andet end voksne mænds leg med skæg og blå briller. For de flygtninge, som bliver afvist asyl i Danmark, er PETs indsats en helt konkret trussel. Det er også oplagt, at overvågning og aflytning af venstreorienterede og fagligt aktivt kan være med til at spænde ben for meget arbejde.

Men der er en række grunde til, at vi ikke skal overdrive efterretningstjenesternes magt og indflydelse.

For det første hviler borgerskabets magt på en hel række andre institutioner, som er langt mere magtfulde end PET. Den økonomiske magt, det statslige bureaukrati, politiet, militæret, fængslerne etc. er alle lige så lidt underlagt demokratisk kontrol som PET.

For det andet skal det understreges, at PET er et redskab for borgerskabet. Når fx det engelske MI5 i starten af 70'erne iværksatte bagvaskelseskampagner mod Labour-regeringen, så var det ikke udtryk for, at MI5 var i færd med at overtage magten i England. Derimod var det udtryk for, at dele af den herskende klasse i stigende grad blev bange for den stærke arbejderklasse, og dele af borgerskabet mente, at det kunne blive nødvendigt at overskride parlamentarismens grænser for at bekæmpe arbejderne.

Disse metoder blev senere forladt, da det viste sig, at Labour-regeringen var i stand til at tvinge arbejderne tilbage.

Et andet eksempel er fra USA's krig i Vietnam. På et tidspunkt meddelte CIA, at den massive sønderbombning af Nordvietnam ikke fungerede. Men rapporterne blev afvist, da den amerikanske regering var fast overbevist om, at bombningerne var korrekte. I stedet fik CIA's agenter i Vietnam anmærkninger om, at deres rapporter blev betragtet som illoyale.

Med andre ord er efterretningstjenesternes virksomhed mere dikteret af de politiske krav, som borgerskabet stiller, end de udtrykker selvstændige handlinger. Og som eksemplet fra Vietnam illustrerer, så tvinges efterretningsvæsenet til at afspejle den herskende klasses synspunkter frem for at give den herskende klasse et korrekt billede af virkeligheden.

INFILTRATION

For det tredje er der grænser for, hvor stor skade PET kan gøre ved at infiltrere en revolutionær organisation som IS. Det er over-

udslette arbejderklassens organisering, så udspringer fundamentalismen af kampen imod den fremmede kapitals dominans.

Det betyder naturligvis ikke, at vi ikke skal kritisere fundamentalismen, endsige tiljuble dens "radikalitet". Men omvendt er fundamentalismen ikke noget ekstraordinært problem, som socialister skal forholde sig til på en særlig måde.

Ud over at være en nationalistisk politisk bevægelse er fundamentalismen ikke meget andet en en samling reaktionære ideer i folks hoveder. Hvor middelalderlig fundamentalismen end kan se ud, så er selv det iranske præsteskab nødt til at operere inden for rammerne af kapitalismen. Og dermed konfronteres også fundamentalister med den klassekamp, som er indbygget i kapitalismen.

Og klassekampen har det med at ændre de arbejdende massers ideer om, hvordan verden er skruet sammen. Dette er metoden til at bekæmpe fundamentalismens indflydelse over de arabiske masser.

SÅ SLEMT SOM I 50'ERNE?

90'erne bliver ikke 50'erne om igen, nr. 66, januar 1991

En bølge af pessimisme har tilsyneladende ramt den yderste del af venstrefløjen. „Land og Folk“ er lukket og DKP er ved at forlade Enhedslisten.

VS beskriver situationen således: „Det er snart ved at være lige så svært at være socialist i dag, som det var i 50'erne under den kolde krig. Derfor handler det om at sikre et åndehul, sikre at isen ikke helt fryser til“.

Det er unægteligt triste udsigter. Men holder vurderingen stik - er det politiske klima ved at blive lige så koldt som for 40 år siden?

Først må man gøre sig klart, hvordan det overhovedet var at være socialist i 50'erne. Der var utroligt få arbejdskampe og politiske bevægelser i , som socialister kunne blande sig i.

Socialister, som både tog afstand fra reformismen og DKP's støtte til de statskapitalistiske lande, var fuldstændig isolerede. For det første var de utroligt få. For det andet måtte de finde sig i, at alt til venstre blev stemplet som „kommunistisk“ - i betydningen stalinisme - på grund af de borgerlige og ikke mindst socialdemokraternes hetz mod DKP. En hetz, som bl.a. indebar en sand heksejagt på DKP-tillidsfolk i fagbevægelsen.

INGEN SAMMENLIGNING

Sådan er situationen langt fra i dag. For det første har stalinismen udspillet sin rolle på grund af sammenbruddet i Sovjet og Østeuropa. Der vil i mindre og mindre grad blive sat lighedstegn mellem socialisme og stalinisme. For det andet er strejketallet stadig langt højere, trods en vis nedgang i slutningen af 80'erne. Det skyldes bl.a., at arbejderklassen i 90'erne er næsten dobbelt så stor som for 50 år siden. Og for det tredje tæller den revolution

nære venstrefløj stadig - trods mange års tilbagegang - mange flere end de par håndfulde, der var i 50'erne.

Hvis der var tale om, at sammenligningen med 50'erne blot er udtryk for en undervurdering af, hvor isoleret venstrefløjen var dengang, så kan den fejlagtige sammenligning undskyldes som en reaktion på skuffelsen over, at Enhedslisten ikke kom i Folketinget.

Men der er snarere tale om en fejlurdering af situationen idag, og det gør sammenligningen med 50'erne langt mere alvorlig.

En ting er, at partierne omkring Enhedslisten rent faktisk gik frem i forhold til sidste valg - og at arbejderpartierne under et gik frem med fem mandater i forhold til valget i 1988.

En anden ting er vurderingen af, hvad den kraftige fremgang for Socialdemokratiet er udtryk for. Det er en udbredt opfattelse på venstrefløjen, at mange arbejdere nu definitivt har opgivet troen på arbejderflertallet og i stedet købt ideen om en bred samlingsregering under ledelse af Socialdemokratiet og de konservative.

VILJE TIL FORANDRING

Selv om opinionsanalyser peger på, at også mange arbejdere ønsker en bred regering, så er det ikke det samme som at de har kapituleret overfor Georg Poulsens og Svend Auken's ideer om et tæt samarbejde med borgerskabet. For der er forskel på, hvad toppen og bunden lægger i kravet om en bred regering.

Der er ingen tvivl om, at Svend Auken seriøst ønsker at dele regeringsansvaret med de borgerlige. Men når mange arbejdere støtter ideen, så er der mere tale om, at de er trætte af Schlüter, de er trætte af skandaler omkring ministre og det offentlige bureaukrati, de vil have en regering, som effektivt kan løse problemerne og ikke bare rage til sig.

Og dette er en vigtig pointe. For et vigtigt element i arbejderes støtte til en bred regering er ønsket om forandring. Og den øgede samling omkring Socialdemokratiet skal tages som udtryk for, at der også er ved at være en vilje til at forandre tingene.

I en situation, hvor strejker stadig er relativt sjældne og som regel lokale, så er der intet mærkeligt i, at viljen til forandring udtrykker sig i illusioner om, at politikerne må klare sagerne.

Men det kan ændre sig. Hvis først viljen og utilfredsheden er til stede, så kan ønsket om forandring ændre sig til en situation, hvor arbejderne selv begynder at forandre tingene.

Når Metals Georg Poulsen taler om, at den kommende overenskomst må give noget mere i lønningsposen, og når LO-bosserne så småt truer med storstrejker, så er der ikke kun tale om teatertorden. De ved, at mange arbejdere er presset hårdt økonomisk, men de ved også, at utilfredsheden bliver større og større, og at den utilfredshed fr eller siden vil føre til, at arbejderne selv begynder at lave om på tingene.

Så der er ingen grund til at sammenligne venstrefløjens situation med situationen i 50'erne. En krig i Mellemøsten og en forværret økonomisk krise er faktorer, som vil få folk, ikke mindst unge, til at sætte spørgsmålstegn ved, om samfundet nu er så godt, som det påstås. Og det giver 90'ernes venstrefløj muligheden for at vokse påny. Der bliver brug for socialistiske ideer i en situation med øget utilfredshed og hvor viljen til forandring breder sig.

Men forudsætningen er, at socialister selv har viljen til at forandre venstrefløjens situation. Der er ikke brug for pessimisme og 50'er-sortsyn, men for at stramme ballerne og forsyne venstrefløjen med dels et solidt ideologisk fundament, som ikke lader sig ryste af stalinismens sammenbrud, dels en sober vurdering af, hvad situationen i arbejderklassen er. Det er betingelserne for ny vækst.

din grænsestridighed med Kuwait“.

Få dage senere var George Bush og Uffe Ellemann nærmest været frådende af raseri, og pludselig var Saddam Hussein en ny Hitler, som skulle stoppes inden han havde erobret hele Mellemøsten.

Sammenligningen af Saddam Hussein med Hitler har bygget på denne argumentation: „Husk München 1938, da Hitler fik frie hænder til at besætte Tjekkoslaviet. England og Frankrigs eftergivenhed overfor Hitler førte til 2. Verdenskrig og 50 millioner døde. Hussein skal stoppes før det er for sent.“

SAMMENLIGNINGEN

Det er en absurd overdivelse at sammenligne Hussein med Hitler. Hussein er ingen ny Hitler alene af den grund, at han ikke har magten til det.

Under Hitler udviklede Tyskland sig i 30'erne til at blive Europas økonomisk stærkeste magt. Det gav grundlag for at udvikle et militær, som var i stand til at erobre det meste af Europa og kaste sig ud i en krig på verdensplan.

Saddam Hussein's Iraq har en langt, langt svagere industriel basis. Iraq kunne kun producere en mindre del af dets våben. Hussein har aldrig været i stand til at erobre Frankrig eller kaste bomber over London.

I 1939 halede Tyskland økonomisk og militært stærkt ind på USA. I 1990 var USA's økonomi cirka 20 gange større end Iraq's.

Men sammenligningen af Hussein med Hitler er mere end en pervers overvurdering af Iraq's styrke. Den tilslører samtidig den egentlige baggrund for 2. Verdenskrig.

De herskende fortæller os, at 2. Verdenskrig er et eksempel på hvor galt det kan gå, hvis man (USA og England) ikke stopper en tyrann (Hitler) i tide. I virkeligheden var det den imperialistiske orden, som blev skabt i Europa efter 1. Verdenskrig 1914-18, der formede betingelserne for en ny blodig krig.

Efter 1. Verdenskrig blev Tyskland på det nærmeste udelukket fra verdensmarkedet.

Sejrherrerne - især England og Frankrig - stillede krav om enorme krigsskadeserstatninger, udelukkelse fra kolonierne og besættelse af dele af Tyskland. De ønskede ikke, at Tyskland påny kunne udvikle sig til en militær og økonomisk trussel.

Men en grundlæggende del af kapitalismen er ekspansion - og derfor var imperialismens isolering af Tyskland i længden uholdbar. Den tyske kapitalisme havde ikke mulighed for ekspansion inden for de rammer, som Versailles-freden i 1921 havde givet. Derfor samlede det tyske borgerskab sig bag Hitler og hans perspektiv om et Stor-Tyskland som en af verdens supermagter.

Det var ikke Hitler som person eller nazi-regimets karakter, der udløste 2. Verdenskrigs rædsler. Det var tværtimod den verdensorden, som 1. Verdenskrigs sejherrer havde gennemtvunget, der tvang det tyske borgerskab til at samle sig bag en diktator som Hitler.

„Eftergivenhed“ er ikke den rigtige betegnelse for England og Frankrigs holdning til det nazistiske Tyskland. De herskende i England og Frankrig satsede bevidst ikke på at standse Hitler, snarere end at de ikke turde. I virkeligheden var de mere bange for arbejderklassen end for Hitler, og faktisk så de med misundelse og beundring på Hitlers succes med at genoprette ro og orden ved at knuse den tyske arbejderbevægelse.

Dén holdning kom klart til udtryk under den spanske borgerkrig fra 1936. Selv om Hitler uden omsvøb støttede Francos fascist, så satsede England og Frankrig på „ikke-intervention“ og forbød salg af våben til den demokratiske spanske republik. De foretrak ganske enkelt Franco frem for republikanerne. De frygtede, at en sejr over fascismen i Spanien kunne opmuntre arbej-

derklassen til kamp mod fascismen i andre lande - og at den kamp ville sprede sig ud over Europa.

Derfor kom krigen først på nøjagtig det tidspunkt, da Tyskland for alvor begyndte at blive en trussel mod den engelske og franske imperialisme - nemlig da Tyskland gjorde alvor af kravet om „Lebensraum“ ved at gå ind i Polen.

ALTERNATIV

Vi får at vide, at alternativet til 2. Verdenskrig havde været underkastelse under fascismen. Det er vigtigt at huske, at prisen for England, Frankrig og USA's opgør med Hitler-Tyskland var høj: 50 millioner dræbte og en verden i ruiner.

Men vi skal også huske, at der var et tredje alternativ til såvel fascismens som verdenskrigens rædsler. Den tyske arbejderklasse kunne have forhindret, at nazismen kom til magten i Tyskland. Men hverken det borgerliggjorte tyske socialdemokrati eller det stalinistiske kommunistparti ønskede, at Hitler blev knækket af en aktiv arbejderklasse. Det kunne nemlig have ført en revolutionær udvikling med sig, og det frygtede de herskende mere end Hitler-Tysklands ekspansion.

Det er af største betydning, at socialister afviser de herskende klassers „valg“ mellem krig eller undertrykkelse under en tyrann. Både når det gælder Hitler og når det gælder Hussein.

NÅR TEORIEN BRYDER SAMMEN

Sammenbruddet i Østeuropa viser, at det er vigtigt med en korrekt teori, nr. 69, april 1991

I en meget berømt passage slog Karl Marx fast, hvordan han så på forholdet mellem teori og praksis: „Filosofferne har kun fortolket verden forskelligt, men hvad det kommer an på er at forandre den.“

Med andre ord: En teori, som ikke følges op af handling, er ikke det papir værd, den er skrevet på.

Marx var samtidig meget bevidst om, at handling uden teori ikke ville føre nogen vegne. For at forandre verden er det nødvendigt at forstå den. Og faktisk brugte han det meste af sit liv på at analysere og forstå den kapitalistiske verden.

Men det er ikke i sig selv nok at have en teori - det er lige så vigtigt, at teorien faktisk kan forklare samfundets udvikling. Sammenbruddet på den danske venstrefløj er desværre kun et alt for godt eksempel på, hvad der sker, hvis teorien ikke svarer til den virkelige verden.

GANGSTERE

For størstedelen af medlemmerne af DKP har de seneste års udvikling i Østeuropa og Sovjet betydet demoralisering og forvirring. De har i årevis holdt fast i, at disse samfund var socialisti-

måde at producere varerne på, så gør kapitalismens profitjag det mange gange umuligt at handle i overensstemmelse med disse erfaringer.

For eksempel er det en gammel erfaring, at dyrkning af den samme afgrøde år efter år på den samme jord ødelægger jordens frugtbarhed. Men mange lande i Sydamerika og Afrika tvinges til at dyrke de samme produkter for at imødekomme verdensmarkedets behov.

INDBYGGET

Med andre ord er de nuværende miljøproblemer indbygget i kapitalismen. Men det er vigtigt at understrege, at årsagen til, at problemerne opstår, stikker dybere end profitbegæret. Hvis det blot var et spørgsmål om profit, så kunne man teoretisk forestille sig et kapitalistisk samfund uden miljøproblemer, hvis blot alle producerede i overensstemmelse med naturen.

Problemet ligger i, at samfundet er delt op i klasser. Og denne klassesdeling fratager det store flertal af menneskene enhver mulighed for kontrol over, hvad og hvordan der skal produceres. Det er en lille minoritet, der bestemmer om der skal bygges en fabrik eller ej, om der skal fremstilles bomber eller traktorer.

Arbejderne på en bilfabrik har ingen indflydelse på, hvilke krav der skal stilles til bilernes forurening. Produktionsmåden er blind overfor de ønsker, som findes hos flertallet af arbejderne.

Kapitalismen tilslører den sammenhæng, der eksisterer mellem natur, arbejde og mennesker. Og det er denne tilsløring, der er den egentlige årsag til, at kapitalismen ikke kan løse endsige undgå miljøproblemerne.

Det er en afgørende forskel på marxisters og „grønnes“ måde at betragte miljøet på. For mange af de grønne ligger problemet i, at mennesket har tilkæmpet sig for meget magt over naturen. De vil afskaffe mange af de teknologiske fremskridt, som kapitalismen har frembragt, for at komme ødelæggelsen af miljøet til livs.

For marxister ligger problemet snarere i, at mennesker generelt har for lidt magt. Vi kan ikke vide, hvilken teknologi der vil blive anvendt i et samfund, hvor de, der producerer, også har kontrollen over produktionen.

Men vi kan sige, at betingelsen for, at menneskeheden begynder at opføre sig i overensstemmelse med hensynet til naturen, er, at mennesket bryder den barriere af profit, som i dag står mellem menneske og natur. Det kræver en fuldstændig omvæltning af produktionsmåden og dermed af hele vor nuværende samfundsorden. (Fr. Engels, 1876).

VELGØRENHED - NØDHJÆLP ELLER BEDRAG?

Hvordan stiller socialister sig til velgørenhed? nr. 71, juni 1991

Rock for Afrika, gallashows i fjernsynet, indsamlinger til fordel for de sultende, for kurderne, støttekoncerter. Gennem de seneste år er indsamlinger til velgørende formål taget til i omfang.

Hvordan stiller socialister sig til den slags initiativer? Det spørgsmål rejser sig hver gang, vi står overfor en raslebøsse og bliver bedt om at give en skærv til Afrika.

For på den ene side er socialister lige så vrede og sørgmødige over at se de lidelser, som denne verden udsætter folk for. Vi ønsker lige så stærkt at hjælpe folk i nød.

Men på den anden side foragter vi de herskendes hykleri, når de den ene dag ødsler milliarder af dollars på krig og militær og dagen efter praler af hvor mange millioner, de netop har vedtaget at sende til krigens ofre.

Er de velgørende indsamlinger en del af dette hykleri, eller står de i modsætning til det?

Det er indlysende, at velgørenhed ikke løser sultproblemerne. I 1985 var der store, verdensomspændende kampagner til fordel for de sultende i Etiopien. Men sulten er der stadig -mere omfattende og desperat end nogensinde.

KORTSIGTET LØSNING

Imidlertid vil mange pege på, at formålet med velgørenhed heller ikke er at tilbyde egentlige løsninger, men at træde ind hvor der er brug for øjeblikkelig hjælp.

I dette lys kan forskellen mellem nødhjælp og revolution beskrives som forskellen mellem kortsigtet undsætning og langsigtede løsninger.

Det er desværre ikke så simpelt. For i virkeligheden er velgørenhed på flere punkter med til at modarbejde en egentlig løsning på de problemer, den tager op.

For det første kan indsamlingerne langt fra dække det reelle behov for fx fødevarerhjælp til sultende. Men de skaber en illusion om, at der trods alt gøres noget. Desuden benytter regeringen sig af velgørenheden til at unddrage sig sin del af ansvaret for, at der alene i EF er et overskudslager på 20 millioner tons korn. En fjerdedel kunne udrydde sulten i Afrika.

For det andet udnyttes indsamlingkampagnerne af de store firmaer kynisk til reklameformål. Endda så groft, at de store indsamlingsgallaer i fjernsynet blev opgivet, fordi private firmaer udnyttede dem til usmagelig og billig reklame.

Det er især usmageligt i betragtning af den rolle, som mange af de samme firmaer spiller i fattige afrikanske og latinamerikanske lande. Tag blot A.P.Møllers olieagt i Amazon-junglen, som fjerner livsgrundlaget for indianerne. Eller medicinalfabrikkernes salg af medikamenter, som er forbudt i Europa, til afrikanske lande.

For det tredje udnytter de rige landes regeringer velgørenhed og u-landshjælp som et røgslør for deres alt andet end velgø-

Tværtimod er det heller ikke i en kapitalistisk produktion eksperternes rolle at lede produktionen. De arbejder for ledelser og direktører, som mangler den tekniske indsigt, men som kan vurdere eksperternes arbejde i forhold til profitten. Det er karakteristisk for eksperternes rolle, at de udarbejder projekter for både tunneller og broer over Øresund - afhængigt af hvem der skal bruge projekterne.

I et arbejderstyret samfund skal eksperterne stadig for en ledelse - men med den forskel, at ledelsen er valgt blandt arbejderne selv. På den måde vil det være muligt for en arbejderstat at opnå kontrol over de mere komplicerede dele af produktionen.

På langt sigt vil eksperterne naturligvis blive helt overflødige. Opsplitningen mellem åndeligt og manuelt arbejde - mellem planlæggere og planlagte - vil blive ophævet, når alle får en teoretisk uddannelse, praktisk erfaring fra forskellige jobfunktioner og erfaring med reel indflydelse på produktionen. Alle vil kunne deltage i alle faser af produktionen og være både producenter og planlæggere.

ER LENINISMEN DØD?

Der er en kontrarevolution mellem Lenin og Stalin, nr. 73, september 1991

Meterhøje monumenter af Lenin er et af de få produkter, der i øjeblikket er rigeligt af på det russiske marked.

De borgerlige medier har ikke forsømt nogen lejlighed til at vise os billeder af Lenin-statuer som rives ned til stor glæde for folk i Rusland og andre af de efterhånden forhenværende Sovjetrepublikker.

Omvendt er der nok mange på den danske venstrefløj, der har følt et stik i hjertet ved billederne af Lenin-statuer hængende i en kran.

Det vil dog være forkert at påstå, som fx TV-Avisens Leif Davidsen, at nedrivningen af statuerne markerer de sovjetiske folkeslags endelige brud med Lenin og den revolution, han stod i spidsen for i 1917.

Tværtimod. Der er al mulig grund til at tro, at Lenin ville have været begejstret over de russiske arbejderes opgør med Sovjets herskende klasses parti, SUKP.

Ikke mindst nedrivningen af statuerne ville have fået Lenins opbakning. Mens han levede, havde han følt det som en byrde, når der blev gjort noget specielt ud af hans person. Og ved hans død bad hans enke, Nadezjda Krupskaja, udtrykkeligt om, at der ikke blev rejst mindesmærker for Lenin. "Hvis vi skal ære Lenins navn, så lad os gøre hans tanker til virkelighed", skrev hun.

Men rejsningen af monumenter over Lenin var ikke det eneste punkt, hvor der var en modsætning mellem Lenin og den klasse, som under ledelse af Josef Stalin kom til magten efter Lenins død.

Det samfund, som blev opbygget under Stalin, var ikke en

videreførelse af den revolution i oktober 1917, som Lenin stod i spidsen for. Tværtimod var indholdet i stalinismen, at der blev gjort op med oktoberrevolutionens resultater.

IKKE STATSKUP

Kernen i den russiske revolution i 1917 var ikke, at Lenins bolsjevikker kom til magten gennem et statskup, som medierne påstår. Bolsjevikernes magtovertagelse var resultatet af en proces, hvor den russiske arbejderklasse reelt havde erobret magten over fabrikker, over byerne og over hæren ved at organisere sig i arbejdersråd, sovjetter.

Både organiseringen af sovjetterne og selve revolutionen var afhængig af en høj grad af politisk bevidsthed i arbejderklassen, af aktivitet og entusiasme. Det var den russiske arbejderklasse fyldt af i 1917, og det var helt i overensstemmelse med de ideer, som Lenin og bolsjevikkerne stod for.

Selve magtovertagelsen, "kuppet", var udtryk for, at størstedelen af de russiske arbejdere støttede bolsjevikkerne. At de havde den opbakning viste sig ved, at magtovertagelsen var ganske ublodig.

Men den russiske arbejderklasse var ikke i stand til at fastholde den styrke og entusiasme, den besad i 1917. Det skyldtes først og fremmest den grufulde borgerkrig i 1918-21, som blev støttet aktivt af England, USA, Frankrig og andre imperialistiske magter.

En meget stor del af de mest politisk bevidste arbejdere, der var aktive i 1917-revolutionen, blev dræbt i krigen. Desuden smadrede krigen den russiske økonomi - industri og transport gik i stå og landet blev hærget af sult og epidemier.

MOD KONTRAREVOLUTION

I 1921 var antallet af industriarbejdere faldet til en tredjedel af antallet i 1917, og mange af dem var politisk udmattede. De var ikke i stand til at fastholde den kontrol over samfundet, som de havde vundet i 1917.

En stor del af statsapparatet bestod af gamle embedsmænd fra zar-tiden, som ikke delte Lenins ideer, men som havde fundet sig i at blive kontrolleret nedefra. Men borgerkrigen betød, at der gradvis udviklede sig et bureaukrati i statsapparatet, som ikke var underlagt nogen kontrol fra arbejderklassens side. Og den person, som førte an i denne udvikling, var Stalin.

Indtil 1923 håbede mange af de gamle bolsjevikker på, at en revolutionær udvikling i Europa kunne give nyt liv i den russiske revolution. Den udvikling slog fejl, og fra midten af 1920'erne begyndte det russiske bureaukrati mere og mere at satse på at udvikle sin egen magt.

Under Stalins ledelse blev resultaterne af oktoberrevolutionen rullet tilbage. Arbejdernes kontrol over fabrikkerne blev erstattet af direktører, udpeget af bureaukratiet. Produktionen blev indrettet på at konkurrere med den vestlige kapitalisme, ikke på at opfylde arbejderklassens og bøndernes behov.

Hele den magtstruktur, som arbejderklassen havde opbygget i 1917 gennem sovjetterne, blev afløst af en ny herskende klasse i form af det statslige bureaukrati, som undertrykte og udbyttede arbejderne og bønderne. Socialismen blev afløst af statskapitalisme.

Så fra at være et samfund, der blev styret af arbejderklassen, blev Sovjet til et samfund med en meget hård undertrykkelse af arbejderklassen. Derfor ville Lenin have jublet over det sammenbrud, som har ramt SUKP efter det mislykkede kup for nylig.

Faktisk var væltningen af Lenin-statuerne det nødvendige første skridt for at Lenins ideer kunne få nyt liv i Sovjet. Og det skridt er taget.

kring små bysamfund, ikke nationer.

Ser man på et verdenskort fra år 200 f.v.t. så var det meste af Europa og Asien inddelt i fem store imperier - de nationer, vi kender i dag, eksisterede simpelt hen ikke.

Der er heller ikke særlig megen lighed mellem nutidens nationer og middelalderens fyrste-, konge- og kejserdømmer. Grænserne gik nogle helt andre steder. Og det er et vigtigt kendetegn, at de mange krige i middelalderen ikke blev udkæmpet mellem fx danskere og svenskere, men mellem den danske konges lejesoldater og den svenske konges ditto.

Selv om det danske kongehus på det formelle plan har regeret Danmark i over 1000 år, så var kongen i århundreder ikke den suveræne magt. Kongehuset måtte slås mod adelen og kirken om magten og allierede sig på kryds og tværs med fyrster, biskopper og kejsere i hele Nordeuropa i den magtkamp.

Omvendt følte de menige undersåtter heller ikke nogen speciel loyalitet overfor den danske stat. De identificerede sig snarere med deres by eller egn, ikke mindst fordi de færreste af dem nogen sinde så andet end deres fødeegn.

NATIONALSTATEN

Den moderne nationalstat er et produkt af kapitalismen. Den opstod først i løbet af 1700- og 1800-tallet, fordi de fremstormende kapitalistklasser havde brug for at etablere et stabilt hjemmemarked med ensartede forhold omkring sprog, valuta og lovgivning.

Som ideologi opstod nationalismen på grund af, at det nye bourgeoisie havde brug for at mobilisere de undertrykte klasser - bønder, håndværkere, arbejdere - i kampen mod det gamle feudale adel.

En ideologi som nationalismen passede fint til denne opgave. Fordi nationalismen understreger enheden og de fælles interesser mellem alle klasser inden for et bestemt territorium.

NATIONALISME OG IMPERIALISME

Sammen med nationalismen kom en bevidst fremelskelse og opfindelse af "den nationale arv", så det ny borgerskab kunne betragte sig selv som en forlængelse af den ægte fædrelandskærlighed. Den danske "guldalderkunst" i starten af 1800-tallet og senere Grundtvig er eksempler på dette.

Denne udvikling har i større eller mindre grad præget alle de nationer, der har præget den moderne historie. Og det er værd at huske på, at nogle af dem, fx Tyskland og Italien, først blev samlet som nationer i sidste halvdel af 1800-tallet.

Den moderne nationalisme svarer i bund og grund til den borgerlige nationalisme i det 18. og 19. århundrede. Men den er også et svar på to andre vigtige forhold: imperialismen og arbejderklassens kamp.

Imperialismen havde i løbet af 1800-tallet spredt sig ud over hele jordkloden, og omkring år 1900 var næsten hele verden delt op mellem en håndfuld kolonimagter.

Men imperialismens undertrykkelse i kolonierne fremkaldte uundgåeligt modstand, og efterhånden som den kapitalistiske udvikling rodfæstede sig i kolonierne, så tog modstanden form af borgerlig nationalisme. Og den form for nationalisme har sat sit præg på de nationale befrielseskampe, der har været et af de vigtigste kendetegn ved det 20. århundrede.

Samtidig med imperialismen voksede der en arbejderklasse frem i alle lande, og her har nationalismen været et vigtigt våben for kapitalisterne til at afspore arbejderklassens kamp mod undertrykkelsen.

Nationalismen bruges til at bilde arbejderne ind, at landets konkurrenceevne er vigtigere end arbejdernes pengepung. Arbejderne skal ikke solidariseres sig med andre landes arbejdere,

men arbejde hurtigere og billigere.

Det er denne forståelse af de historiske rødder, der ligger bag den marxistiske forståelse af nationalismen.

Det forklarer hvorfor marxister aldrig accepterer nogen form for nationalistisk ideologi. Det forklarer også, at nationalismen ikke skal ses som noget evigt, men som et fænomen, der er bundet til et bestemt udviklingsstrin i historien og klassekampen.

Derfor er der ikke noget selvmodsiggende i, at vi på den ene side er imod nationalismen, samtidig med, at vi forsvarer folks ret til national uafhængighed, hvad enten det drejer sig om Lithauen, Kroatien eller Irland.

LANDETS LEDERE

*Bestemmer politikerne over samfundet?
nr. 76, december 1991*

En dansk politiker sagde engang, at dårlig omtale var bedre end slet ingen omtale. Med Tamil-sagen og sagen om Ritt Bjerregaards lejlighed i tankerne er det fristende at tro, at folketings-medlemmerne har taget denne idé til sig.

Men det vil være forkert at tro, at den slags sager ikke er et problem for politikerne. Uanset udfaldet af dem, så er de med til at undergrave vælgernes tiltro til politikerne og det parlamentariske system som sådan. Og hvis der er noget, parlamentarikerne frygter, så er det, at folk i mindre og mindre grad tror på, at Folketinget kan udrette noget.

Hele det politiske liv er omgivet af nogle myter, som medierne og politikerne selv gør meget for at udsprede. Den ene myte siger, at de politiske ledere er nogle særligt udvalgte, som i kraft af deres særlige intelligens, energi og erfaring er den almindelige befolkning langt overlegen, og derfor kvalificeret til at regere over os.

En anden myte insisterer på, at ministre og politikere er dem, der bestemmer udviklingen i samfundet og afgør landets skæbne.

Det er klart, at forestillingen om politikernes særlige dyder hænger sammen med forestillingen om deres evne til at regere samfundet. Derfor er det også indlysende, at når Viggo Fischer lider af hukommelsestab og når Socialdemokratiets top slås om Ritt's lejlighed, så undergraver det folks tro på hele det politiske system.

MYTER OM POLITIKERNE

På den måde bliver politikerne ofre for deres egne myter. For virkelighedens verden viser for det første, at politikerne ikke er udstyret med særlige lederevner, for det andet at deres egentlige magt er ret begrænset.

Affæren omkring Rajiv Gandhi's enke, Sonia Gandhi, er et godt eksempel på det første. Kongrespartiet, som er den indiske herskende klasses ledende parti, tiggede og bad Sonia Gandhi om at blive partiets leder efter mordet på Rajiv. Hun havde én vigtig kvalifikation: hendes efternavn.

Sonia Gandhi havde altid holdt sig ude af politik, og det er

ser. Det er et forhold, der ofte overses.

Ikke desto mindre har ny teknik betydet, at store grupper af ansatte i banker og supermarkeder i dag opfatter sig som almindelige lønarbejdere. Men arbejdsforholdene har ændret sig i retning af "fabrikarbejde", og det har knækket det bånd, der tidligere eksisterede mellem ansatte og arbejdsgivere i butikker og banker.

Når vi i disse år er vidner til de første faglige aktioner fra de ansatte i finanssektoren, så er det ikke kun på grund af nedskæringer. Det skyldes i lige så høj grad, at de ansatte står i et forhold til deres arbejdsgiver, som ligner forholdene på traditionelle fabrikker.

Selv inden for EDB-verdenen, som ellers får skylden for, at arbejdspladserne forsvinder, er der tendenser til proletarisering. Tidligere var programmørerne nærmest en slags kunstnere og mirakelmagere, men det bliver mere og mere almindeligt at lægge programmeringsarbejde ud til programmeringsbureauer i fx Indien, som leverer EDB-programmer på akkordbetaling.

Tilsvarende har udviklingen været inden for en række andre sektorer. Så der er langt fra tale om, at arbejderklassen er ved at glide ud af billedet. Der er i stedet tale om, at der sker en ændring i arbejderklassens sammensætning.

Men det er blot en naturlig følge af den teknologiske udvikling under kapitalismen, at gamle fag mister betydning, og nye vokser frem. Da Friedrich Engels i 1844 skrev sit værk om arbejderklassens levevilkår i England, så refererede han primært til tekstilarbejdere som det egentlige industrielle proletariat. Men 70 år senere udgjordes dette proletariat af en helt anden type arbejdere, nemlig arbejderne i sværindustrien. Og 30 år senere var det snarere de ansatte på bil- og flyfabrikkerne, der udgjorde kernen i arbejderklassen.

NATIONALISME OG EF-UNIONEN

Nationalisme i EF-modstanden er en blindgyde, nr. 79, marts 1992

Holdningen til spørgsmålet om national uafhængighed har altid været et varmt emne på venstrefløjen.

På den ene side er det klart, at socialister er imod enhver form for nationalisme, og at vi ikke giver en pind for al den snak om "danskhed", som er blevet så moderne. Som Karl Marx udtrykte det: "Proletariatet har intet fædreland".

På den anden side forsvarede socialister de undertrykte nationers ret til selvbestemmelse. Vi har stædigt fastholdt det princip selv i de mest kontroversielle situationer - fx gik vi imod Sovjets invasion i Afghanistan, vi forsvarede Irak overfor USA i Golfkrigen sidste år.

Så det er nærliggende at forvente, at "Danmarks ret til selvbestemmelse" udgjorde en vigtig del af socialisters modstand mod EF og EF-Unionen.

Men det er det ikke. For at forstå hvorfor, er det vigtigt at

gøre sig to ting klart: hvad er nationalisme og hvad er EF udtryk for.

BORGERLIGE IDEER

Nationalisme er i bund og grund en borgerlig ideologi. I den nationalistiske opfattelse er modsætningen mellem danske arbejdere og danske kapitalister i sidste ende mindre end modsætningen mellem danske og fx tyske arbejdere.

Marxister har den helt modsatte opfattelse. For marxister er det kampen mellem den herskende og den arbejdende klasse, der driver historien frem. Modsætningen mellem kapitalistklasse og arbejderklasse er stort set den samme i alle nutidens nationalstater. I forhold til denne modsætning er de nationale skillelinjer sekundære.

Men selv om nationalismen som idé er reaktionær, så kan man ikke blot affeje de mennesker, der tror på nationalismen, som reaktionære.

Nationalismen kan spille en progressiv rolle i situationer, hvor den er rettet imod imperialistisk undertrykkelse. Det har fx været tilfældet i 50'ernes og 60'ernes befrielseskampe i Afrika og Asien, ligesom det var tilfældet i de baltiske lande.

Men det er vigtigt at understrege, at det progressive ligger ikke i nationalismen som idé - det ligger i, at kampen for national uafhængighed knyttes sammen med håbet om en bedre verden og troen på, at en kamp imod undertrykkerne vil føre til en bedre fremtid.

Imidlertid kan nationalismen også spille den stik modsatte rolle: nemlig som lynafleder for utilfredsheden. Jugoslavien var for få år siden præget af store strejkebølger på tværs af nationaliteter og religion. Uanset hvor blodige modsætningerne tager sig ud i dag, så har delstaternes magthavere været enige om at bruge nationalismen til at splitte modstanden fra arbejderklassen.

Socialister er imod den parole, som store dele af den danske EF-modstand fremfører om at forsvare Danmarks selvbestemmelse overfor EF-staten. Den modstand skyldes ikke, at vi principielt er imod enhver form for national uafhængighed. For det er vi ikke.

Men for det første er det helt ude af proportion at sammenligne Danmarks situation i EF med den undertrykkelse, som fx kurderne udsættes for i Tyrkiet eller som folkene i de tidligere kolonier led under.

For det andet er det forkert at opfatte EF-Unionen som en slags imperialistisk ekspansion på linje med det 19. århundredes kolonikrige.

EF og unionsplanerne er først og fremmest den europæiske storkapitals forsøg på at vinde markeder fra amerikansk og japansk kapital. De europæiske lande er hver for sig for små til at tage denne konkurrence op.

Den europæiske kapital er klemt mellem de enorme amerikanske og japanske økonomier, og derfor er de europæiske kapitalister nødt til at gå sammen. I dét spil er der ingen forskel på danske, tyske eller spanske kapitalister.

MODSTAND

Det vil være en fejl at tro, at der er en grundlæggende national modsætning mellem dansk og tysk kapital. Det største problem ved EF er, at Unionen sigter på at berige det mindretal, som idag kontrollerer produktionen. Og samtidig er Unionen rettet imod flygtninge, imod den fattige del af verden og imod enhver form for modstand fra arbejderklassen.

Som kapitalistisk nation udtrykker den danske stat nøjagtigt det samme. Det er indlysende, at mange mennesker er imod EF

for et benhårdt diktatur.

Stalin kunne ikke gennemføre en åben kontrarevolution, men fastholdt den ramme og prestige, som omfattede det sovjetiske kommunistparti. I stedet valgte Stalin ganske simpelt at kappe forbindelsen til den revolutionære fortid ved at udrydde alle de gamle bolsjevikker. Alle dem, der var blevet hærdet gennem kampen mod zarismen, som havde erfaringer med at organisere i arbejderklassen, og som kunne tænkes at ville udgøre en trussel mod en ny herskende klasse.

Stalins terror indeholdt dog også et andet element ud over at kappe forbindelsen til 1917. Prisen for den fantastisk hurtige industrialisering, som fandt sted i Sovjet i 30'erne, var at arbejderne levestandard blev presset i bund. Og for at fastholde tempoet var det nødvendigt, at de regionale og lokale ledere i de yderste af bureaukratiets forgreninger adlød centralmagtens mindste vink. Det betød fx, at et helt lag af partifunktionærer på regionalt plan blev fjernet i løbet af efteråret 1937.

DE HERSKENDES TERROR

I virkeligheden er den form for udryddelse af oppositionelle ikke noget særkende for hverken Stalin eller Sovjet. Den grusomme terror er faktisk et gennemgående træk ved alle kontrarevolutioner.

Pariserkommunen i 1871, revolutionerne i Finland og Tyskland i 1918, den spanske borgerkrig 1936-39, Chile 1973, Iran 1979, Kina 1989 - dette er nogle af de steder, hvor arbejderklassen for alvor har været en trussel mod borgerskabets magt - men det er samtidig nogle af de steder, hvor borgerskabets terror har været mest skånselsløst, hvor arbejdere og fattige er blevet myrdet i tusindvis.

Men det er vigtigt at understrege, at denne terror ikke udspringer alene af blindt raseri fra den herskende klasses side. Tværtimod er terroren i realiteten en nødvendighed for de herskende. En herskende klasse, som overlever en revolution, kan kun sikre sin position ved at tilføje arbejderklassen et nederlag, som svækker den i årtier fremover. Og eftersom arbejderklassen altid er langt større i antal end borgerskabet, så vil antallet af ofre for borgerskabets terror altid være enormt.

EN TEORI FOR HANDLING

Teorien om enhedsfronten er et redskab for aktivitet, nr. 86, november 1992

Spørgsmålet om, hvordan små grupper af socialister kan vinde indflydelse på bredere dele af arbejderklassen, er uden sidestykke det mest komplicerede problem for marxister.

Og samtidig er det et spørgsmål af vital betydning. Først og fremmest fordi en socialistisk samfundsforandring først kan finde sted, når den bakkes op af et flertal i arbejderklassen.

Gennem propaganda og diskussioner forsøger socialister at

overbevise andre mennesker om den socialistiske idé, men ord alene kan ikke overbevise et flertal i arbejderklassen.

Hvis socialister nøjes med den generelle propaganda, så isolerer de sig hurtigt fra almindelige mennesker. Så udover propagandaen må socialister også blande sig i de større og mindre kampe, som hele tiden finder sted, fx omkring fyringer, privatisering, brugerbetaling, skolelukninger osv.

Det er vigtigt at blande sig, for netop i de situationer, hvor folk sætter sig op imod det bestående system, dér findes også den største lydhørhed overfor mere radikale politiske ideer.

MINDRETAL I DAG

Men problemet for revolutionære er, at de som oftest er en meget lille minoritet. I den daglige klassekamp vil de derfor konstant være tvunget til at arbejde sammen med folk, som har helt andre politiske ideer, men som er villige til at indgå i fælles aktiviteter omkring nogle meget specifikke krav.

Den type af fælles aktiviteter blev beskrevet af revolutionære som Lenin og især Trotskij som enhedsfronten. Selv om der er tale om meget specifikke og derfor meget forskellige aktiviteter, så ligger der alligevel nogle generelle erfaringer, som har stor betydning for, hvordan vi fx. i 1992 skal organisere kampen mod nazisterne.

Den første og afgørende forudsætning for en enhedsfront er, at der i det mindste i dele af arbejderklassen er en vilje til at slås. Det kan virke banalt, men der findes masser af eksempler på, at socialister har taget udgangspunkt i, hvad de selv syntes var vigtigt, i stedet for hvad arbejderklassen syntes var vigtigt.

Det er fx indlysende, at racismen i dag er et langt større problem end de organiserede nazister. Og man kan sagtens argumentere for, at ved at bekæmpe racismen, så vil man samtidig fjerne grundlaget for, at nazisterne kan vinde frem. Men problemet er, at viljen til at bekæmpe nazisterne er langt større end viljen til at slås imod racismen.

Selv om racisme og nazisme ikke er det samme, så er det vigtigt at socialister forstår, at de ved at tage anti-nazistiske initiativer får muligheden for at komme i diskussion med mange mennesker, som ikke i første omgang vil støtte anti-racistisk arbejde. Hvis man derimod tager udgangspunktet i kampen mod racismen, så opnår man blot at isolere sig.

OPBYG NEDEFRA

For det andet skal en enhedsfront organiseres omkring nogle meget konkrete og afgrænsede krav. Det er vigtigt, at deltagerne i enhedsfront koncentrerer sig om de ting, de faktisk er enige om. Selv om revolutionære og reformister måske på papiret kunne blive enige om nogle mere generelle paroler om fx socialisme, så er dén type enighed ingenting værd. Det kan højst tjene til at udviske de grundlæggende meningsforskelle.

Dette kan igen virke banalt, men det er på ingen måde problemløst at finde frem til den bredest mulige enighed. For betingelsen for at blive enige om nogle konkrete krav er, at man ved, hvad man er uenige om. Derfor er det vigtigt, at revolutionære fremlægger deres politik klart og ærligt uden at skjule noget. Men problemet er, at den form for ærlighed ofte bliver opfattet som sekterisk.

For at undgå sekterismen er det vigtigt, at revolutionære ikke på forhånd sætter ultimative betingelser for at indgå i en enhedsfront. Selv om revolutionære fx kan pege på, at politiet som regel beskytter nazisterne, så vil det være sekterisk at kræve paroler imod politiet som en betingelse for at deltage i anti-nazistiske aktiviteter.

Det er af stor betydning, at en enhedsfront bygges op nede-

VIL POLITIET STOPPE NAZISTERNE?

*Politiet er først og fremmest borger-
skabets forlængede arm, nr. 89, februar
1993*

De fleste har utvivlsomt bifaldet, at det tyske politi sidst i 1992 forbød to mindre nazistiske grupper, og at nogle nazister blev idømt langvarige fængselsstraffe for vold og hærværk.

Men politiets og domstolenes rolle i kampen mod nazismen er ikke altid så entydig. Det var det samme tyske politi, som tidligere på efteråret så passivt til, da nazistiske bøller raserede og satte ild på et flygtningecenter i Rostock.

Politiets officielle forklaring, at det manglede mandskab, er en af de mere tyndbenede søforklaringer. For det tyske politi har tidligere vist sig i stand til at hamle op med langt større demonstrationer end den i Rostock.

Den virkelige forklaring er snarere, enten at politiet ikke ønskede at bekæmpe nazisterne på grund af sympatier, eller også at de ikke måtte, fordi personer højere oppe i magtapparatet havde beordret politiet til at være tilbageholdende.

Det burde imidlertid ikke komme som nogen overraskelse, hvis det viser sig at forholde sig sådan. Over hele verden er politiet kendt for racistisk optræden og mange steder for at samarbejde med ekstremt højreorienterede og racistiske organisationer.

RACISTISK POLITIVOLD

Affæren omkring den sorte Rodney King, der udløste oprøret i Los Angeles i foråret 1992, var blot dråben af racistisk politivold, der fik bægeret til at flyde over. Og det sydafrikanske politisamarbejde med højreorienterede hvide og sorte organisationer har længe truet med at vælte den hvide regering.

Danmark er ingen undtagelse i denne forbindelse. Flere politifolk er blevet afsløret som ledende medlemmer i Den danske Forening, og der er ingen grund til at tro, at der ikke er flere. Der findes også mange eksempler på, at farvede er blevet standset og kropsvisiteret eller ligefrem anholdt, alene på grund af deres hudfarve.

Vi kan naturligvis kun bifalde, når politifolk degraderes på grund af deres aktivitet i racistiske organisationer. Men det vil dog være forkert at betragte politiets rolle overfor racistister og nazister alene som et spørgsmål om enkelte politifolks holdninger.

Politiet er grundlæggende et af statsmagtens vigtigste magt-instrumenter. Og statens opgave er at tjene den herskende kapitalistklassens interesser. Derfor skal man også forstå politiets indsats overfor nazisterne ud fra den herskende classes interesse i, om nazisterne bliver styrket eller svækket.

Der er ingen grund til at bilde sig selv ind, at de herskende i bund og grund afskyer nazismen. Hvis de er tvunget til at vælge, så vil de vælge nazisme frem for en socialistisk revolution. De ved, at nazismen trods alt vil bevare kapitalismen, selv om der

bliver skiftet ud blandt lederne.

De herskende ved også, at i en situation med mere omfattende social uro kan de få brug for de nazistiske bøller til at overfalde strejkende arbejdere, demonstrationer og fysiske blokader.

DET RACISTISKE KORT

Og ikke mindst ved de herskende, at den rabiate nationalisme og racisme, som nazisterne står for, kan et nyttigt ideologisk våben til at splitte arbejderklassen med.

Det er nærliggende at tro, at Kohl og den herskende klasse i Tyskland i starten af efteråret ønskede at give nazisterne lang snor. De havde tidligere på året været nødt til at give indrømmelser til en generalstrejke blandt de offentligt ansatte. Og de ønskede ikke, at andre faggrupper skulle lade sig inspirere.

I den situation kunne spørgsmålet om flygtninge og indvandrere være med til at dreje arbejderklassens utilfredshed med arbejdsløsheden og de forringede sociale forhold væk fra regeringen. Og i stedet lade nazisterne levere svaret: Problemet er udlændingene.

Imidlertid kan de herskende ikke kontrollere klassekampen. (Hvis de kunne, så kunne alle socialister lige så godt pakke sammen). De kan påvirke, men ikke bestemme, hvad folk skal mene.

Derfor er det ikke ufarligt for de herskende at lade nazisterne få for meget spillerum. De risikerer, at den ekstreme højrefløj tiltrækker sig for megen opmærksomhed og dermed tager stemmer fra de regerende politikere. Men de risikerer på den anden side også, at nazisternes vold fremkalder en antinazistisk reaktion, som vender spørgsmålet om indvandrerne til at handle om solidaritet i stedet for fremmedhad.

Begge dele er sket i Tyskland i efteråret. Og derfor har den herskende klasse været nødt til at lade politiet gå hårdere til værks overfor nazisterne, end det var tilfældet i Rostock.

GIVER LAVERE LØN JOB TIL FLERE?

*Ikke lønnen, men kapitalismen selv, der
skaber krisen, nr. 90, marts 1990*

Med samme regelmæssighed et urværks timeslag bliver vi præsenteret for nye økonomiske analyser fra diverse vismænd og institutter, som fortæller os, at den eneste vej til at sænke arbejdsløsheden er, at dem, der er i arbejde, må gå ned i løn.

Påstanden er besnærende enkel at forstå, men ikke desto mindre er den grundlæggende forkert. Det kan enhver overbevise sig om, hvis man ser på realiteterne i stedet for at granske i den moderne form for kaffegrums, nemlig økonomiske edb-modeller.

Rengøringspersonalet på Rigshospitalet har bitre erfaringer for, at lavere løn ikke betyder flere i arbejde. Privatiseringen af

grov vold faldt i perioden 1981 til 1988 og lå i 1991 langt under niveauet i 1981. Når der i dag tales om stigende vold, så skal stigningen ses på baggrund af mange års fald.

Men uanset at politikerne stærkt overdriver voldens omfang, så er volden et problem. Ingen - heller ikke socialister - bryder sig om at blive slået ned på gaden. Der er dog ikke meget, der tyder på, at politikerne evner at gøre noget ved det.

Mange politikere spiller jævnligt ud med kravet om strengere straffe. Men det er aldrig bevist, at strengere straffe har nogen effekt på kriminalitetens omfang. Eksistensen af dødsstraf i mange amerikanske stater har ikke kunnet reducere antallet af drab.

Det er formentlig også de færreste, der midt i et slagsmål overvejer, om de nu risikerer 6 mdr. ekstra i fængsel, hvis de sparker ofret i ansigtet. Desuden har domstolene i de senere år foretaget en betydelig stramning i de grove voldssager, uden at det har haft nogen påviselig effekt.

Et af de vigtigste argumenter for strengere straffe går på, at ofret skal beskyttes for at møde gerningsmanden i en rum tid. Det kan virke rimeligt nok, men argumentet vender faktisk hele problemet omkring volden på hovedet.

Den eneste effektive beskyttelse af ofre for voldsforbrydelser ville være at beskytte fremtidige ofre for fremtidige voldsmænd. Med andre ord: forhindre at volden opstår. Det kræver dog, at man forstår, hvad der grundlæggende skaber kriminalitet.

Det er indlysende, at der er en tæt forbindelse mellem sociale forhold og kriminalitet. I en meningsmåling foretaget af Sonar for Jyllands-Posten pegede 47% på „forebyggende hjælp til belastede familier“ som et middel til at bekæmpe volden.

ARBEJDSLØSHED SKABER VOLD

Arbejdsløshed, lukning af tusindvis af sengepladser på psykiatiske afdelinger, øget brugerbetaling i ungdomsklubber - dette er nogle af de faktorer, der sender tusindvis af mennesker ud i en situation, som de har svært ved at overskue. Dårlig økonomi gør mange familier til et terrorfællesskab, som man ikke kan slippe ud af.

Kapitalismen har skabt en situation, hvor de fleste menneskers ønsker og behov ikke bliver opfyldt. For flertallet er hverdagen præget af reallønsfald, risiko for arbejdsløshed og nedskæringer, samtidig med at de konstant bombarderes med synet af andres lykke og rigdom.

Et samfund, der er baseret på konkurrence, grådighed, udbytning og fremmedgørelse kan ikke undgå at producere kriminalitet ligesom hårdt arbejde producerer sved.

Det nuværende samfund, som skaber fjendskab mellem individet og alle andre, frembringer således en social krig alle mod alle, som uundgåeligt i individuelle tilfælde antager en brutal og barbarisk voldelig form - kriminalitetens form. (Friedrich Engels, 1845).

FAGLIGE LEDERE: VEN ELLER FJENDE?

*Hvorfor svigter det faglige bureaukrati?
nr. 92, juni 1993*

Et slående træk ved forårets konflikt på slagterierne var, at slagteriarbejderne flere gange nedstemte forlig, som deres egne forhandlere anbefalede.

Normalt kan fagforeningslederne vinde medlemmernes opbakning til et dårligt forhandlingsresultat med en forklaring om, at det er det „bedst opnåelige“ og „mest realistiske“. Men som bekendt viste det sig, at det var slagteriarbejdernes utvetydige krav om en normal 37-timers arbejdsuge, som var det „mest realistiske“.

Det mest overraskende ved forløbet i konflikten var, at lederne i NNF (slagteriarbejdernes fagforbund) ikke fra start stod fast på, at 4-dages ugen skulle afskaffes. Der har trods alt i flere omgange været strejker mod 4-dages ugen, så forbundsledelsen kunne regne med, at arbejderne var parat til at gå i konflikt.

På TV forklarede en slagteriarbejder denne uoverensstemmelse mellem ledelse og medlemmer med en bemærkning om, at det vist var siden, at fagforeningslederne havde stået ved slagtekæden. Den bemærkning indeholder en god del af forklaringen på den afstand, der ofte er mellem ledelse og medlemmer i fagforeningerne.

Selvom der naturligvis er forskel på de forskellige ledere af fagforeninger og fagforbund, så har de én ting til fælles: deres sociale position.

De faglige ledere er hverken kapitalister eller arbejdere, men professionelle mæglere mellem de to klasser.

Bureaukraterne i fagbevægelsen har en række væsentlige privilegier i forhold til de arbejdere, de repræsenterer. Deres løn er næsten altid højere, og de har større sikkerhed i ansættelsen. Det er ikke de faglige ledere, der bliver fyret, når en fabrik lukker. Og når de forhandler en 4-dages arbejdsuge igennem, så er det ikke dem, der skal arbejde hårdere.

De faglige leders arbejdsforhold ligner overhovedet ikke de forhold, som fagforeningens medlemmer arbejder under. Lederens arbejde ligger først og fremmest i at mødes med deres modpart på arbejdsgiversiden og forhandle sig frem til nogle aftaler. Og det betyder, at de som regel bruger mere tid sammen med arbejdsgiverne, end de bruger sammen med deres medlemmer.

De faglige bureaukrater kan kun retfærdiggøre deres privilegier, hvis de er i stand til at indgå overenskomster med arbejdsgiverne. Når NNF var imod, at regeringen greb ind i slagteristrejken, så var det ikke med den begrundelse, at et indgreb ville favorisere arbejdsgiverne. NNF's begrundelse var, at et indgreb ville være et nederlag for selve forhandlingssystemet. Med andre ord: hvis de faglige ledere ikke kan snakke sig til rette med arbejdsgiverne, så mister lederne deres berettigelse.

Men det vil være forkert at sige, at de faglige ledere er ligeglade med deres medlemmer. For de er trods alt afhængige af, at fagforeningerne har nogle medlemmer, som kan betale deres løn. Derfor er de faglige ledere nødt til at lytte til medlemmernes krav.

Arbejderklassens stærkeste våben er, at den udgør det store flertal af befolkningen. Selv om mange arbejdere stemte ja til Unionen, så var utilfredsheden så stor, at der sagtens kunne have været mobiliseret tusindvis af demonstranter efter afstemningen.

Og det kunne have givet demonstrationen et helt andet forløb. Politiet er uddannet til at tage sig af aktioner og demonstrationer, så længe demonstranterne er få og isolerede. Men aktioner, der mobiliserer tusinder eller titusinder, vil hurtigt vise, at magten er i hænderne på de undertrykte, hvis de kan blive enige om at tage den. Og det vil i sidste ende gøre spørgsmålet om vold til et spørgsmål om de herskendes desperate forsøg på at klynge sig til deres privilegier.

REVOLUTION - I DANMARK?

Revolutionen behøver ikke at ligge langt ude i fremtiden, nr. 94, august 1993

For de fleste mennesker virker det uden tvivl noget absurd, når Internationale Socialister med 150 medlemmer siger, at de ønsker en revolution, som skal gennemføres af det store flertal.

Det store mål og de meget små midler står i skærende kontrast til hinanden. Og det står igen i kontrast til den almindelige forestilling om, at Danmark er et lille land, hvor (næsten) alle har det godt, og hvor politik er en fredelig (og kedelig) affære, som varetages af politikerne i Folketinget.

Disse kontraster får utvivlsomt mange socialister til at forestille sig socialismen som noget, der kommer langt ude i fremtiden.

Men revolutionen behøver ikke være så urealistisk og så langt væk, som man kunne tro. Det er der tre gode grunde til:

Man skal huske, at en socialistisk revolution ikke er ensbetydende med guerillakamp, bomber på Christiansborg og skyderi i gaderne.

Det centrale indhold i socialismen er, at almindelige arbejdere overtager kontrollen over produktionen og samfundslivet. Det kan forekomme umuligt, men i dagens samfund er det allerede sådan, at det er lønarbejdere alle steder, der får tingene til at fungere. Det er arbejdere, der producerer maskiner, boliger, mad. Det er almindelige arbejdere, der sørger for transport af varer og mennesker. Det er også arbejdere, der ordner regnskaber, bestiller varer hjem til en produktion, holder styr på lagre osv. Opdragelse og uddannelse varetages også af arbejdere.

Den største forskel mellem socialisme og kapitalisme er i første omgang, at vi afskaffer de værkførere, inspektører og chefer, hvis vigtigste opgave er at kontrollere arbejderklassen. Det betyder på længere sigt, at vi også kan fjerne det profitmotiv, som i dag hviler som et tungt åg på alle arbejdere.

For det andet skal man huske, at selv om revolutionen er en stor omvæltning, så opleves den som indlysende af de arbejdere, der gennemfører den. De russiske arbejdere, der i 1917 overtog

produktionen, var ikke specielt veluddannede eller politisk skolede. Tilsvarende for de franske arbejdere i maj 1968; for arbejderne i Portugal i 1974-75; i Iran i 1978; i Polen i 1980-81 - alle disse steder var arbejderklassen på nippet til at vælte den herskende klasse, fordi arbejderne ikke længere stolede på, at den bestående orden var i stand til at tilbyde dem et rimeligt liv.

I disse situationer handlede arbejderne ikke i udgangspunktet ud fra et erklæret socialistisk mål - de tog simpelthen fat på at løse nogle konkrete problemer med produktion og fordeling af fødevarer osv., som de herskende ikke var i stand til at løse.

MANGLENDE TILTRO

Den tredje grund, der gør en revolution realistisk, er, at der er ved at opstå en større og større mistro til politikerne. Og bag mistroen gemmer der sig en manglende tiltro til det bestående samfund.

Det er den mistro, der er kommet til udtryk i, at halvdelen af den danske arbejderklasse fortsat er imod EF-Unionen på trods af de herskendes skræmme- og lokkekampagner. Det er en lignende mistro, der har ført til enorme stemmeskred ved de seneste valg i Italien, Frankrig og Japan.

De store stemmeskred viser, at folk har taget et lille skridt til at handle ud fra deres egne holdninger på trods af de etablerede politikeres løfter.

Og det er netop handling, der er afgørende for, at der kan opstå en situation, hvor en egentlig revolution kommer på dagsordenen.

Det økonomiske styrtudvik vil uden tvivl betyde, at de herskende vil forsøge at gå hårdt til angreb på de arbejdsløse og pensionisternes understøttelse, og formentlig også på arbejderklassens lønninger. Det kan meget nemt skabe en situation, hvor folk ikke nøjes med at stemme på andre partier, men begynder at handle aktivt gennem strejker og demonstrationer i større skala.

Den situation indeholder nogle vigtige elementer af det, som Marx definerede som en revolutionær situation:

Når herskerne ikke længere kan regere, og de beherskede ikke længere vil regeres.

INDVANDRERE - HVAD ER PROBLEMET?

Ikke indvandrerne, men systemet der skal bekæmpes, nr. 95, september 1993

Ovenpå sagen om Hvidovre Kommunes stop for flygtninge er det blevet regeringens politik, at for mange indvandrere i et boligområde er lig med ghettoer, som igen er lig med problemer.

Selv om det er uklart hvornår mange indvandrere er for mange, så er det underforstået, at de kulturelle og sproglige forskelle

Digteren Chr. Wilster beskrev den sproglige situation i 1700-tallets Danmark således:

*Hver mand, som med Kløgt gik i Lærdom til Bund,
Latin paa Papiret kun malte,
Med Fruerne fransk, og Tydsk med sin Hund,
Og Dansk med sin Tjener han talte.*

På dette tidspunkt var latin det dominerende sprog på universiteterne, mens tysk og fransk blev talt ved hoffet og i den adelige overklasse. Underklassens sprog var et mylder af danske og tyske dialekter.

Kernen i dette sproglige virvar ligger i, at Danmark i 1700-tallet var noget helt andet end Danmark 200 år senere. Selv om der fandtes en centraliseret statsmagt omkring kongehuset, så blev den for flertallet af befolkningen kun opfattet som en skatteopkræver. Størstedelen af dagliglivet og undertrykkelsen foregik på de enkelte godser og herregårde og i mindre grad omkring købstæderne.

Det betød også, at „danskerne“ ikke opfattede sig som danskere, og de følte ikke nogen speciel fædrelandskærlighed eller loyalitet overfor nationen.

Men samfundet ændrede sig radikalt i løbet af 1700- og især 1800-tallet. Der voksede en ny klasse frem af købmænd og bankfolk, som først og fremmest havde brug for et marked på tværs af adelens og kongehusets domæner.

Udviklingen af handel, håndværk og senere af industri medførte en mobilitet i befolkningen, som stod i modsætning til feudaltidens stive system med fæstebønder.

Der er nogle vigtige grunde til, at den ny borgerklasse valgte at sats på dansk som fælles sprog. For det første er det nemmere at handle med folk, hvis man taler det samme sprog. For det andet er et fælles sprog med at udelukke „fremmedsprogede“ fra hjemmemarkedet. Og endelig var det sproglige fællesskab vigtigt for at sikre sig opbakning i befolkningen til opgøret med den gamle elite.

Derfor blev det i stigende grad „moderne“ i lærde kredse at tale og skrive på dansk i løbet af 1700-tallet.

Det var først i løbet af 1800-tallet med bl.a. Grundtvig, at der blev udviklet en egentlig idé om „danskhed“. Det nye industriborgerskab var primært interesseret i Grundtvigs nationalisme, fordi den kunne bruges som redskab til at vinde den nye arbejderklassens loyalitet. Det var ideen om, at alle danskere har fælles nationale interesser, som overskygger de snævre materielle interesser, og som overskygger, at danske arbejdere har flere fælles interesser med tyske arbejdere, end de har med danske kapitalister.

Der er to vigtige pointer i spørgsmålet om danskheden eller den nationale kulturarv:

For det første er sprog og kultur ikke noget evigt eller stillestående men er i bestandig forandring.

For det andet er det først og fremmest den herskende klasse, der definerer, hvad danskheden går ud på.

VIL ARBEJDERNE STREJKE?

Arbejderklassens ideer forandrer sig, nr. 97, november 1993

I LO's undersøgelse af arbejderklassen, „Medlemmer i bevægelse“, bliver det afsløret, at kun 8 procent svarer ja til, at fagbevægelsen skal gøre brug af strejkerusler og andre kollektive kampskridt for at opnå sine mål.

Til gengæld peger over 50 procent på, at forbedringer bedst opnås gennem forhandlinger med arbejdsgiverne.

Socialister står altså tilsyneladende i modsætning til langt hovedparten af arbejderne, når vi fastholder, at arbejderklassen kan og vil slå for en bedre verden.

For at forstå, hvordan den modsætning kan overvindes, er det nødvendigt at forstå, hvordan bevidstheden - ideerne - i arbejderklassen bliver formet.

En af Karl Marx' vigtigste teorier sagde, at ideerne afspejler det samfund, man lever i. Og i et klassesdelt samfund betyder det, at „de herskende ideer er den herskende klasses ideer“.

Den herskende klasse kontrollerer ideerne i samfundet gennem deres kontrol over massemedier, skoler, uddannelser og kirken. Men der er ikke tale om en sammensværgelse, hvor politikere, præster og avisudgivere sætter sig sammen og konspirerer om, hvordan de bedst kan bilde arbejderklassen ind, at kapitalismen er det bedste samfundssystem.

De fleste mennesker accepterer den herskende klasses ideologi, fordi den passer med deres erfaringer. Når samfundet er baseret på at skrabe mest muligt profit ind, så er det ikke mærkeligt, at egoisme ses som en naturlig ting. Når de fleste mennesker føler, at de ikke har nogen indflydelse på politiske beslutninger, så kan det ikke undre, at de ikke tror på, at de kan ændre samfundet.

I en periode, hvor strejker er meget få og meget spredte, er det i virkeligheden er det ikke mærkeligt, at kun 8 procent peger på strejker som et brugbart middel. Det lave tal afspejler, at meget få tror på, at de selv kan gøre noget for at forbedre de forhold, de lever under.

Imidlertid er arbejderens bevidsthed meget sammensat og indeholder mange modsætninger. Det illustrerer LO's undersøgelse fx. ved, at 80 procent ønsker sundhedssystemet og folkepensionen forbedret samtidig med at næsten halvdelen mener, at der skal skæres ned på det offentlige. Eller ved, at 72 procent ønsker mere solidaritet i samfundet samtidig med, at 80 procent ikke har gjort noget aktivt for det.

Den italienske marxist Gramsci udtrykte denne modsætning ved at sige, at arbejderne har to former for bevidsthed: en bagudrettet, konservativ, som de har arvet fra fortiden, og en fremadrettet, som indeholder ønsket om et bedre liv.

IDEERNE ÆNDRER SIG

Muligheden for, at arbejderklassen begynder at slå, kan opstå, når der bliver for stor afstand mellem de to former for bevidsthed. Når folks forventninger til livet kommer i for stor modsæt-

FAMILIENS ANSVAR?

Har familien ansvaret for unges kriminalitet? nr. 99, januar 1994

Stik imod al sædvane er de to tragiske knivdrab blandt unge i slutningen af 1993 ikke blevet fulgt op af det sædvanlige krav fra længere straffe og mere politi.

I stedet har vi fået en række forargede beretninger om uansvarlige forældre, der tillader deres 12-14 årige børn at være ude om natten. „Det er utroligt skræmmende,“ siger socialminister Karen Jespersen.

Nu kan man spørge sig selv, om det ikke er mere skræmmende, at vi åbenbart lever i et samfund, hvor det er farligt for børn at færdes ude, når natten falder på.

Men det egentlige problem er, at ansvaret for de to drab bliver skubbet over på forældrene, selv om det er åbenlyst for selv regeringen, at arbejdsløshed og sociale nedskæringer har gjort sit til at smadre en hel del familier. (Men man kan tvivle på, om regeringen vil gøre noget ved det, når socialministeren samtidig accepterer, at arbejdsløses børn bliver skubbet bagest i køen, når det drejer sig om børnespasning).

Det er vigtigt, at socialister går imod enhver forestilling om, at ansvaret for børns opdragelse alene eller i sidste ende ligger hos forældrene.

For det første ender det alt for ofte i vold, når forældre forsøger at gennemtvinge deres „ansvar“ overfor børn og unge, der hellere vil gå rundt sammen med deres venner end sidde hjemme i familiens spændetroje.

FAMILIEN SOM SOCIAL INSTITUTION

For det andet er familien slet ikke den „naturlige“ institution for opdragelse af børn, som vi bliver bildt ind. Familien er en social institution, og som alle andre sociale institutioner har den et bestemt formål, som ikke har noget med menneskets natur at gøre.

Den moderne kernefamilie er derfor meget forskellig fra middelalderens familie, hvor mange generationer levede sammen, og fra den meget mere løse struktur, man finder hos mange „primitive“ folkeslag, hvor fx børneopdragelsen som regel bliver varetaget af alle voksne i fællesskab.

Formålet med kernefamilien er først og fremmest at sørge for, at der er arbejdskraft til rådighed for produktionen. Familien er på den måde dels det sted, hvor arbejdskraften kan hvile ud og „lade op“ til en ny arbejdsdag, dels det sted, hvor der bliver produceret nye generationer af lønarbejdere.

Kernefamilien er altså ikke en struktur, der er opbygget efter mænd, kvinder og børns behov, men er opbygget efter kapitalismens behov.

Når de fleste mennesker alligevel vælger at leve i kernefamilier, så skyldes det to ting: For det første er der et betydeligt pres fra samfundet - fx i Hollywood-drømmen om „den eneste ene“ eller i reklamernes lykkelige familier. For det andet er familien ofte det eneste alternativ til den ensomhed og isolation, som mange enlige oplever.

Men den daglige virkelighed for mange familier ligger meget langt fra det idylliske billede af familien som en enhed, der er

præget af harmoni, kærlighed og omsorg.

Tværtimod er familien i højere grad, end man tror, en scene for fysisk og psykisk vold, for incest, for undetrykkelse af de enkelte familiemedlemmers udfoldelse.

SOCIALE NEDSKÆRINGER

Oven i købet er forholdene for de fleste familier blevet værre gennem mange års sociale nedskæringer. Manglen på børneopasning, prisstigninger på dagpleje og daginstitutioner, forringelse af skolerne, lukning af fritids- og ungdomsklubber, arbejdsløshed, opskruet arbejdstempo - alle disse faktorer er med til at gøre livet endnu mere surt i de små hjem.

Derfor er der ikke noget underligt i, at mange unge vender ryggen til en familie, der ikke kan opfylde deres behov for fællesskab og udvikling. Når der så samtidig er mangel på jobs og lærepladser, når der mange steder ikke er andre fritidsaktiviteter end burgerbaren eller en overfyldt fritidsklub, så er der intet underligt i, at der opstår bander blandt børn og unge, og at det nogen gange udvikler sig til kriminalitet.

Når der sker tragedier som knivdrabene, så er det ikke forældrene, der har svigtet deres ansvar for en umulig opgave - så er det samfundet, der svigter sit ansvar for at tilbyde børn og unge ordentlige muligheder for et ordentligt liv.

KRIGENS BAGMÆND

Hvem har fordel af krigen i ex-Jugoslavien? nr. 100, februar 1994

Krigen i det tidligere Jugoslavien bliver ofte sammenlignet med situationen op til 1. verdenskrig. Situationen på Balkan blev dengang som nu beskrevet som „et kludetæppe af småstater“ og „en krudttønde, der kan sætte hele Europa i brand“.

Historiebøgerne påstår, at 1. verdenskrig blev udløst af „skudtet i Sarajevo“ - og selv om man ikke tror på, at et enkelt skud kan udløse en storkrig, så er det oplagt, at den ustabile situation på Balkan var med til at starte verdenskrigen.

Med krigen i Bosnien og den generelle ustabilitet på Balkan er det nærliggende at konkludere, at befolkningen på Balkan er af en særligt krigerisk natur. At de vesteuropæiske lande ikke skal blande sig i deres konflikter. Og at vi skal holde flygtninge fra Balkan ude, fordi de alligevel ikke kan holde fred med hinanden.

KYNISK ARGUMENT

Den slags argumentation er i bund og grund ekstremt kynisk, fordi den giver ofrene for krigen skylden for deres egne lidelser.

Men argumentationen er også i bund og grund forkert. Krigsførsel er et meget mere kompliceret fænomen end et almindeligt slagsmål, og løsningen på krige er tilsvarende kompliceret.

For det første er det aldrig almindelige mennesker, der starter

Det er karakteristisk for de borgerliges kritik, at de fx i en valgkamp nærer stor omsorg for de underbetalte kassedamer. Men bagefter har de ingen betænkkeligheder ved at udvide butikernes åbningstider uden at sikre sig, at kassedamerne får betaling for aften- og weekendarbejde.

Mens man kan afvise arbejdsgivernes kritik, fordi den altid tager udgangspunkt i arbejdsgivernes egoistiske interesser, så er der en anden kritik, der er langt mere seriøs. Det er den kritik, der kommer fra fagforeningernes medlemmer.

Meget af den kritik af fagforeningerne, der kommer „inde fra“, bunder i, at fagforeningerne for de fleste medlemmer er et dyrt bekendtskab samtidig med, at de fleste fagforeninger ikke har været i stand til at beskytte medlemmerne mod nedgang i realløn og arbejdsløshed.

Derfor er det meget forståeligt, at mange almindelige arbejdere (og arbejdsløse) spørger sig selv om, hvad vi overhovedet skal med fagforeningerne. Men sagen er, at uanset hvor passive fagforeningerne er, så er de med deres blotte eksistens med til at forhindre den værste skalten og valten fra arbejdsgivernes side. Alene det forhold, at der foreligger en overenskomst, gør det besværligt for arbejdsgiverne at sænke lønnen eller udvide arbejdstiden.

Det er naturligvis berettiget at kritisere fagbevægelsen for at være topstyret, udemokratisk og for ikke at lytte til medlemmerne. Det er også meget kritisabelt, at fagbevægelsen standser kritikken af regeringen, bare fordi den ene Poul skiftes ud med den anden Poul. Men at beskyldte fagforeningerne for at være skyld i arbejdsløsheden og den økonomiske krise svarer nogenlunde til at beskyldte de dræbte i Sarajevo for at være skyld i krigen.

FRIHED, LIGHED, SOCIALISME!

Ikke liberalisme, men socialisme vil slå for individets frihed, nr. 102, april 1994

Det er et bedrag af format, når et parti som Venstre, der åbent forsvare det kapitalistiske system, bilder folk ind, at de står for at forsvare det enkelte menneskes frihed i samfundet. Mens socialisterne nærmest vil gøre alle mennesker ens.

I virkelighedens verden forholder det sig stik modsat. Man skal ikke se sig særlig langt omkring for at indse, at det frie valg under kapitalismen højst er en teoretisk størrelse for flertallet.

Det er de færreste, der frit kan vælge, hvor de vil arbejde. Arbejdsløshed og mangel på uddannelsespladser tvinger folk til at vælge mellem et meget begrænset udvalg. Er man så heldig at få et arbejde eller en uddannelse, så kan man heller ikke dér vælge frit, hvordan man vil arbejde eller studere. Der er overordnede, chefer, bestyrelser, lærere og studieplaner, som man skal

rette sig efter.

Under kapitalismen er den individuelle frihed reserveret et privilegeret mindretal. Når det drejer sig om politik, så er almindelige menneskers frie valg til at bestemme, hvilket samfund de vil leve i, begrænset til et kryds en gang imellem. Men vi bliver ikke inddraget i de politiske diskussioner og beslutninger. EF-Unionen og Øresundsbroen viser, hvor lidt politikerne tager sig af, hvad folk mener.

Når det gælder økonomi, så bliver vi ikke en gang spurgt. Så foregår beslutningerne bag lukkede døre i forsamlinger, som almindelige arbejdere ikke har nogen kontrol over.

I virkeligheden er det kapitalismen, der gør det store flertal af mennesker til en stor, grå masse, som kun får lov til at spille en passiv rolle som tilskuere til de få „stjerner“ præstationer.

MINDRETALLETS KONTROL

Selvfølger er der en teoretisk mulighed for, at et avisbud kan arbejde sig op til at blive direktør. Men problemet er, at vi kan ikke alle blive direktører. Kapitalismen bygger på, at der hele tiden er et stort flertal, som lydigt passer deres arbejde, mens et lille mindretal har kontrollen over produktionen og samfundet.

Det grundlæggende ved socialismen er, at kontrollen over samfundet ikke er i hænderne på en lille elite, men at alle mennesker inddrages i den kontrol. Såvel på det lille plan på arbejdspladser og i skoler som på det store samfundsmæssige plan.

Karl Marx udtrykte dette mål ved at sige, at socialismen er et samfund, „hvor hver enkeltis fri udvikling er betingelsen for alles fri udvikling“. Et samfund kan altså ikke kalde sig frit eller socialistisk, medmindre hvert enkelt menneske har en reel mulighed for at vælge, hvordan det vil leve, har reel indflydelse på sin arbejdsplads og har reel indflydelse på samfundet.

Et sådant samfund ligger langt fra de vrangforestillinger af socialismen, som det tidligere Sovjet stod for. Og det er langt fra det samfund, vi kender i dag. Et socialistisk samfund vil være langt mere sammensat end kapitalismen. Hvis hvert enkelt menneske har reel indflydelse på produktionen, magten og kulturen, så vil der være enorme muligheder for at føre et liv, der er bestemt ud fra folks forskellige interesser, evner og temperamenter. Disse forskelle bliver i dag presset ind i meget snævre rammer, fordi økonomien og samfundets struktur ikke tillader mennesker at vælge frit.

Det er pudsigt, at selv kredse i den herskende klasse er klar over, at det nuværende samfund lægger snærende bånd på menneskers muligheder og kreativitet. De nyeste teorier indenfor ledelse og management bygger faktisk på at give almindelige ansatte større reel kontrol over deres eget arbejde. Disse teoretikere har indset, at der ligger en masse erfaringer og kreativitet gemt hos almindelige arbejdere, som aldrig bliver udnyttet, fordi folk ikke bliver spurgt og ikke har muligheden for at udfolde deres evner.

Forudsætningen for at opbygge et frit samfund er, at der er et overskud af mad, tøj, boliger osv., således at mennesker ikke skal slå med hinanden for at blive mætte og få tag over hovedet. Karl Marx kaldte det et samfund, hvor man kan „yde efter evne og nyde efter behov“.

Mange folk afviser ideen om fri adgang til mad og boliger med, at det vil være umuligt at administrere. Men man skal huske, at mange ting i det eksisterende samfund faktisk er gratis eller næsten gratis, uden at det giver problemer. Folk går ikke til læge, medmindre de føler sig syge. Folk køber ikke ti kilo salt og smider det meste væk, fordi det er billigt. Folk bruger ikke byernes parker, medmindre de har lyst til det.

Der er ikke grund til at tro, at folk vil misbruge ressourcer som mad, bolig og transport, blot fordi det er gratis. Til gengæld

at bevise, at revolutioner på ingen måde er et historisk forældet begreb. Også i 1990'erne er revolutioner ikke blot nødvendige - de finder faktisk også sted.

Den seneste revolution fandt sted i det sydafrikanske „hømland“ Boputhatswana i marts måned. Det var naturligvis ikke en revolution, som resulterede i et socialistisk samfund. Og der er naturligvis stor forskel på situationen i Sydafrika før afskaffelsen af apartheid og situationen i Danmark.

Men ikke desto mindre var der nogle generelle træk i oprøret i Boputhatswana, som fortæller, hvad der sker i et samfund, hvor det store flertal går til aktiv modstand mod de herskende. Det er træk, som ikke var specielle for Sydafrika, men som vil kunne genfindes i enhver revolution. Også i Danmark.

For det første viste oprøret, hvordan enkeltstående kampe for bedre lønforhold kan udvikle sig til en generel kamp om magten i samfundet. Oprøret startede som en serie af strejker, hvor lærere og andre offentligt ansatte gik i kamp mod nedskæring af lønningerne. De kampe bredte sig på få dage til mange andre grupper, bl.a. gik dele af politiet med i strejkerne med deres egne lønkrav.

Den generalisering er vigtig i enhver revolution. Så længe det kun er enkelte grupper, der slås, så har magthaverne hele tiden mulighed for enten at imødekomme kravene eller at bekæmpe de aktionerende. For eksempel ved at lade politiet opløse bloka-der og demonstrationer. Men hvis hele arbejderklassen slås, så kommer kampene til at handle om mere end blot lønninger. De kommer til at handle om hvem, der egentlig skal bestemme i samfundet.

SPINKEL MAGT

For det andet illustrerede oprøret, hvor spinkel de herskendes magt er, når arbejderklassen ikke længere vil lade sig undertrykke. Regimet i Boputhatswana gik på få dage ganske enkelt i opløsning, da det blev konfronteret med et massivt flertal i befolkningen, der dels var enige om at afvise regimets nedskæringer, dels begyndte at rejse krav om at deltage i valget i Sydafrika. Diktatoren Mangope og hans korrupte venner flygtede i panik.

For det tredje - og det er det vigtigste - så vi, hvordan politiet og hæren reagerer i en situation med et virkeligt omfattende oprør. De gik over på de strejkendes side.

Spørgsmålet om, hvordan statens voldsapparat - politiet og militæret - stiller sig over for et socialt oprør, er afgørende i alle revolutioner. Det afgør, om revolutionen forløber fredeligt eller udvikler sig til borgerkrig.

Det er normalt politiet og hærens opgave at nedkæmpe social uro på den herskende klasses vegne. Så længe den sociale uro er begrænset til enkelte grupper, er der normalt ikke nogen tvivl om politiet og hærens loyalitet. Men i situationer som i Boputhatswana, hvor størstedelen af befolkningen deltager i oprøret, bliver politiet og hæren klemte. For de enkelte betjente og soldater kommer nemt til at stå i en situation, hvor de bogstavelig talt sættes til at tæve løs på deres egne brødre og søstre. Desuden har betjente og soldater tit deres egne krav til løn og arbejdsforhold, som kan blive en del af det generelle oprør.

INSPIRATION

På den måde er politiet og hæren ikke løsrevet fra, hvad der sker i resten af befolkningen. Situationen tvinger de enkelte betjente og soldater til at tage stilling. Den russiske revolutionære Trotskij beskrev det således:

„Med andre ord er et oprør grundlæggende ikke så meget en kamp imod hæren, som det er en kamp for hæren. Jo mere stædigt, omfattende og succesfuldt oprøret er, jo mere sandsyn-

lig - ja uundgåelig - er en fundamental ændring i soldaternes holdning.“

Politiet i Boputhatswana gik ret hurtigt over på oprørets side. Og det havde i realiteten en dobbelt effekt. På den ene side mistede de herskende sit voldsapparat. På den anden side fik oprørerne et bevæbnet korps, som hurtigt kunne nedkæmpe og afvæbne de nazister, som forsøgte at „genoprette“ ro og orden i Boputhatswana.

Selv om oprøret i Boputhatswana varede i meget kort tid, så nåede det alligevel at illustrere nogle vigtige træk ved revolutioner i meget fortættet form. Det er en vigtig inspiration for socialister.

BLIVER VI STYRET AF MEDIERNE?

Medierne er afhængige af den politiske stemning, nr. 105, juni 1994

Er det medierne, der styrer vores samfund? Sådan kan det i hvert fald tit se ud. I politik er de gammeldags vælgermøder erstattet af dueller på tv-skærmen. Alle større firmaer benytter sig af reklame og anden PR for at sikre sig et godt omdømme i „offentlighedens“ øjne, det vil sige i medierne.

Men hvor omfattende er mediernes indflydelse? Mange mener, at medierne er de egentlige magthavere i samfundet. At det er medierne, der afgør politikernes skæbne. At det er medierne, der fastlægger folks holdninger, fordi medierne kan kontrollere og styre informationsstrømmen.

Men de to afstemninger om EF-Unionen i 1992 og 1993 et godt eksempel på, at selv om medierne har en betydelig indflydelse, så er de ikke almægtige. Begge gange stemte omkring 50% af vælgerne imod unionen, på trods af, at alle landsdækkende aviser og medier var varme fortalere for unionen.

Der er to ting, der er afgørende for mediernes placering. For det første det faktum, at medierne i det store og hele kontrolleres af de rige. Derfor er det også i høj grad den herskende klasses synspunkter, der er dominerende i medierne.

Og det er afgørende for, hvad medierne betragter som „nyheder“ og interessant stof. Aviser og ugeblade er fyldt med mere eller mindre ligegyldige detaljer om politikere og overklassens liv og meninger. En arbejdsløs kommer som regel kun i avisen, hvis han har gjort noget kriminelt, eller hvis en politiker pludselig finder ud af, at de arbejdsløse ikke gider arbejde.

EKSTRABLADET

For det andet lever medierne af, at der er nogen, der gider købe aviserne eller se programmerne. Det betyder, at journalister ikke kan sige eller skrive hvad som helst. Hvis det, de skriver, enten er uvedkommende for folk, eller hvis det ligger alt for langt fra læsernes holdninger, så går salget ned. Derfor er de fleste me-

dier hele tiden nødt til at tage bestik af stemningen blandt læserne eller seerne. Det er grunden til, at f.eks. Ekstrabladet op til EU-valget i juni kørte en kampagne mod, det avisen kaldte "EU-Pjattementet".

Når man diskuterer mediernes indflydelse, så er det afgørende, hvordan menneskers idéer om deres omverden bliver formet. Mennesker bliver ikke indoktrineret til at tro på alt muligt. Det er forkert at opfatte mennesker som passive og ukritiske forbrugere af mediernes endeløse strøm af nyheder. Faktisk bliver journalister generelt betragtet som ret upålidelige.

Idéerne bliver i hovedsagen formet som en kombination af to faktorer: På den ene side hvad skoler, politikere og medier fortæller om, hvordan verden ser ud. På den anden side hvordan man selv i praksis oplever, at verden ser ud.

TROR PÅ MEDIERNE

Når folk tror på mediernes historier, så skyldes det, at de passer med folks egen oplevelse af verden. Grunden til, at de fleste mennesker siger, at det ikke nytter at slå for højere løn, er ikke i første omgang, at det har stået i avisen. Den egentlige grund er, at de fleste mennesker har oplevet i praksis, at arbejdsgiverne har været svære at bide skeer med.

Samspillet mellem de to faktorer - hvad medierne siger, og hvad man selv oplever - er ret kompliceret. De to faktorer påvirker hinanden. Menneskers opfattelse af deres egen hverdag bliver præget af, hvad de læser og hører i medierne - omvendt bliver mediernes påstande hele tiden vurderet i forhold til folks egne erfaringer.

Det interessante for socialister, der ønsker at overbevise andre om, at det bestående system skal forandres, er de situationer, hvor der kommer en modsætning mellem mediernes påstande og folks egne oplevelser. Det er i de situationer, at folk kan ændre deres opfattelse af tingene.

Mange mennesker deler f.eks. den opfattelse, at politifolk er nogle rare mennesker, der hjælper gamle damer over gaden. Men folk, der har set eller mærket på deres egen krop, hvor brutalt politiet opfører sig, ændrer lynhurtigt holdning.

Det er generelt sådan, at folks egne erfaringer vejer tungere end mediernes påstande. Og det betyder, at når en gruppe arbejdere, studenter eller skoleelever går ud i en kamp mod eksempelvis fyringer eller forringelser, så gør de sig lynhurtigt fri af mediernes mangeårige passivisering.

DET NYTTER AT SLÅS

Kampe består både af spontanitet og bevidst organisering, nr. 106, august 1994

Nytter det overhovedet at kæmpe imod samfundets urimeligheder? Hvis man spørger tilfældigt udvalgte på gaden, så vil de fleste sikkert svare „nej, det nytter ikke“.

Det kan virke nedslående for folk, der ønsker at ændre på samfundet. Men hvis man spørger på den måde, så har man faktisk svaret på forhånd: Hvis de fleste mente, at det nyttede at slå, så var der nok flere, der deltog i demonstrationer og aktioner, og så ville man slet ikke stille spørgsmålet.

Spørgsmålet skal i stedet angribes konkret ved at se på de kampe, der har fundet sted. Erfaringerne fra dette forår viser i mange tilfælde, at det faktisk nytter at slå. Buschaufførerne i Esbjerg, lokomotivførere, ansatte hos KTAS, hospitalsarbejdere i Frederiksborg amt og forældre i Københavns kommune har alle vundet større eller mindre sejre.

Men der er også eksempler på, at kampe ikke har nået det ønskede mål. Der er fx blevet aktioneret mange gange mod Øresundsbroen, men det har ikke stoppet byggeriet. Studenter i København og Århus har demonstreret imod stopprøver, men foreløbig bliver der kun talt om at afskaffe prøverne.

Billedet er altså komplekst. Men man kan ikke alene måle en aktion eller kamps betydning ud fra, om den umiddelbart bliver vundet.

GENVINDER RESPEKT

I mange tilfælde ligger den vigtigste betydning af en strejke eller aktion et andet sted. Den ligger dels i, at folk oplever, at de er i stand til at stå sammen, dels i at de genvinder selvrespekten.

Arbejderne på elektronikfabrikken Radiometer strejkede i foråret i over to uger mod fyringer. Men selv om de måtte erkende, at de havde tabt, så lagde de selv bagefter vægt på, at strejken havde styrket sammenholdet på tværs af faggrænser. De lagde også vægt på, at de havde vist firmaets ledelse, at de ikke vil finde sig i hvad som helst.

Denne pointe er vigtig. Arbejdsgiverne, direktørerne, politikerne og magthaverne i øvrigt tager nemlig hele tiden bestik af, hvordan stemningen er blandt folk. Jo flere strejker, protester, demonstrationer og aktioner, der finder sted, jo mere usikre bliver magthaverne og jo mindre tør de udfordre folk. På den måde kan små kampe i dag lægge spiren til større aktioner senere.

For eksempel har aktiviteterne mod stopprøver på universiteterne været med til at sætte gang i en diskussion blandt politikerne om at afskaffe stopprøverne. Et andet eksempel er, at de mange strejker og demonstrationer mod privatisering af offentlige virksomheder har fået en del politikere til at tage afstand fra ideen om privatisering. Og det vil utvivlsomt gøre mange kommuner og amter mere tøvende overfor nye privatiseringer.

Desuden kan kampe tit virke som inspiration for andre. Under påskestrejkerne i Danmark i 1985 blev mange arbejdspladser trukket med i strejken, udelukkende fordi de hørte, at andre

arbejdspladser havde nedlagt arbejdet.

SPONTANITET

Alle kampe opstår som en kombination af spontanitet og bevidst organiseret. Forholdet mellem de to elementer kan variere meget. Men som regel spiller det spontane element en meget stor rolle. Folk kan gå på en arbejdsplads i årevis og sige: „vi har det godt nok“ eller „vi kan ikke vinde en strejke“. Og pludselig kan de ændre holdning, hvis de føler, at nu går arbejdsgiveren for vidt.

Det betyder, at man ikke skal lade sig slå ud, når folk siger, at det ikke kan betale sig at kæmpe.

Det er især vigtigt at holde fast, fordi selvom spontaniteten og viljen til at slås kan opstå meget pludseligt, så opstår kampe aldrig af sig selv. Der er altid nogen, der tager det afgørende skridt og siger: „vi skal nedlægge arbejdet“ eller „vi skal besætte bistandskontoret“. Der er altid nogen, der organiserer kampene - de organiserer ikke sig selv.

De, der organiserer, er ofte de militante, der i lang tid har sagt, at man ikke skal finde sig i urimelighederne, men slås imod dem. Når stemningen vender til fordel for at aktionere, så husker folk, at der er nogen, der i lang tid har sagt „kæmp - strejk - aktionér“. Så kommer de militante i begivenhedernes centrum fra at have været isolerede i lang tid.

Derfor er det vigtigt, at der er så mange militante som muligt så mange steder som muligt. Og det er vigtigt, at de folk har nogle klare ideer om, hvordan kampen skal føres. De ideer får man bedst ved at gå sammen med andre militante i en socialistisk organisation. For socialisme handler netop om, at folk kæmper - at folk selv bestemmer, hvad de vil.

FØRER REVOLUTION TIL VOLD?

Volden i revolutioner skabes af de kontrarevolutionære, nr. 107, september 1994

Et af de spørgsmål, som socialister oftest bliver stillet, er, om vi går ind for en voldelig revolution. Spørgsmålet er udtryk for en sund skepsis, som er nødvendig for at holde selve ideen om socialisme på ret spor.

En af hjørnestenene i socialismen er, at vi tror på, at mennesker kan leve fredeligt sammen. At socialismen betyde et endegyldigt farvel til krig og undertrykkelse. I modsætning til den herskende ideologi om, at mennesker er født aggressive og egoistiske.

Derfor går socialister principielt ikke ind for en voldelig revolution. Vi kan ikke overbevise ret mange om socialismen, hvis socialisterne er en samling gale voldsfanatikere, der kun tænker på blod og bomber. Og den motivation, der findes hos de fleste socialister, består da heller ikke i en drøm om at hærge og slå

ihjel - tværtimod udspringer motivationen af en forbitrelse over en verden, der er fyldt med fattigdom, sult og krig.

Men omvendt er socialister ikke drømmere - vi tager vores udgangspunkt i realiteterne. Og realiteten er, at det er temmelig utænkeligt, at den herskende klasse vil opgave sin magt og privilegier uden at kæmpe imod med næb og klør.

Da vi i 1993 blev tvunget til at stemme for anden gang om EF-Unionen, var det et eksempel på, at de herskende kun vil acceptere demokratiet, hvis de kan få deres vilje. Og når det drejer sig om at indføre socialisme - som vil fratage den herskende klasse magten over samfundet - så er historien fyldt med eksempler på, at magthaverne vil sætte sig voldeligt til modværge.

Det er værd at huske på, at vold er indbygget i det kapitalistiske samfund. Dårligt arbejdsmiljø koster massevis af ulykker, sygdomme og dødfald - i profitens hellige navn. I store dele af verden kan kapitalismen kun overleve ved at understøtte de mest voldelige diktaturer.

Krigsførsel, som er den mest systematiske brug af vold har kostet over 100 millioner døde i dette århundrede.

Det kan ikke være anderledes under kapitalismen. For det første kan et system, der bygger på, at et lille mindretal lever fedt af det store flertals arbejde, ikke overleve uden brug af vold og tvang. For det andet vil et system, der bygger på konkurrence for at få profit, i sidste ende altid føre til krig, når konkurrencen bliver for hård.

Derfor kan vi være sikre på, at de herskende vil forsøge at modarbejde en revolution med alle midler. Først med løgne og propaganda, dernæst med økonomisk sabotage og i sidste ende vil de forsøge at drukne revolutionen i blod.

UBLODIG REVOLUTION

Men det er langt fra sandsynligt at det vil lykkes for dem. En socialistisk revolution handler i bund og grund om, at det store undertrykte flertal tager magten fra det undertrykkende mindretal. Og netop derfor er det sandsynligt, en revolution, der omfatter flertallet, vil blive ret ublodig.

For de herskende kan ikke selv bekæmpe revolutionen. Der til er de talmæssigt alt for svage. De herskende er afhængige af, at de kan få andre til at slås for sig. De bruger normalt militær, politi eller andre bevæbnede lejesvende. Men disse grupper består grundlæggende af folk fra arbejderklassen, som er købt til at udføre magthavernes beskidte job. Vores chance er, at vi kan overbevise soldater og andre om, at de skal gå over på revolutionens side. Jo større og stærkere den revolutionære bevægelse er, desto lettere vil det være at trække soldaterne med. Historien indeholder mange eksempler på, at dette finder sted.

Det er også vigtigt at huske, at revolutioner aldrig er startet med vold. De sidste hundrede års revolutioner er alle startet som en gigantisk fest og glæde over, at undertrykkelsen er slut. Volden er altid først begyndt, når de gamle magthavere har sat sig til modværge. I den situation er det afgørende, at de revolutionære ikke tøver med at besvare vold med vold. Ellers vil de gamle magthavere få mulighed for at skabe terror. Og deres vold er ubarmhjertig. Lige siden Pariserkommunen i 1871 har de herskende knækket revolutionære bevægelser ved at dræbe ti- eller hundredtusinder.

HVEM REGERER REGERINGEN?

De egentlige magthavere sidder ikke i Folketinget, nr. 108, oktober 1994

Det er den almindelige opfattelse, at politikere er nogen, der lover en masse, som de aldrig holder. Valget af Jakob Haugaard understreger, at mange mennesker tror mindre og mindre på politikerne.

Men hvorfor holder politikerne ikke deres løfter? Det er trods alt i Folketinget, at landets love vedtages, og ifølge lærebøgerne er det regeringen, der styrer landet. Så det burde være en smal sag for politikerne at holde deres løfter.

Imidlertid bestemmer politikerne meget lidt. Erhard Jacobsen fra CD gjorde i valgkampen meget ud af at forklare, at det ikke var regeringens skyld, at renten er steget voldsomt i de sidste måneder, men at rentestigningen skyldes den amerikanske økonomi. På samme måde forklarer venstre og konservative, at de ikke var skyld i, at arbejdsløsheden steg voldsomt i slutningen af 80'erne, mens regeringen var borgerlig. De henviser til de dårlige internationale konjunkturer.

Den slags er naturligvis typisk udenomssnak fra politikere, men det rummer en kerne af sandhed: nemlig at de egentlige magthavere i samfundet ikke skal findes i folketinget, men blandt virksomhedsejere, aktionærer, børsspekulanter og finansfolk. De, der har magt over økonomien, er de egentlige magthavere.

Det er ikke regeringen, der har vedtaget, at der skal være 350.000 arbejdsløse. Det er heller ikke regeringen, der bestemmer, at det bedre kan betale sig at producere våben i stedet for hospitaler. Og ethvert parlament, som forsøger at lovgive imod fx. arbejdsløshed vil hurtigt blive sat skakmat, fordi kontrollen over produktionen og økonomien i det store og hele ligger uden for parlamentets rækkevidde.

MARKEDSKRÆFTERNE

Når politikerne underskylder deres magtesløshed med henvisning til „markedskræfterne“, så omtaler de markedet som et naturfænomen, som ingen har kontrol over. Markedskræfterne er nærmest lige som vejret: svær at forudsige og umuligt at få kontrol over.

Men snakken om de fri markedskræfter skjuler, at samfundet er delt op i to klasser. Én klasse, som har kontrol over økonomien og lever fedt af det. Og en anden klasse, der må finde sig i arbejdsløshed, nedskæringer på sygehuse og skoler, dårligt arbejdsmiljø osv., når den herskende klasse ikke tjener profit nok.

Denne opdeling i klasser er det mest grundlæggende i vores samfund. I forhold til klassedelningen og spørgsmålet om, hvem der kontrollerer økonomien, kommer regering og folketing i anden række. Selv en nok så venstreorienteret regering vil komme til kort, hvis den lægger sig alt for meget ud med erhvervslivet. Selv om regeringen i teorien kunne vedtage en lov om at afskaffe arbejdsløsheden, så ville de økonomiske magthavere gøre alt for at sabotere den lov ved at trække investeringer ud, lukke virksomheder osv.

Dette er den egentlige grund til, at politikerne ikke kan holde deres løfter. Fordi de ikke kontrollerer økonomien, er der snævre

grænser for, hvad de egentlig kan udrette.

IKKE USYNLIGE

Men markedskræfterne er ikke mere usynlige, end at der er mennesker bag dem. En virksomhed lukker ikke sig selv - det gør ejerne. Når en fabrik forurener, er det fordi direktøren vil spare penge. Og selv om valutakurser og rentesatser kan virke lige så uforudsigelige som vejret, så er det børsspekulanter og bankfolk, der fastlægger dem.

Dette betyder, at vi ikke er nødt til at underkaste os økonomiens op- og nedture. De mennesker, der styrer økonomien, kan naturligvis tvinges til at handle anderledes. Men det sker ikke af sig selv, og det sker ikke ved dekretter fra regeringen.

De økonomiske magthavere er først og fremmest afhængige af, at folk går på arbejde og finder sig i dårligt arbejdsmiljø og lave lønninger. Hvis folk strejker og protesterer, så tjener arbejdsgiverne ikke nogen penge.

Nøglen til forandring ligger derfor ikke hos politikerne - den ligger i, at almindelige arbejdere selv tager kampen op mod magthaverne. Og den kamp handler i det lange løb om, at vi overtager kontrollen over økonomien og produktionen og dermed overflødiggør ikke blot politikerne, men hele den herskende klasse.

KAN DEMOKRATI GRADBØJES?

Demokrati er ikke nogle fritsvævende hellige principper, nr. 109, november 1994

I kølvandet på de mange demonstrationer mod nazisterne har en række politikere, avisredaktører og andre forsvaret nazisternes ytringsfrihed.

Ikke for at forsvare nazisterne, men for at forsvare ytringsfriheden. De siger, at de demokratiske rettigheder må gælde for alle - at det er et farligt skrånplan, hvis vi begynder at „gradbøje“ demokratiet.

På baggrund af de argumenter kan det virke som hykleri, når socialister siger, at de vil forsvare og udvide demokratiet samtidig med, at de vil begrænse nazisternes demokratiske rettigheder.

Men sagen er, at demokratiet i lande som Danmark i høj grad er gradbøjet. Grundloven indeholder ganske vist en masse fine demokratiske principper, men i praksis lever demokratiet langt fra op til de principper.

Ytringsfriheden er et godt eksempel på, at der er forskel på teori og praksis. I teorien har alle ret til at ytre sig. Men i praksis er det de rige, der har den største ytringsfrihed, fordi de kontrollerer medierne. Da den italienske milliardær og mediekonge

Berlusconi vandt parlamentsvalget i foråret, var det i høj grad et resultat af, at Berlusconi kunne bruge sine TV-stationer til at reklamere for sit parti.

YTRINGSFRIHED UDE AF KRAFT

Mange steder i samfundet er ytringsfriheden desuden nærmest sat ud af kraft. Borgmesteren i Farum, Peter Brixtofte, blev tidlige på året så fornærmet over, at en af kommunens ansatte kritiserede ham, at han først forsøgte at afskedige hende. Og da det ikke lykkedes har han brugt sin magt som borgmester til at chikanere den formastelige kritiker til selv at sige sit job op.

Det er langt fra noget enestående tilfælde. Mange almindelige lønarbejdere holder sig tilbage fra at kritisere deres arbejdsplads eller overordnede af frygt for at miste jobbet. Mange elever i skoler og gymnasier tør ikke sige deres mening til lærerne, fordi de er bange for, at de bliver straffet med dårlige karakterer.

Man må konstatere, at på trods af de fine principper i grundloven, så holder magthaverne sig ikke tilbage fra at begrænse andre menneskers ytringsfrihed i praksis.

Magthaverne har ved flere lejligheder demonstreret, at de er parat til at gå meget langt i „gradbøjningen“ af demokratiet. De politikere, som i de seneste uger har været meget bekymrede for demokratiet, protesterede ikke ret højt, da militæret i Algeriet i 1991 annullerede et parlamentsvalg, der havde givet en sejr til det islamiske parti.

Et andet eksempel er, at det danske folketing i 1941 vedtog en lov, der forbød kommunistpartiet. Godt nok under pres fra den tyske besættelsesmagt, men i den situation var magthaverne altså villige til at begrænse demokratiet. Og den danske statsmagt nøjedes ikke med at vedtage loven papiret - politiet gennemførte en omfattende heksejagt på kommunister og arresterede faktisk flere, end besættelsesmagten havde krævet.

Pointen i magthavernes forhold til demokratiet er ikke, at de er hykleriske eller i bund og grund imod demokrati. Pointen er, at demokrati ikke er noget evigt givet eller garanteret via grundloven. Spørgsmålet er i virkeligheden ikke, om man kan gradbøje demokratiet, men om hvordan og i hvis interesse.

Der bliver ført en konstant kamp om udvidelse eller indskrænkning af demokratiet, og den kamp er domineret af den modsætning, som dominerer alle andre forhold i samfundet. Nemlig modsætningen mellem magthaverne, der bestemmer over samfundet, og det store flertal, der får systemet til at fungere til hverdag.

Et eksempel på den kamp er, at det ikke var nogen selvfølge, at kvinder skulle være en del af demokratiet, da det blev indført i grundloven i 1848. Det krævede mange års kamp, før kvinder fik valget i 1915.

Tilsvarende mente den herskende klasse i Sydafrika i mange år, at demokrati ikke skulle omfatte det store sorte flertal. Det er først efter årtiers kampe, demonstrationer og strejker, at det sorte Sydafrika har skaffet sig retten til at deltage i valg.

IKKE FULDSTÆNDIGT DEMOKRATI

I virkeligheden kan demokratiet under kapitalismen aldrig blive et fuldstændigt demokrati, fordi spørgsmålene om hvad, der skal produceres, og hvordan, det skal produceres, bliver afgjort af en lille snæver kreds af aktionærer og direktører og ikke af det store flertal.

Og det er faktisk de spørgsmål, der afgør, hvordan hele resten af samfundet kommer til at se ud. Derfor kan socialister med sindsro sige, at de står for at udvide demokratiet, fordi socialisme handler om, at demokrati ikke kun drejer sig om at vælge nogle politikere, men om, at almindelige arbejdere og

studenter skal være med til at beslutte, hvordan samfundet skal indrettes med produktion, uddannelser osv. For socialister handler demokrati ikke kun om at stemme, men om at bestemme.

BAG SLØRET

Skal socialister støtte forbud mod, at muslimske kvinder bærer slør? nr. 110, december 1994

Islams voksende indflydelse i Mellemøsten og blandt indvandrere i Vesteuropa er af mange blevet tolket som en trussel mod det moderne Vesten og alle dens rettigheder som fx ytringsfrihed og kvindefrigørelse.

Mange steder bliver islam fremstillet som en røst fra fortiden, som skal bekæmpes. Det konkrete symbol for denne kamp er blevet de slør eller tørklæder, som muslimske kvinder bærer.

I Frankrig vil regeringen udelukke piger fra skolegang, hvis de bærer tørklæder. I Danmark blev en ung kvinde for nylig nægtet en praktikplads på et socialkontor, fordi hun insisterede på at beholde sit tørklæde.

Der er intet nyt i, at en del politikere fra højrefløjen benytter disse sager til at puste til fremmedhadet. Men det nye er, at de har fået tilslutning fra kredse, som ellers har forsvaret indvandreteres ret til at videreføre deres egen kultur. De siger, at sløret er et symbol på islams kvindeundertrykkelse og dermed en trussel mod den grad af frigørelse, som kvinder i Vesteuropa trods alt har opnået.

Det er dog en misforståelse at tro, at man hjælper kvinderne fra indvandrerfamilierne ved at forbyde dem at bære slør. Alene det faktum, at den ekstreme højrefløj bl.a. bruger sløret i den racistiske hetz, burde overbevise om, at anti-racister snarere skal forsvare kvinders ret til at bære slør, end de skal angribe det.

OPIUM FOR FOLKET

Men det er også vigtigt at forstå, hvilken rolle religionen spiller i de moderne samfund. Karl Marx beskrev religion med de velkendte ord „folkets opium“. Men han sagde også om religion, at den er „de undertryktes røst, hjertet i en hjerteløs verden“. Alle de store verdensreligioner er opstået i samfund, hvor det store flertal måtte finde sig i ekstrem fattigdom og ekstrem undertrykkelse fra magthaverne. I den slags samfund gav religionen et håb om, at der trods alt var en vej ud af elendigheden.

Det vigtige ved den forklaring er, at det er de færreste, som dyrker en religion for religionens egen skyld. Det normale er, at folk søger religiøse forklaringer på baggrund af de sociale forhold, de står i.

Det er derfor forkert at sige, at tilhængere af islam søger tilbage til verden i det 7. århundrede. Det ville svare til at sige, at kristne ønskede sig tilbage til år 0. Tilslutningen til islam er tværtimod et forsøg på at finde et svar på problemer, som livet i det 20. århundrede betyder for mange mennesker.

Det er i denne sammenhæng, man skal se den indflydelse, som islam er begyndt at spille blandt indvandrere i de vesteuro-

bevise så mange som muligt om socialismen. Det kan man ikke gøre ved, at en lille, snæver kreds beslutter at kaste brosten, men ved at diskutere, overbevise og inddrage så mange som muligt i aktivitet.

KOSTER LØNSTIGNINGER ARBEJDSPLADSER?

*Mest solidarisk at slås for højere løn, nr.
112, februar 1995*

En jævnligt tilbagevendende påstand er, at hvis de folk, der er i arbejde, skal have mere i løn, så vil det gå ud over beskæftigelsen.

Med andre ord: det er yderst usolidarisk, når grupper som sygeplejerskerne kræver lønforhøjelser på op til 15%.

Logikken bag argumentet er besnærende enkel: Man forestiller sig en lagkage, der skal deles ud til 10 personer. Og hvis de syv personer kræver større stykker, så bliver der mindre - eller slet intet - til de sidste tre.

Men dette er teori. Den virkelige verden ser anderledes ud. For eksempel er de ufaglærte kvindelige arbejderes løn faldet i forhold til de mandlige i løbet af de sidste 15 år. Altså har kvindernes lønstigninger været mindre end mændenes. Alligevel er arbejdsløsheden steget mere hos kvinderne end hos mændene - stik imod "lagkageteorien".

FLERE OM AT DELE

Der er flere forklaringer på, at teorien ikke holder i praksis. Først og fremmest er der mange andre end lønmodtagerne om at dele kagen. Der er udgifter til maskiner, bygninger og materialer. Banker og aktionærer skal have hver sin andel. Der går en del til skatter og afgifter. Direktører og ledelse tager også godt for sig. Arbejdernes andel af det samlede overskud udgjorde kun 60% i 1993 - og det er inklusiv skatter, så den reelle andel er det halve.

Og den andel er faldende. Fra 1987 til 1993 er lønnens andel af virksomhedernes overskud faldet med 6%. Samtidig er virksomhedernes overskud vokset - de forventer at tjene 43 milliarder mere i 1995 end i 1993. Det stigende overskud burde medføre investeringer i nye arbejdspladser - hvis der skal være hold i teorien om, at lønstigninger og arbejdsløshed hænger sammen. Men fra 1987 til 1994 er investeringerne faktisk faldet - og samtidig er produktiviteten vokset, så færre producerer mere.

Grunden til, at virksomhederne holder igen med investeringer i flere arbejdspladser, er ikke, at lønnen er for høj. Virksomhedernes problem er, at udgifterne til maskiner og bygninger i tidens løb er blevet mange gange større end udgifterne til den arbejdskraft, der skal skabe overskuddet. Det betyder, at investeringer i hver eneste ny arbejdsplads som regel koster et par

millioner kr og gør dermed investeringerne mere usikre.

MODSAT SAMMENHÆNG

I virkeligheden er sammenhængen mellem løn og arbejdsløshed den stik modsatte af, hvad der normalt påstås. En virksomhed, hvor de ansatte har en stærk faglig organisering og er i stand til at tilkæmpe sig store lønstigninger, vil i mange tilfælde også have styrken til at kæmpe mod fyringer som følge af opskrining af tempoet og produktiviteten.

Hvad så med de offentligt ansatte - vil deres lønstigninger ikke betyde højere skatter og dermed lavere realløn til resten? Det vil det ikke nødvendigvis. For det første betaler de offentligt ansatte selv skat - og deres arbejde er faktisk en forudsætning for, at samfundet kan fungere.

For det andet bliver de offentlige udgifter betalt af det samlede overskud i samfundet. Det betyder, at de offentligt ansattes kamp for højere løn også en del af kampen om det samlede overskud. For det tredje kan de offentlige udgifter sagtens stige, når den samlede økonomiske vækst er stigende.

Derfor er kampen for at få mere i løn ikke en kamp mellem arbejdende og arbejdsløse eller mellem offentligt og privat ansatte. Det er en kamp om fordelingen af det samlede overskud - om arbejdernes andel i forhold til aktionærernes. Hvis arbejderne skal have mere i løn, så vil det gå ud over aktionærernes profit. Og da profitterne er stigende, så er der nok at tage af.

De mest solidariske arbejdere er i virkeligheden dem, der slås for at få højere løn. Dels fordi de ved at kæmpe kan opbygge en faglig styrke, der gør, at de også kan kæmpe imod dårligt arbejdsmiljø, nedslidning og fyringer. Dels fordi succesrige kampe for lønstigninger på én arbejdsplads vil inspirere arbejderne på andre arbejdspladser til at følge det gode eksempel. Og jo flere, der kæmper for højere løn, desto større bliver arbejderklassens samlede styrke over for den herskende klasse.

DEMOKRATI VED KASSEAPPARATET

*De store firmaers diktatur i stedet for
"forbrugermagt", nr. 113, marts 1995*

Et af liberalismens grundlæggende dogmer hedder "demokrati ved kasseapparatet".

Det siger, at den reelle magt i samfundet ligger hos forbrugerne - at vores samfund er ultra-demokratisk, fordi hver enkelt person har indflydelse på samfundet hver eneste dag gennem sit valg af det ene produkt frem for det andet.

På den måde har vi alle indflydelse på, hvad der skal produceres, og hvilke serviceydelser der skal være. I følge denne teori er samfundets spidser - politikere, forretningsfolk, kapitalister - underlagt forbrugernes nådesløse vilje. Vi er altså alle en del af den herskende klasse.

Men lige som andre af liberalismens ideer, så holder denne

Den adskillelse af arbejde og kontrol over arbejdet er et grundlæggende kendetegn ved vores samfund, og den bliver ikke ændret af, at de, der arbejder, får bedre materielle forhold eller at indholdet i deres arbejde ændrer sig. Det betyder, at selv om produktionen har ændret sig fra traditionel industri til mere vægt på overvågnings- og servicefunktioner, så har det ikke røkket en tøddel ved, at samfundet er delt i en herskende klasse og en arbejderklasse.

Snarere tværtimod. Gennem de sidste 50 eller 100 år er tusindvis af små forretninger blevet kvalt af supermarkeder, små selvstændige er udkonkurreret af fabriksproduktion, landbruget er blevet mekaniseret, kvinderne er blevet udearbejdende. Den udvikling har samlet ført til, at der i dag er langt flere, der er tvunget ind i rollen som almindelig lønarbejder, end der var for blot få årtier siden.

Konsekvensen af den udvikling er, at socialisme i dag er et lige så aktuelt perspektiv for arbejderklassen, som det var for 100 år siden. For socialisme handler ikke i første omgang om bedre materielle forhold - det handler om hvem, der kontrollerer samfundets produktion. Socialisme betyder, at de arbejdende også er dem, der bestemmer, hvordan samfundets ressourcer skal fordeles.

Den kontrol kan arbejderklassen kun opnå gennem kamp. Den herskende klasse véd, at den kun eksisterer i kraft af at være dem, der kontrollerer produktionen - uden den kontrol er de ingenting. Og i virkeligheden ser vi hver dag en masse små kampe mellem arbejderne og de herskende om, hvordan samfundets ressourcer skal fordeles: Forældre og pædagoger der slås for bedre børnepasning, buschauffører der strejker mod lønnedgang, studerende der protesterer mod forringelse af studierne. Socialisters opgave er at forene alle disse kampe til en fælles kamp for at sætte den herskende klasse på pension.

KARAKTERER OG EKSAMEN SKABER KLASSESKEL

Uddannelsessystemet skal genskabe klassedelingen, nr. 115, maj 1995

Så sikkert som april betyder regnvejr, lige så sikkert er det, at der hvert år i maj måned på gymnasier og andre uddannelsessteder udspinder sig en heftig diskussion om karakterer og eksamen.

De fleste, der har med uddannelse og pædagogik at gøre, mener, at karakterer og eksamen ikke giver noget retfærdigt billede af en elevs faktiske evner og kundskaber. En eksamen er fx først og fremmest en test af elevens evne til at gå til eksamen - nervøsitet og mangel på talemateriale spiller ofte en større rolle end den faktiske viden.

De fleste elever og studerende kender eksempler på det nuværende bedømmelsessystems vilkårlighed og uretfærdighed: ele-

ver, hvor "klappen" går ned foran eksamensbordet; forskellige lærere lægger ikke vægt på de samme kvaliteter ved karaktergivning; en dårlig årskarakter i religion kan betyde, at man ikke kan læse til jordmoder osv. Der er også lavet forsøg, der viser, at censorer bedømmer de samme opgaver vidt forskelligt.

Alligevel fortsætter karakter- og eksamenssystemet. Og det er ikke på vej ud - tværtimod indføres der flere og flere stop- og adgangsprøver, 13-skalaen bruges i stedet for bestået/ikke-bestået, og et stigende antal fag bliver inddraget i karaktergivningen.

Forklaringen på, at dette system ikke forlængst er afskaffet, ligger i den rolle, som uddannelsessystemet spiller.

SKABER KLASSESKEL

Overordnet set skal uddannelsessystemet genskabe de klasseforhold, som er nødvendige for kapitalismen. Altså udskille en lille gruppe, der tager beslutningerne i samfundet; en større gruppe, der administrerer magthavernes beslutninger; og endelig den største gruppe, arbejderklassen, der ikke har noget at skulle have sagt.

Derfor er uddannelsessystemet bygget op omkring konkurrence og den individuelle præstation. Det er et system, der favoriserer stræbere og personer, der er vant til at formulere sig selvstændigt.

Det er som regel børn fra middel- og overklassen, der er bedst i stand til at klare sig i dette rotteræs. For den sociale baggrund, som disse børn kommer fra, er netop præget af individualisme og den enkeltes stræben.

Gennem individualisering og konkurrenceræs med karakterer og eksamen lærer børn fra arbejderklassen efterhånden, at de ikke slår til, at de er dumme, og at dette er deres egen fejl. Og det er netop den slags underdanighed, som magthaverne har brug for hos almindelige lønarbejdere.

LAKAL-REKRUTTERING

Omvendt har magthaverne brug for at rekruttere folk til deres egne rækker, som er indstillet på at bruge alle kneb for at komme til tops: Snakke de overordnede efter munden; gøre som der bliver sagt uden at stille spørgsmål; fremhæve sig selv på andres bekostning.

Karakter- og eksamenssystemet er velegnet til at foretage denne udskillelse. Gennem karaktererne kan man udvælge dem, der dels er mest læsevante, dels har opført sig "pænt", dvs. ikke haft for meget fravær og i øvrigt har gjort sig fordelagtigt bemærket over for lærerne.

Eksamener skal til dels kompensere for de enkelte læreres vilkårlighed med hensyn til karakterer. Men derudover udskiller eksamener de personer, der i det mindste kan foregive at have overblik, er gode til at formulere sig, og som ikke bliver stressede eller nervøse i en presset situation.

Så uanset de åbenlyse urimeligheder kan vi være sikre på, at magthaverne ikke af sig selv vil give slip på den udskilningsmekanisme, som eksamens- og karaktersystemet grundlæggende er.

Mange mennesker vil sige, at selv om karakterer og eksamener er uretfærdige, så har vi brug for en eller anden form for bedømmelse, fordi der ikke er råd til at lade folk vælge uddannelse efter eget ønske, idet alle i så fald vil vælge de uddannelser, der giver udsigt til høj løn.

Men de fleste mennesker er ikke så indskrænkede, at de kun tænker på penge. Blandt de mest eftertragtede uddannelser er fx humaniora, sygeplejersker, pædagoger. De uddannelser giver udsigt til enten arbejdsløshed eller hårdt arbejde og lav løn.

HVORFOR ER ARBEJDE SÅ KEDELIGT?

Aktionærernes pengepung udhuler arbejdets indhold, nr. 117, juli 1995

De fleste mennesker synes, at deres job er kedeligt. Selv om mange siger, at de skam er glade for deres arbejde, så viser statistiske undersøgelser, at for de fleste er arbejdet kun et middel til at tjene de nødvendige penge - det er ikke det vigtigste i deres tilværelse.

Samtidig drømmer de fleste om et andet og bedre arbejde - hvilket også udtrykker sig i, at mange søger på uddannelses- orlov, selv om det koster dem penge.

Den holdning til arbejdet betyder, at der på de fleste arbejdspladser bliver tænkt meget kreativt, når det drejer sig om at skaffe sig en ekstra pause eller om at slippe for de værste jobs.

Mange konkluderer ud fra dette, at mennesker af natur er dovne - at de helst vil lave så lidt som muligt og at et socialistiske samfund, hvor folk frit kan vælge job og uddannelse, derfor er en umulighed.

MENNESKET ER IKKE DOVENT AF NATUR

Påstanden om menneskets dovenskab er mere et eksempel på kapitalismens negative menneskesyn, end det er et videnskabeligt faktum. For mennesker er ikke dovne fra naturens side. Hvis man ser på små børn, som i det mindste i starten ikke kan siges at være præget af kapitalistisk ideologi, så vil man se, at de til overflod er har vilje og energi til at lære, til at undersøge verden og til at være i aktivitet. Selv om de faktisk ikke behøver at foretage sig noget som helst for at få mad, tøj og omsorg.

Årsagen til, at arbejde som hovedregel er kedeligt, ligger i den måde, som arbejdet bliver organiseret på under kapitalismen. Først og fremmest er det sådan, at alle opfindelser, der gør det hurtigere eller nemmere at fremstille et produkt, bliver brugt til én ting: at skrue produktiviteten op. Det betyder, at selv om maskinerne har overtaget meget af det hårde arbejde, så producerer den enkelte arbejder bare så meget mere.

Det betyder også, at mange af de arbejdsprocesser, som kunne gøre et job lidt mere indholdsrigt, er blevet afskaffet i produktivitetens hellige navn - og det er fælles for både snedkeren, der ikke kan lægge den sidste finsih på produkterne; sygehjælperen, der ikke får tid til at lære patienterne at kende som mennesker; læreren, der ikke kan give alle børnene en ordentlig undervisning, fordi der er for mange elever i klassen.

KONTROL I STEDET FOR INDFLYDELSE

Dernæst er der en opsplitning af arbejdet under kapitalismen på to måder: For det første er der den altoverskyggende deling mellem dem der producerer, og dem, der planlægger - mellem kontrollører og kontrollerede. Den arbejdsdeling udspringer af den private ejendomsret, der siger, at det mindretal, der har pen-

gene og magten, har også ret til at bestemme hvad og hvordan, der skal produceres.

For det andet bliver produktionen splittet op i mere og mere specialiserede erhverv. Og selv om der i de sidste år er talt meget om behovet for, at arbejdskraften er fleksibel, så er der samtidig en tendens til stigende specialisering. Fx er antallet af uddannelser inden for smedefaget vokset fra 4-5 til i dag omkring 15. Og samtidig specialiseres de enkelte virksomheder i en grad, der gør det svært for folk, der er uddannet på én virksomhed, at tage jobs på en anden virksomhed uden efteruddannelse.

Opsplitningen betyder, at der bliver behov for mere og mere styring oppefra. Derfor oplever mange arbejdere, at deres job bliver drænet for kreative og selvstændige funktioner.

PROFIT FREM FOR ARBEJDSGLÆDE

Men opsplitningen skaber også det problem for arbejdsgiverne, at der på gulvplan i virksomhederne ligger evner og viden gemt, som ikke bliver udnyttet. Ofte vælger arbejdere at tilbageholde forslag til at rationalisere produktionen, fordi de véd, at det kan koste arbejdspladser.

Derfor tales der i disse år meget om "personlig udvikling", som skal trække arbejderne og deres viden tættere ind i planlægningen. Men selv om det til en vis grad kan gøre arbejdet mere interessant, så er der en tydelig grænse for, hvor tæt arbejderne kan komme på at have egentlig indflydelse. Og den grænse går dér, hvor det begynder at handle om aktionærernes penge.

KAN FORBRUGERBOYKOT STOPPE A-BOMBEN?

Forbrugerboykot ikke en strategi for at ændre hele samfundet, nr. 118, august 1995

Et af sommerens store mediehits har været forbrugerboykot som politisk våben.

Inspireret af den succesrige kampagne mod Shell i Brent Spar-sagen har aviser og politikere slået på tromme for boykot af franske varer i protest mod atomprøvesprængninger.

Ideen om forbrugerboykot har både en positiv og en negativ side.

Den positive side er, at mange mennesker tager ideen til sig, fordi de ønsker at gøre noget aktivt for at forandre tingene. De siger ikke længere: "dét må politikerne klare", eller: "det nytter alligevel ikke". Ideen om boykot indeholder også det yderst fornuftige argument, at det rammer de store firmaer, hvor det gør mest ondt: på pengepungen. Væk er alle illusioner om en grøn, etisk eller human kapitalisme - det er profitten der tæller.

Den negative side er for det første, at boykot tit er et bekvemt middel for politikerne til at afpolitiserer og indsnævre de spørgsmål, der er i fokus. I tilfældet med Brent Spar kommer det hele til at handle om Shell - ikke om hvorfor bl.a. den danske regering måneder forinden havde godkendt dumpningen. Hvad angår de franske atomprøvesprængninger betyder diskussionen om boykot af fransk vin, at politikerne undgår at spørgsmålet kædes sammen med dansk våbeneksport, USA's atomvåben på Thulebasen og krigen i Bosnien.

LIBERALISTISK IDEOLOGI

Men for det andet forsøger aviser og politiske organisationer som SFU at sælge en bestemt ideologi sammen med boykot-ideen: den liberalistiske ideologi om at den bevidste forbruger kan styre samfundet gennem sine indkøb - at det egentlige demokrati kommer til udtryk ved kasseapparatet.

Idéen om, at det er forbrugernes efterspørgsel, der styrer virksomhedernes udbud af varer, kan virke besnærende, men den er forkert.

Først og fremmest bliver ideen om udbud og efterspørgsel undergravet af, at der er en tidsmæssig afstand fra varerne fremstilles, til de bliver solgt. Det betyder, at virksomhederne ikke producerer de varer, som forbrugerne efterspørger, men de varer, som virksomhederne tror, at forbrugerne efterspørger.

Afstanden i tid fra produktion til salg ville være lille, hvis al produktion foregik i små foretagender, hvor produktionen blev planlagt fra den ene dag til den næste. Men i vore dage, hvor størstedelen af produktionen foretages i enorme, verdensomspændende koncerner, går der længere og længere tid, fra et produkt planlægges, til det er på gaden. Som eksempel starter design og udvikling af nye bilmodeller typisk 5-6 år, før bilen er på gaden.

Selv om kapitalisterne naturligvis tager højde for forbrugerønsker i planlægningen, så er det ikke forbrugerne, der afgør, hvad der skal produceres. Det er altid kapitalisterne, der har det sidste ord. Og for kapitalisterne er der ét hensyn, som vejer tungere end forbrugerne: hensynet til profitten. Hvis forbrugernes ønsker går på produkter, som giver mindre profit eller kræver store nyinvesteringer, så vil kapitalisterne gøre alt for ikke at opfylde ønskerne. Mejerigiganten MD Foods undlader således at markedsføre og producere økologiske produkter, selv om efterspørgslen er enorm.

De enorme - og stigende - ressourcer, der bruges på reklame og marketing, understreger blot dette: At kapitalisterne prøver at styre forbrugernes behov mest muligt.

ILLUSION

Derfor er det en illusion at tro, at det er forbrugerne, der bestemmer udbudet af varer. Kapitalisterne er ikke passive formidlere af forbrugerkrav, men en særdeles aktiv part - og den part, der har kontrollen over produktionen.

Ideen om, at man kan styre samfundet via markedet, kommer desuden til kort i en lang række situationer. Hvilke varer skal vi boykotte for at stoppe krigen i Bosnien? Hvordan skulle sygeplejerskerne kæmpe for højere løn ved at bruge markedskræfterne? De fik ikke engang lov til at udnytte kræfternes frie spil på arbejdsmarkedet, idet arbejdsgiverne gennem arbejdsretten tvang sygeplejersker til at trække deres opsigelser tilbage.

En forbrugerboykot kan være effektiv i enkeltstående situationer. Men det kan aldrig blive en strategi for at styre et helt samfund.

ER YTRINGSFRIHED EN UKRÆNKELIG RET?

Anti-nazismen må bygges på arbejderklassen, ikke på jura, nr. 119, september 1995

Hver gang, der bliver arrangeret antinazistiske demonstrationer, rejser spørgsmålet sig: Er det rigtigt at angribe nazisternes ytringsfrihed - er det ikke uacceptabelt, at selv et nok så stort flertal kan begrænse nazisternes ytringer, selv om de er nok så afskyelige?

Der skal ikke være nogen tvivl om, at socialister skal forsvare demokrati og ytringsfrihed. Vi går ind for, at demokratiet bliver udvidet, så det store flertal af arbejdere får reel kontrol over samfundet - og ikke en lille minoritet af rigmænd og bureaukrater.

IKKE ENHVER SITUATION

Men man kan ikke forsvare demokratiet ved at forsvare ytringsfriheden i enhver situation. Ingen ville forsvare ytringsfriheden for et parti, der åbent agiterede for retten til at voldtage børn.

På samme måde skal vi behandle nazisterne. De siger selv, at de vil begrænse ytringsfriheden. Og vi véd, at nazisterne bygger deres organisationer op ved brug af vold mod etniske minoriteter og politiske modstandere.

Dette er deværre ikke tankespind. Efter at nazisterne oprettede hovedkvarter i Greve, har der flere gange været overfald på indvandrere - dels i S-toget, dels i lokalområdet. Nazisterne i Tyskland har adskillige mordbrande og drab på samvittigheden. Og Hitlers udryddelseslejre står som et evigt minde om, hvilke rædsler nazismen vil føre til.

Derfor kan man med god ret sige, at nazisterne har opbrugt deres ytringsfrihed. At bekæmpe nazisternes ret til at ytre sig er ikke en begrænsning af ytringsfriheden, men en udvidelse - hvis nazisterne får lov til at organisere sig, bringer vi etniske minoriteter og i sidste ende alle anti-nazister i livsfare.

FORMALISME

Nogle vil have den formelle indvending, at en holdning som denne med lige så stor ret kan bruges mod yderligtgående på venstrefløj: de er jo også i mindretal, og så kunne flertallet i befolkningen med samme ret lukke munden på fx revolutionære eller autonome.

Men der er en afgørende forskel: Hverken revolutionære socialister heller ikke autonome overfalder gamle damer, som nazisterne gjorde på demonstrationen i Roskilde. Vi står ikke for vold mod etniske minoriteter eller et lille mindretals diktatur.

Revolutionære socialister går ind for flertallets "diktatur" over det lille mindretal af kapitalister, som i dag egenrådigt bestemmer, hvem der skal være i arbejde, om der skal bygges broer eller børnehaver og om unge mennesker skal sendes i krig.

Dette ved borgerlige politikere udmærket. Derfor har de som regel en tvetydig holdning til kampen mod nazisterne. For på

den ene side bryder de sig ikke om at se nazisterne heile og marchere i gaderne (det gør deres vælgere i hvert fald ikke). Men på den anden side bryder de sig heller ikke om at se tusindvis af almindelige arbejdere og studerende blive mobiliseret til kamp mod nazisterne.

For når Roskildes "borgere" - og det er først og fremmest arbejdere og studerende - kan stoppe nazisterne, så er det med til at fremme bevidstheden om, at arbejderklassen selv kan ændre på samfundet uden at vente på politikerne. Og det kan skabe større sympati for socialistiske ideer om, at det store flertal i samfundet - arbejderklassen - var bedre tjent med at skille sig af med den lille rige overklasse - og faktisk er i stand til at gøre det.

KOMPLICERET

Magthaverne forsøger at tage luften ud af kampen mod nazisterne og gøre det til et kompliceret spørgsmål ved at sige, at man juridisk set ikke kan skelne mellem højre- og venstrefløj. Det gør de, fordi de i sidste ende er mere bange for den kraft, der ligger i arbejderklassens sammenhold, end for nazisterne.

For langt de fleste arbejdere og studerende er det ikke svært at skelne mellem nazistisk vold og kampen mod nedskæringer og for et mere solidarisk samfund. Derfor skal kampen mod nazisterne ikke føres i Folketinget eller ved domstolene, men ved at organisere den massive anti-nazisme, som findes i arbejderklassen.

ER POLITIET TIL NOGEN NYTTE?

Politiet kan ikke forebygge kriminalitet, nr. 120, 5. oktober 1995

Politiets omdømme er blevet kraftigt spoleret i de sidste par år. Det er sager som brutaliteten over for blokadevagter i Esbjerg, 18. maj på Nørrebro og politiets frifindelse af sig selv, ligegyldighed over for racistske overfald osv. der har bragt politiet i miskredit.

Derfor er det nærliggende at stille spørgsmålet: Når nu politiet i stigende grad optræder brutalt og racistisk og på arbejdsgivers side, har vi så overhovedet brug for politiet?

Mange mennesker - ikke mindst politiet selv - vil sige, at uden politiet ville der være lovløse tilstande over alt. Så ville de indbrudstyve, pushere, voldsmænd og mordere have frit spil.

Men dette er en myte - hvis man ser nærmere på tallene for kriminalitetens størrelse, og hvor lidt politiet egentlig opklarer, så er det svært at se, at politiet overhovedet gør nogen forskel.

PÅ FERSK GERNING

Stort set opklarer politiet kun de forbrydelser, hvor enten forbryderen tages på fersk gerning, eller hvor ofret kan udpege forbryderen. Således er der fx en meget høj opklaringsprocent på bu-

tikstyverier af den simple grund, at butikstyveri næsten kun anmeldes, når det lykkes for butikkerne at afsløre et tyveri. Når opklaringsprocenten på vold og drab også er høj, så skyldes det ikke politiets detektivarbejde, men enten at ofret kan udpege gerningsmanden, eller at gerningsmanden i ni ud af ti tilfælde kan findes blandt ofrets familie eller bekendte.

Politiets virkelige indsats over for kriminalitet ligger meget langt fra det billede, vi får gennem alle mulige detektivserier. En amerikansk undersøgelse har beregnet, at „egentlig detektivarbejde“, højst kunne gøre krav på 3% af det samlede antal anholdelser.

Politiet gør selv meget ud af, at den vigtigste opgave er at forebygge kriminalitet. Og det er næppe nogen uoverkommelig opgave. Hvis man siger, at vi først og fremmest skal have udryddet de alvorligste forbrydelser - dvs. vold, røverier og voldtægt - så skal hver betjent forebygge én forbrydelse om året.

Men realiteten er, at politiet ikke er i stand til at gøre ret meget. En amerikansk undersøgelse beregnede, at intensiv gadepatruljering i de mest kriminelle kvarterer højst ville resultere i, at hver betjent fik mulighed for at forhindre ét gaderøveri hvert 14. år.

Politiet befinder sig ganske enkelt ikke de steder, hvor kriminaliteten opstår. Det meste af tiden opholder de sig på politigården eller lukket inde i biler. Og selv om synet af et par gadebetjente nok skal afholde folk fra lovovertrædelser, så kan de ikke forhindre et slagsmål eller et indbrud i den nærmeste sidegade.

Som en slags kompensation for den manglende evne til at forhindre kriminalitet forsøger politiet at sælge os et bestemt billede af kriminelle. De taler om en "lille gruppe af forhærdede kriminelle", som gør livet surt for alle os andre, og som bare burde spærres inde på livstid. Hvis politiet kunne bilde os ind, at kriminalitet også hænger sammen med hudfarve eller andre kendetegn, så ville de gøre det.

Men politiets billede af de kriminelle holder ikke. Alene omfanget af kriminaliteten - over 500.000 anmeldelser om året - antyder, at kriminalitet nærmest er et "normalt" fænomen.

GØR INGEN FORSKEL

At afskaffe kriminalitet kræver, at vi fjerner årsagerne til kriminalitet. Og de årsager er ret velkendte: arbejdsløshed, fattigdom, boligmangel, nedskæringer på psykiatrisk behandling er alt sammen med til at fremme kriminalitet.

Hverken når det gælder at forebygge kriminalitet eller beskytte folk mod overgreb, gør politiet nogen forskel.

DE LEDE POLITIKERE

De herskendes ideologiske kontrol er svækket, nr. 121, 19. oktober 1995

Politikerne er ikke populære. Det er en generel opfat-

get er dels at udveksle erfaringer mellem individer, dels at videregive erfaringerne til nye generationer. Hvilket igen peger på, at mennesket grundlæggende er et socialt væsen.

I vores egen hverdag kan vi også finde eksempler på, at mennesker kan samarbejde uden at sætte de individuelle interesser øverst. Fx hjælper vi vores venner uden at forvente konstant betaling. Der er mange, der lægger et stort gratis arbejde i foreninger af alle mulige slags. Eller man kan tage det forhold, at mange foretrækker at arbejde i små firmaer, fordi de ikke er præget af stive ledelsesstrukturer, men af at man "snakker om tingene". Eller til sidst: Der er stadigvæk tusinder, der søger ind på sygeplejeskolerne på trods af, at arbejdet er hårdt og lønnen lav.

Når individualismen og egoismen alligevel er i højsædet i vores samfund, så skyldes det to ting: For det første er økonomien baseret på konkurrence. Det slår tilbage på forholdet mellem mennesker, fordi vi som individer konkurrerer som arbejdskraft. For det andet har den herskende klasse interesse i, at vi ser på hinanden som konkurrenter og ikke som et kollektiv med fælles interesser - og derfor gør de alt for at opmuntre til individualisme.

DERFOR HAR VI BRUG FOR FAGFORENINGER

Solidaritet og fagbevægelse er ikke antikveret, nr. 123, 16. november 1995

Da LO for nylig holdt kongres, var det repræsentanter for 1,5 millioner lønarbejdere, der var forsamlet. Altså en begivenhed, der burde interessere de fleste.

Men for mange mennesker opleves fagbevægelsen som en antikvit, der virker lidt latterlig, når de røde faner og "Internationale" hives frem.

Det er nærmest blevet en folkesport for journalister at beskrive fagbevægelsen som et forstenet uhyre, der burde nedlægges hurtigst muligt.

Det kan tit se ud, som om det er fagforeningerne og overenskomsterne, der er en hindring for at flere kan komme i arbejde - og i det hele taget en begrænsning af den personlige frihed. For eksempel når en overenskomst fastsætter regler for arbejdsdagens længde, hvilke faggrupper der må udføre hvilket arbejde, eller når fagforeninger blokerer for privatiseringer.

BORGERLIGE ARGUMENTER

Men alt dette er kun overfladiske betragtninger, der er beregnet på at styrke de borgerliges argumenter. Så snart man kigger nærmere på de enkelte tilfælde, tegner der sig et andet billede.

Der er for eksempel ingen overenskomster, der sætter begrænsning på, hvornår de ansatte må arbejde. Og der er da også

tusindvis af arbejdere, som har overtid eller arbejder om aftenen og om natten.

Men de gør det ikke gratis, og dét er arbejdsgiverne utilfredse med. Når arbejdsgivere beklager sig over, at fagforeningerne ikke er "fleksible" med hensyn til fx arbejdstid, så er det i virkeligheden, fordi de vil have lov til bestemme så meget som muligt over de ansattes arbejdstid, uden at det koster ekstra i form af betaling for overtid, weekendarbejde osv.

Et andet eksempel er de borgerliges hykleriske omsorg for underbetalte kassedamer i supermarkeder. Når der er valg til Folketinget, prøver de at fremvise stor medfølelse med kassedamerne. Men det er de samme borgerlige politikere, der ivrigt har kæmpet for at indskrænke lukkeloven og dermed tvinge de butiksansatte til at arbejde endnu mere om aftenen og i weekenden. I virkeligheden er det ikke de ansatte, som de borgerlige partier er bekymret for, men arbejdsgiverne.

Eksempler som disse viser en simpel kendsgerning: At der i vores samfund er en uforsonlig modsætning mellem lønarbejdernes og arbejdsgivernes interesser. Arbejdsgiverne ønsker overordnet set, at arbejdskraften er så fleksibel som mulig og så billig som mulig - arbejdernes interesse er det modsatte.

Den modsætning lurer under overfladen på enhver arbejdsplads. Derfor er det forkert, når det påstås, at et system med individuelle aftaler mellem arbejdere og arbejdsgivere ville være til arbejdernes fordel - at det ville øge den personlige frihed at slippe af med fagforeninger og overenskomster.

Tværtimod. De områder, hvor færrest er medlem af en fagforening - fx rengøring, hoteller, supermarkeder - er ikke ligefrem præget af stor generøsitet og imødekommenhed fra arbejdsgivernes side, men af hårdt og ensformigt arbejde til en lav løn.

Det skyldes ikke, at arbejdsgiverne inden for de områder er specielt pengegriske. Alle andre arbejdsgivere ville gøre det samme, hvis de kunne.

NØDVENDIGE

Derfor er fagforeningerne nødvendige. Når de ansatte på en arbejdsplads er organiseret i den samme fagforening, kan de undgå, at arbejdsgiverne kan spille dem ud mod hinanden.

Det er lige så nødvendigt i dag som for 100 år siden. Og det betyder, at begreber som solidaritet og fagbevægelse ikke er antikverede størrelser, der i stil med kongehuset hører fortiden til. Det er derimod arbejdernes daglige erfaringer med kapitalismen i form af nærliggende arbejdsgivere, der tvinger arbejderklassen til at organisere sig for at kunne leve et anstændigt liv.

EN FILM FOR SOCIALISTER

"Land and Freedom" er årtiets film, nr. 124, 30. november 1995

Filmen "Land and Freedom" om den spanske borgerkrig er måske årtiets vigtigste film for alle, der slås

type organiseringer er opstået i alle revolutioner gennem de sidste 125 år, som er udsprunget af arbejderklassens kamp.

Det bedste eksempel på, hvordan den type organisering er udtryk for arbejdernes magt, er fra de arbejdsråd eller sovjetter, som styrede Rusland i 1917-18. Sovjetterne bestod af delegerede, som blev valgt på de enkelte arbejdspladser. De blev organiseret i fælles arbejdsråd for en hel by, i distrikter og endelig på landsplan.

Det centrale i sovjetterne var, at de delegerede var almindelige arbejdere og soldater. De havde ingen privilegier, og de kunne afsættes med dags varsel af den arbejdsplads, som havde valgt dem, og derfor kom sovjetterne til at udtrykke meget præcist, hvordan den politiske stemning ændrede sig i arbejderklassen.

Det er ikke mærkeligt, at de borgerlige historiebøger enten undlader at fortælle om sovjetternes ultimative demokrati eller forsøger at udlægge dem som diktatoriske. Gennem sovjetter eller arbejdsråd har arbejdere i en lang række lande været i stand til at udfordre den herskende klasses monopol på økonomisk og politisk magt.

Derfor vil de herskende altid forsøge at undergrave ethvert forsøg på at opbygge arbejdsråd. For at fastholde arbejdernes magt og udvikle den til socialisme er det nødvendigt, at der er en politisk kraft i arbejderklassen, der slås imod forsøg på at udvande og undergrave indholdet i arbejdernes organisering. Det er en sådan kraft, som Internationale Socialister er ved at bygge op.

ET LÆRESTYKKE I KLASSEKAMP

Skraldestrejken i Århus viser, at klassekamp er en yderst aktuel realitet, nr. 129, 22. februar 1996

Enhver, som har troet på, at klassekamp er et begreb fra fortiden, burde tage ved lære af skraldekonflikten i Århus. Den er et klokkeklart eksempel på, hvordan den herskende klasse opererer systematisk ud fra en rendyrket klasse-tænkning.

For det første viste ledelsen stor beslutsomhed, da den fyrede samtlige skraldemænd: Alle låse blev øjeblikkeligt skiftet ud, og nøgler til skraldebiler gemt af vejen. Ledelsen vidste, at i den konkrete situation var der ét argument, som var stærkere end al mulig jura og forhandling: Nemlig hvem der havde den fysiske kontrol over produktionsmidlerne.

For det andet har ledelsen en helt klar holdning til, at politiet spiller en central rolle i en arbejdskamp: At hjælpe firmaet med at skille sig af med skraldemændene og beskytte skruetrækere.

For det tredje er det kommet frem, at arbejdsgiverne har planlagt konflikten i årevis. I en rapport, som skraldebosserne fik udarbejdet i 1992, fremlægges forslag til, hvordan ledelsen kunne

knække skraldemændenes klub og sikre sig total kontrol over arbejdspladsen.

Det slår hul i alle myter om fredeligt samarbejde og "én stor familie" på arbejdspladsen. Så længe arbejderne accepterer, at ledelsen har ret, så kan der være tale om samarbejde. Men hvis arbejderne — som skraldemændene i Århus — erobrer indflydelse på deres eget arbejde, så tales der om kaos og anarki.

I den omtalte rapport bemærkes det med stor undren, at skraldemændene tillader sig at holde møder, uden at ledelsen er til stede. Men rapporten sætter ikke spørgsmålstegn ved, at ledelsen konstant mødes, uden at der deltager repræsentanter for skraldemændene.

Den samme forskel viser sig i spørgsmålet om tillidmanden. Ledelsen mener, at den må have ret til at fyre en tillidsmand, som den ikke kan samarbejde med. Eller til ganske enkelt at fyre samtlige ansatte, hvis de trods ledelsens beslutninger. Men det modsatte er nærmest utænkeligt: At arbejderne kan fyre en direktør eller ledelse, som de finder er udelig og usamarbejdsvillig.

Disse eksempler viser, hvor hult det såkaldte demokrati er. Vi kan stemme en gang imellem på nogle politikere, som alligevel løber fra alle valgløfter. Men vi har ingen som helst indflydelse på de forhold, som er mest afgørende for de fleste menneskers liv: nemlig tilrettelæggelse af forholdene på arbejdspladsen.

KLASSEBEVIDST LEDELSE

Også på andre områder har ledelsen i Renholdningsselskabet demonstreret sine evner til at tænke klassebevidst og udnytte svagheder hos modstanderen:

De har kørt frem med store annoncekampanjer om, hvor vellønnede og forkælede skraldemændene er. Meningen var at undergrave den sympati, som de århusianske skraldemænd ellers har opbygget — blandt andet da de indførte den såkaldte skraldemandsmodel for et par år siden. Ledelsen satsede på at udnytte den traditionelle splittelse i arbejderklassen ved at fremstille skraldemændene som højtlønnede. Uanset at ingen i ledelsen ville finde sig i at gå til samme løn som skraldemændene.

Med andre ord er skraldekonflikten et lærestykke i, hvordan klassekampen fungerer. Klassekamp er ikke udtryk for en romantisk forestilling om knyttede næver og sammenhold, som tiden er løbet fra. Klassekamp er derimod en yderst aktuel realitet, som den herskende klasse er meget bevidst om. Svaret fra arbejderklassen er derfor ikke at lade sig lulle i søvn af de rosenrøde forestillinger om samarbejde og "vi finder ud af tingene" — men i at blive lige så bevidst om klassekampen som magtthaverne.

TERRORISME DUER IKKE

Terrorisme og reformisme er to sider af samme sag, nr. 130, 7. marts 1996

En række bombeattentater i England og Israel har sat fokus på et gammelt spørgsmål: Er terror et accepta-

Det samme gælder kampen mod nazisterne. Deres demonstration i Roskilde sidste år viste, at nazisterne bevæbnet med køller og sten gik til angreb på anti-nazister. Fryd og passiv modstand skræmmer ikke nazisterne.

Det store spørgsmål er ikke, om der skal bruges vold, men hvornår.

Det er oplagt, at arbejderklassens største styrke er, at den er i flertal. Det første skridt i enhver kamp må derfor være at mobilisere flest muligt - den opgave må altid løses, før man overhovedet tænker på at yde fysisk modstand.

RÆKKEFØLGE

Hvis man stiller de to ting op i omvendt rækkefølge - først den fysiske modstand, dernæst massedemonstrationen - så ender kampen med at blive et spørgsmål om, hvem der har de bedste våben, hvem der er bedst kamptrænet, og hvem der er mest hensynsløs.

Det vil for det første udelukke alle dem fra kampen, som ikke på forhånd er indstillet på at bruge vold. For det andet vil det umuliggøre enhver form for demokratisk organisering af kampen. Og for det tredje fører det direkte til nederlag, fordi arbejderklassens modstandere råder over langt større ressourcer til at opstille og træne et politi til fysisk kamp.

Men hverken politiet eller nazisterne kan stille noget op over for store massedemonstrationer, som er indstillet på at tage slaget. Og alene bevidstheden om at stå over for en massiv demonstration eller blokade, som vil tage kampen op om nødvendigt, vil ofte afskrække politibetjente eller nazister fra at bruge vold.

KAN TEORI BRUGES I PRAKSIS?

Den rigtige kombination af teori og praksis er nødvendig, nr. 132, 4. april 1996

„Filosofferne har kun fortolket verden forskelligt, men hvad det kommer an på, er at forandre den.“

Dette er et af Marx' mest berømte udsagn. Det slår fast, at Karl Marx ikke var en støvet teoretiker, men en revolutionær, der satte forandring af samfundet øverst.

Men den første del af udsagnet er også vigtig: At „fortolke“ verden. Marx brugte selv de bedste år af sit liv på British Museum, hvor han arbejdede for at forstå kapitalismen. Så det stiller spørgsmålet: Hvad er forbindelsen mellem teori og praksis i marxismen?

I marxismen er teori og praksis to sider af samme sag. Revolutionær praksis er nødvendig for at opbygge en revolutionær teori - og omvendt. I visse perioder er det nødvendigt at understrege det teoretiske element, til andre tider det praktiske, men i det lange løb forudsætter de to hinanden.

BEVIDSTHED

Alle har, bevidst eller ubevidst, nogle bestemte opfattelser af, hvordan verden hænger sammen. Og hvis de opfattelser ikke er bevidst socialistiske, så vil de altid mere eller mindre være en afspejling af den herskende klasses ideer. Fordi det er den herskende klasse, som kontrollerer de institutioner, hvor ideerne formes.

Hvis arbejderne ikke tror på, at arbejderklassen er den kraft, som kan forandre verden, så vil de søge efter andre kræfter, der kan gøre livet bedre. Eller de vil opgive håbet om, at verden kan være anderledes.

Og hvis man ikke deler den marxistiske analyse af den økonomiske krise, så vil man i stedet have en anden forklaring på kapitalismens problemer: „Lønnen er for høj“, „det er alt sammen EU's skyld“, „det er for mange indvandrere“ osv.

HVILKEN TEORI

Kort sagt: Det er ikke spørgsmålet, om man har en teori eller ej, men om hvilken. Og hvis man ikke accepterer den marxistiske teori, så accepterer man den borgerlige tankegang i større eller mindre udstrækning. Der er ingen mellemveje.

Det kan have katastrofale følger, hvis arbejderklassen slås uden at have en klar marxistisk teori. For femten år siden ud-kæmpede arbejderklassen i først Iran og siden Polen nogle omfattende slag mod regimerne, men manglede socialistiske ideer.

I begge tilfælde blev det hul fyldt ud af religion. I Iran betød det, at arbejderklassen efter at have væltet den ene tyrant satte en anden ind i hans sted. Og i Polen betød det, at specielt lederne i arbejderklassen underlagde sig kirkens krav om moderation på trods af, at arbejderne var parat til at slås videre.

Teori er altså nødvendigt for, at praksis kan føre til resultater. Men det omvendte er også vigtigt:

Praksis er nødvendigt for at teste teoriens sandhedsværdi. Ingen teori er så sofistikeret, at den kan fortælle alt om den virkelighed, den skal forklare - det er altid nødvendigt at teste teoriene på virkeligheden.

PRAKSIS

Men praksis er også en forudsætning for at udvikle teoriene. Det betyder for marxismen, at de største teoretiske fremskridt er sket som resultat af udviklingen i den virkelige verden.

Den marxistiske teori om staten er ikke opfundet ved et skrivebord, men blev udviklet i forbindelse med Pariserkommunen i 1871, hvor arbejdere for første gang opbyggede en anden type statsmagt. Og Lenin udviklede sin teori om imperialismen i forbindelse med udbruddet af 1. Verdenskrig i 1914.

Så for at forandre verden er det vigtigt at have den rigtige kombination af teori og praksis. Med den understregning, at forandringen sker i praksis, ikke i teorien.

Fra 1889 blev kampen for otte-timers dagen taget op af fagforeninger og arbejderpartier over hele verden ved at strejke 1. maj.

Lige siden har 1. maj været et samlingspunkt for arbejdere i alle lande – det har været den dag, hvor arbejdere verden over kunne markere sin utilfredshed med det bestående samfund.

Det er karakteristisk ved 1. maj, at selv under de vanskeligste forhold er dagen er blevet fejret. I den jødiske ghetto i Warszawa, hvor nazisterne holdt 300.000 jøder indespærret under 2. Verdenskrig, fejrede man 1. maj. I diktaturstater, hvor al faglig organisering har været forbudt og tit forbundet med hårde straffe, har arbejdere brugt 1. maj til at protestere. Det gjaldt fx Polen og Tyrkiet i 1980'erne, hvor titusinder af arbejdere hvert år den 1. maj trodsede militærdiktaturet.

Leon Trotskij beskrev i 1917, hvordan 1. maj var blevet fejret af russiske soldater i skyttegravene på Østfronten under 1. Verdenskrig: "Vi hørte om møder, taler, bannere og revolutionære sange i skyttegravene, og de blev besvaret fra den tyske side af fronten, der sang de samme revolutionære sange på deres sprog."

Og i 1970'erne aktionerede fanger i danske fængsler for at kunne holde fri 1. maj og på den måde markere sig som en del af arbejderklassen.

På den måde har 1. maj i årtier været et fokus for arbejderklassens kamp for et bedre samfund. Når traditionen alligevel bliver opfattet som udvandet, så er det i høj grad de socialdemokratiske fagpamperes værk.

UDVANDING

For i perioder med socialdemokratiske regeringer har de faglige ledere ikke ønsket at markere 1. maj som en kamp mod det bestående samfund. I stedet valgte de at udvande det politiske indhold med intetsigende paroler som: "For fri forhandlingsret og kildeskatt" (1967), "Fremtiden er vor" (1981), "Større solidaritet sikrer økonomisk fremgang" (1965) osv. Og i takt med den politiske udvandning gjorde de plads til mere og mere gøgl og bankospil.

Men uanset den udvandning, så er 1. maj stadig dagen, hvor hundredtusinder af arbejdere alene i Danmark vil demonstrere, at der stadig findes en arbejderbevægelse og et ønske om en bedre verden.

FINDES DER STADIG UDBYTNING?

Udbytning er indbygget i forholdet mellem klasserne, nr. 135, 16. maj 1996

Marxister bliver tit betragtet som gammeldags, når de snakker om, at arbejderklassen bliver udbytning.

Den almindelige opfattelse af ordet "udbytning" er, at det er et sjældent fænomen, der kun forekommer, når arbejdsgiverne direkte snyder de ansatte. Udbytning er noget, der forekommer

i lande som Indonesien og Fillipinerne, og som fandt sted i Danmark for mange, mange år siden.

Men Karl Marx argumenterede for, at udbytning er reglen snarere en undtagelsen, og at udbytning er indbygget i forholdet mellem arbejdere og kapitalister. Hans udgangspunkt var at se på, hvordan en vares værdi opstår. Dels fordi alt produceres med henblik på salg, og dermed kan kaldes varer, dels fordi også arbejdskraften er en vare, som sælges på markedet.

Normalt siger borgerlige økonomer, at det er forholdet mellem udbud og efterspørgsel, der afgør en vares værdi. Det gælder også for arbejdskraftens værdi.

Men det er kun en del af forklaringen. Det er rigtigt, at vares pris kan svinge afhængigt af udbud og efterspørgsel. Men priserne svinger aldrig vilkårligt. Når mobiltelefoner sælges for 1 kr., så er det åbentlyst, at den reelle værdi er langt større.

MENNESKELIGT ARBEJDE

Det, der afgør en vares egentlige værdi, er i første omgang, at den er produceret af mindre dele. Men når man følger hver enkelt del tilbage i produktionskæden, så når man frem til, at det eneste, som alle varer har til fælles, er at de er frembragt af menneskeligt arbejde. Så længe råvarerne ligger i jorden, så repræsenterer de ikke nogen værdi. Det er først, når de bliver gravet op og forarbejdet, at man kan sætte pris på.

Marx kom frem til, at det, der bestemmer en vares værdi, er den mængde arbejde, dvs. antal arbejdstimer, der skal til for at fremstille den. Han sagde ikke, at det gjaldt for hver enkelt vare, men som et gennemsnit ud fra samfundets teknologiske udvikling.

Hvis man bruger den teori på den specielle vare, der hedder arbejdskraft, så er arbejdskraftens værdi lig med det, der skal til for at "fremstille" arbejdskraften — altså mad, bolig, tøj, uddannelse osv. Arbejdskraftens værdi er altså grundlæggende set ikke udtryk for, hvor meget arbejderne kan fremstille — akkorder og præstationslønninger er kun udsving i forhold til, hvad det koster at fremstille arbejdskraften.

Nu er arbejdskraft speciel som vare på den måde, at den er skabende. Hver enkelt arbejder kan producere mere, end han eller hun selv har brug for. Det er indlysende, at det må være sådan, for ellers ville der ikke være et overskud i samfundet til at udvikle teknologien, til administration, til uddannelse osv.

Men problemet for arbejderne er, at det er ikke dem, der kontrollerer overskuddet. Det gør kapitalisterne. Det er dem, der har fortjenesten af, at arbejdskraften kan skabe mere, end den selv er værd. Og det er derfor, at Marx taler om, at kapitalisterne udbytter arbejderklassen.

Spørgsmålet om udbytning er ikke udtryk for, at enkelte kapitalister er ekstraordinært griske eller onde — udbytningen er hjørnesteinen i hele vores økonomiske system. Det betyder, at der ligger en uløselig konflikt på enhver arbejdsplads, som deler samfundet op i modsatte klasser.

KONFLIKT

På grund af konkurrencen søger kapitalisterne hele tiden at presse ekstra meget arbejde ud af arbejdskraften, arbejderne søger omvendt at reducere det. Derfor ser vi på den ene side produktivitetsstigning, tempoopskrining, effektivisering — på den anden side lønkrav, strejker og faglig organisering.

Denne konflikt kan ikke løses inden for det kapitalistiske system. Den kan kun løses ved, at arbejderklassen selv erobrer kontrollen over det overskud, som den selv skaber.

DERFOR ER DET SURT AT GÅ PÅ ARBEJDE

Fremmedgørelse er mere end et smart psykologisk begreb, nr. 136, 30. maj 1996

Fremmedgørelse — det lyder som et smart psykologisk udtryk for at føle sig ‘udenfor’. Men i Marx’ analyser kom begrebet fremmedgørelse til at udgøre hjørnestenen i at forstå ud fra et videnskabeligt udgangspunkt, hvorfor kapitalismen er et uværdigt system for mennesker at leve i.

Allerede på Marx’ tid var det indlysende, at for de fleste arbejdere er lønarbejdet kun noget, man udfører for at tjene penge. Arbejdet er i sig selv meningsløst, kedeligt og monotont og som regel fysisk og psykisk nedbrydende.

Det betyder, at de fleste mennesker står i den absurde position, at de bruger en meget stor del af deres liv på en aktivitet, som de ikke bryder sig om. Arbejdet bliver noget, der skal overstås, mens fritiden bliver dér, hvor man kan udfolde sig som menneske.

Marx argumenterede for, at fremmedgørelsen overfor arbejdet ikke er en uundgåelig tilstand, som vi bare må acceptere. Fremmedgørelsen har nogle specifikke årsager, som skyldes den måde, som kapitalismen er opbygget på.

Kapitalismen opdeler mennesker i en minoritet, der ejer og kontrollerer produktionen, og en overvældende majoritet, der er tvunget til at arbejde for andre for at overleve. Dette forhold er specielt for kapitalismen. Middelalderens bønder måtte godt nok arbejde for herremændene, men en del af tiden havde de til rådighed til at arbejde på deres egen jord.

Men den moderne arbejderklasse kan kun overleve ved at sælge sin arbejdskraft til andre. Enkelte kan løsrive sig og starte egen virksomhed, men det er ikke en mulighed for alle arbejdere.

ØDELÆGGENDE

Grunden til, at fremmedgørelsen er så ødelæggende for mennesker, er, at arbejde ikke blot er en nødvendig del af livet — arbejdet er selve det, der gør os til mennesker. Marx skrev et sted, at i dag kan man skelne mellem mennesker og dyr på mange måder, men at adskillelsen af mennesker og dyr startede med, at mennesket udviklede en anden måde at overleve på end dyrene, nemlig gennem kollektivt samarbejde og kollektiv udvikling af metoder. Derfor opbyggede mennesker samfund, udviklede sprog, kultur osv.

Det er gennem arbejdet — dvs. den måde, som vi skaffer vores livsforbrønde på — at vores liv og identitet bliver formet. Og det betyder, at den måde, som arbejdet er organiseret på, er den er samtidig grundlæggende for den måde, som hele samfundet er organiseret på. Fordi produktionen af mad, tøj osv. er fundamentalt for, at mennesker kan overleve, så må alle andre forhold i samfundet tage hensyn til, hvordan produktionen er organiseret.

Det betyder, at når mennesker fratages kontrollen over den

mest grundlæggende aktivitet, deres arbejde, så kommer også hele resten af samfundet til at fremstå som noget fremmed. I stedet for at betragte samfundet som noget, der er opbygget og styret af mennesker, kommer vi til at se samfundet, som kontrolleret af kræfter uden for menneskelig indflydelse.

UDEN FOR KONTROL

For eksempel er det mennesker, der står bag al økonomisk aktivitet, men alligevel fremstår “markedskræfterne” som en naturlov, vi ikke kan kontrollere, men må underkaste os. Også andre menneskeskabte institutioner og forhold mellem mennesker kommer til at fremstå som liggende uden for menneskelig kontrol: regeringen, forholdet mellem mænd og kvinder, sult, forurening osv.

I virkeligheden kan vi erkende og ændre alle disse ting — de skabes af mennesker og kan derfor også styres af mennesker. Men fremmedgørelsen, den manglende kontrol over vores eget arbejde, gør, at vi kommer til at betragte verden som i et spejl: omvendt og urørlig.

Det var dén indsigt, der gav Marx det grundlæggende udgangspunkt for at sige, at hele det bestående økonomiske system må ændres for at skabe en human verden. Det er ikke nok at skifte regeringen ud eller overtale cheferne til at opføre sig pænt. For at kunne kontrollere hele samfundet i hele menneskehedens interesse, må vi starte med at erobre kontrollen over det mest grundlæggende: vores arbejde.

ET SPØRGSMÅL OM KLASSE

Samfundets klassesdeling kan ikke vælges til eller fra, nr. 137, 13. juni 1996

Begreber som arbejderklasse og den herskende klasse bliver i de borgerlige medier normalt betegnet som forældede. De siger, at det er gammeldags at tænke sig samfundet opdelt i klasser.

I stedet peger medierne på, at samfundet i dag er meget mere komplekst, og at der findes mange forskellige interessegrupper, som ikke falder ind under klasseopdelingen.

I det omfang, at de borgerlige overhovedet vil acceptere begrebet “klasser”, så taler de om, at der findes en meget lille rig overklasse, der er så lille, at den ikke spiller nogen rolle. I bunden findes der en underklasse af udstødte, arbejdsløse og sociale tabere. Og alle os andre tilhører så det store flertal, middelklassen.

Problemet ved den måde at definere klasser på er, at den tager udgangspunkt i individer. Når man gør det, så er man tvunget til at kategorisere ud fra ting som livsstil, indtægt, holdninger osv. Og da disse ting netop er meget individuelle, så ender man med et meget upræcist billede. Hvert enkelt individ kan med god ret hævde at falde uden for de givne kategorier.

Karl Marx' udgangspunkt var anderledes. Han betragtede samfundet som en enhed i sig selv, ikke som en samling individer. Det svarer til, at når man beskriver vands fryse- og kogepunkt, så beskriver man ikke egenskaber ved de enkelte molekyler, men egenskaber ved vandet som sådan. På samme måde må man analysere samfundet: Ikke som en samling adskilte individer, men som en enhed.

PRODUKTIONEN

Når man analyserer et samfund, sagde Marx, må man først afgøre, hvordan produktionen er organiseret. Fordi forudsætningen for ethvert samfund er, at der bliver produceret mad, boliger, transport osv. Det gælder også for kapitalismen. Selv om masser af borgerlige ideologer siger, at vi lever i et "fritids-" eller "informationssamfund", så er udgangspunktet, at der er en grundlæggende produktion af livsforbrødenheder.

Derfor er det samfundets organisering omkring produktionen, som afgør, om det er et klassesamfund — ikke lønnen, adgangen til stemmeret eller hvad man ellers kan foreslå.

Kapitalismen er kendetegnet ved, at langt størsteparten af produktionsmidlerne ejes og kontrolleres af en lille gruppe mennesker, som ikke selv deltager i produktionen. Det konkrete arbejde udføres af en anden gruppe mennesker, der overlever ved at sælge sin arbejdskraft til kapitalistklassen. Den opdeling har eksisteret siden kapitalismens start og gør, at det stadig er berettiget at tale om, at samfundet er delt op i en kapitalist- og en arbejderklasse.

Nogle vil indvende, at den produktive arbejderklasse bliver mindre og mindre — at samfundet i stigende grad består af "servicejobs" som lærere, sundhedsarbejdere, socialarbejdere osv. Men det er ikke noget argument mod Marx' klasseteori. Kernen i Marx' teori var, at klasser er en egenskab ved samfundet, ikke ved de enkelte jobs. Det betyder, at selv om det er rigtigt, at erhvervsstrukturen har ændret sig, så består den grundlæggende opdeling af samfundet i besiddende og besiddelsesløse, i folk, der kontrollerer, og folk, der bliver kontrolleret.

Områder som uddannelse, sundhed og socialvæsen må tilpasse sig til de krav, som produktionen stiller. Og derfor er de områder ikke undtaget fra den grundlæggende modsætning mellem kapitalister og arbejdere. Tværtimod har tendensen i mange år været, at de ansatte i uddannelses-, social- og sundhedsvæsen mere og mere deler ansættelsesvilkår med "rigtige" industriarbejdere, og flertallet betragter da også sig selv som almindelige lønslaver.

Spørgsmålet, om man tilhører den ene eller anden klasse, er ikke et spørgsmål om individuelle holdninger, som man kan vælge til eller fra. Det er samfundets organisering, der gennemtvinger klassesdelingen.

ØKONOMIENS RUTSJETURE

Økonomiske kriser er ikke naturkatastrofer, nr. 138, 27. juni 1996

De borgerlige økonomer har et uløseligt paradoks. Deres teori siger, at hver gang, der sælges en vare, så er der samtidig en køber. Derfor er økonomien altid i balance, derfor er økonomiske kriser umulige.

Men virkeligheden siger noget andet. Hele kapitalismens 200-årige historie handler om opsving og nedgang i økonomien. Alene i de sidste 20 år har der været tre kriser i økonomien, som hver gang har ført til øget arbejdsløshed.

Det mest absurde er, at under kriserne producerer industrien masser af varer, som der er stort behov for, men som ikke kan sælges, fordi folk ikke har råd. På en eller anden måde får køber og sælger ikke kontakt til hinanden.

Denne overproduktion af varer er ikke noget nyt. "Hvad vi møder i kriserne er en social epidemi," skrev Marx i 1848, "som ville have forekommet alle tidligere epoker at være rent vanvid — den epidemi, der hedder overproduktion."

Kriserne begynder med, at firmaer opdager, at de har produceret flere varer, end de kan sælge. Som konsekvens fyrer de arbejderne. Men det betyder, at arbejderne har færre penge at købe for, og så hober varelagrene sig op hos endnu flere firmaer.

Investeringerne falder, arbejdere bliver fyret og økonomien går nærmest i stå.

ABSURD

Overproduktionen af varer vil ikke sige, at der ikke er behov for varerne, men at kapitalisterne ikke synes, de tjener nok på at sælge dem. Det er et absurd fænomen, men det er indbygget i den måde, som økonomien fungerer på.

Konkurrencen tvinger hver enkelt virksomhed til at producere og ekspandere så meget som muligt. Hvis der er stor efterspørgsel efter biler, så strømmer investeringerne til bilindustrien, fordi der er penge at tjene. Det skaber efterspørgsel efter varer som stål, gumi, olie osv. — flere industrier ekspanderer og ansætter flere.

På den måde skabes der et opsving i økonomien. Men fordi investeringerne planlægges ud fra hver enkelt virksomheds profit og ikke ud fra overordnede behov og planlægning, så ryger fx bilindustrien før eller siden ind i en situation, hvor virksomhederne ikke kan tjene nok på at sælge biler.

Fabrikkerne begynder at indskrænke produktionen og fyre arbejderne, der bliver mindre efterspørgsel efter stål og olie og færre penge til at købe forbrugsvarer for. Økonomien kommer i krise.

PROFITABELT

Ethvert økonomisk opsving bliver før eller siden afløst af en krise. Men omvendt bliver kriserne også afløst af opsving. På et tidspunkt bliver priserne presset så langt ned, at det igen bliver profitabelt at investere.

Økonomien er nærmest som en rutsjebane, hvor alle skriger, når det går nedad, og ånder lettet op, når det går op igen. Men økonomien er ikke nogen forlystelse – svingningerne betyder bogstavelig talt sult og død for de mennesker, der pludselig bliver sat på gaden, fordi kapitalisternes profit er for lav.

Svingningerne i økonomien er i virkeligheden et omfattende spild af ressourcer. De mange millioner arbejdsløse er en enorm ressource af arbejdskraft, som kunne bruges på at skabe større rigdom.

Hvis den økonomiske vækst i Vesten i de sidste 20 år havde været på samme niveau som i 50'erne og 60'erne, så ville den samlede produktion i dag være 40 procent større.

Men fordi det er op til hver enkelt virksomhed at sætte produktionen i gang, og fordi det eneste mål for produktionen er, om der kan tjenes penge, så bliver økonomien ved med at trække tusindvis af menneskeskæbner efter sig.

De økonomiske kriser er ikke nogen naturkatastrofe. De er resultatet af den måde, som kapitalismens økonomi er organiseret på.

HVAD ER DIALEKTIK?

Dialektik er ikke obskure og uforståelige begreber, nr. 139, 1. august 1996

Hjørnестenen i den marxistiske filosofi er, at al ting må studeres "dialektisk". Begrebet dialektik bliver tit beskrevet som obskurt og uforståeligt. Men i virkeligheden er de grundlæggende ideer i dialektikken ret simple.

Det første princip i dialektikken er, at verden befinder sig i en proces af stadig forandring. Alt — hvad enten man taler om naturen eller samfundet — fødes, udvikler sig og dør.

Opfattelsen af, at vi lever i en verden i konstant forandring, står naturligvis i modsætning til de fleste borgerlige ideer. De siger, at midt i det virvar af samfundsmæssigt kaos, som de fleste oplever, så er der visse værdier, der er evige — familien, det fri marked, nationen, og især "menneskets natur".

Et dialektisk syn på dette siger, at alle disse institutioner og værdier har en historie. De er opstået på et eller andet tidspunkt, de forandrer sig — og de vil ophøre med at eksistere en gang i fremtiden.

Det andet princip er at se alle aspekter i samfundet og naturen som sammenhængende. Verden består ikke af adskilte processer, som udvikler sig isoleret. Det står igen i modsætning til de opfattelser, vi præsenteres for i medierne. Her får vi et billede af en opdelt verden, som ikke hænger sammen: fattigdom adskilles fra børskurser, selvmord adskilles fra arbejdsløshedstatistik, krige adskilles fra firmaers profit osv.

SAMMENHÆNG

I en dialektisk analyse vil man forsøge at finde sammenhængen

mellem disse ting. Det betyder, at ændringer ét sted vil føre til ændringer andre steder. For eksempel er folks kultur afhængig af den hverdag, de lever i. Derfor betød industrialiseringen ikke blot, at millioner af mennesker skiftede tilværelse fra bønder til at blive industriarbejdere. Det betød også en forandring i hele den måde, de betragtede deres omverden på, og dermed i kulturen.

De to principper siger altså, at vi lever i en sammenhængende verden under stadig forandring.

Men hvad er det, der skaber forandringen? Marxister har altid afvist religiøse forklaringer — drivkraften til forandring må findes i naturen og samfundet selv. Marx og Engels pegede på, at det er indbyggede modsætninger, som driver udviklingen fremad. Dette er det tredje og vigtigste princip i dialektikken.

I Det kommunistiske manifest skrev Marx og Engels: "Alle hidtidige sanfunds historie er klassekampens historie". Det er et godt eksempel på dialektik. For det første har samfundene hele tiden ændret sig — man kan bare tænke på, hvor anderledes samfundet så ud for 20, 100 eller 500 år siden. For det andet er samfundet en helhed. Selv om der eksisterer forskellige klasser, så er de forskellige klasser i et samfund dybest set hinandens forudsætning. Man kan ikke have en kapitalistklasse uden at have en arbejderklasse, som kapitalen kan leve af — og omvendt.

FORANDRING

Og for det tredje er det kampen mellem klasserne, der driver samfundets udvikling frem. Kapitalisterne forsøger hele tiden at tjene mest muligt, mens arbejderklassen forsøger at forbedre sine levevilkår. Det er på grund af den modsætning, at kapitalen konstant er nødt til at forandre produktionsmetoderne, og det fører igen konstant til omfattende ændringer i samfundet.

De tre principper er ikke enestående for marxismen. Andre videnskaber arbejder ud fra en eller flere af dem. For eksempel er Darwins evolutionslære et eksempel på, at arterne ikke er konstante, men hele tiden udvikler sig. Og økologien ser på naturen som sammenhængende, hvor planter og dyr konstant påvirker hinanden.

Men det særlige ved marxismen er, at den kombinerer alle tre principper. Og derved bliver marxismen til en videnskab, der kan bruges af mennesker til at forstå og forandre samfundet med.

DET MATERIELLE GRUNDLAG

Marxismen bygger på dialektisk materialisme, nr. 140, 15. august 1996

Marxismen bygger grundlæggende på materialisme. Ikke sådan, at marxister er besat af materielle goder. Materialismen skal forstås i den filosofiske betydning, dvs. at menneskers ideer udspringer og formes af de

materielle og sociale forhold, mennesker lever under.

Marx udtrykte det ved at sige, at det ikke er menneskers bevidsthed, der bestemmer deres eksistens, men omvendt deres eksistens, der bestemmer deres bevidsthed.

Det væsentligste i Marx' materialisme er, at han tager udgangspunkt i et simpelt, men ofte overset faktum: At forudsætningen for at engagere sig i politik, filosofi eller religion er, at man overlever — at mennesker producerer mad, tøj og huse.

For at forstå ideerne i et samfund må man derfor først forstå, hvordan mennesker organiserer produktionen af livsforbrugsvarer.

Det har nogle umiddelbare politiske konsekvenser. For eksempel at slaveriet ikke skyldtes, at europæerne altid har båret rundt på et nærmest medfødt racistisk syn på andre folk som underlegne. Derimod var det de enorme profitter, som kunne tjenes på slavearbejdet i kolonierne, der først satte slavehandelen i system, og dernæst udviklede en racistisk ideologi, der kunne retfærdiggøre behandlingen af slaver.

Det betyder også, at racismen i dag ikke kan afskaffes gennem oplysning og opdragelse. Racismen er blevet en af kapitalismens metoder til at splitte arbejderklassen og vil blive ved med at vende tilbage, så længe kapitalismen eksisterer.

IKKE MEKANISK

Den filosofiske materialisme har altid ført til store diskussioner. For hvis man ser forholdet mellem materielle forhold og ideer som et mekanisk forhold, så må man konkludere, at vi i virkeligheden er slaver af de materielle forhold. Så er det berettiget at sige: "Det er samfundets skyld."

Den form for materialisme ligger til grund for den del af moderne biologi, der siger, at menneskelige egenskaber som seksualitet, intelligens, aggressivitet osv. grundlæggende er styret af generne. På den måde kan man retfærdiggøre krig og undertrykkelse: "Det ligger i generne."

Adfærdsforskeren Desmond Morris' ideer om mennesket som en "nøgen abe" bygger grundlæggende på den samme idé.

Hvis marxismen byggede på det grundlag, så ville der ikke være ret meget mening i politisk aktivitet eller i at slå for at ændre samfundet. Det ville blot være en kamp mod naturen.

Derfor afviste Marx den mekaniske udlægning af materialismen. Igen tog han udgangspunkt i en ret simpel kendsgerning. At alle mennesker selv oplever, at vi udfører vores handlinger bevidst — at vi godt nok ikke kan kontrollere naturen gennem vores tanker, men i det mindste kan vi forsøge at forstå naturen og dermed kontrollere den bedre.

Marx fastslog derfor, at det er mennesket, der skaber historien, men ikke under betingelser, som det selv vælger.

Det betyder, at selv om menneskers ideer udspringer af de materielle forhold, så er det forhold, som er skabt af mennesker. Derfor er mennesker ikke slaver af de materielle forhold, for ideerne kan ændres ved at mennesker ændrer de materielle forhold.

Man kan derfor sige, at marxismen ikke bygger på en mekanisk, men en dialektisk materialisme. Det betyder, at forholdet mellem de materielle forhold og ideerne ikke er et statisk og fastlåst forhold, men er konstant under udvikling og forandring.

Det der afgør, hvordan det forhold udvikler sig, er hvordan mennesker i et samfund er organiseret omkring produktionen af de materielle goder. Så længe vi lever i et samfund, der er domineret af klasseundertrykkelse, er der derfor god mening i at sige om racisme, sexismen, kriminalitet osv., at "det er samfundets skyld". Det skal dog ikke tjene som en undskyldning — men som et argument for at lave samfundet om.

HVOR KOMMER IDEOLOGIENE FRA?

Ideologier skal forklare verden, men de skaber den ikke, nr. 141, 29. august 1996

I en berømt og meget omdiskuteret passage fastslog Karl Marx, at det er det sociale liv, som bestemmer menneskets bevidsthed.

Udsagnet er omdiskuteret, fordi det kan tolkes, som om menneskers ideer er en passiv eller mekanisk afspejling af de materielle forhold. Dette var ikke Marx' holdning.

Men han ønskede at understrege, at menneskers ideer formes og påvirkes af de materielle og sociale omstændigheder, de befinder sig i. Han mente, at mennesker ikke er besjælet af en udefrakommende ånd eller fornuft, som styrer deres handlinger, men at deres ideer udvikler sig i menneskets kamp for at overleve.

SAMMENHÆNG

Det betyder, at der er en tæt sammenhæng mellem menneskets ideologier og det teknologiske niveau, som samfundet befinder sig på. I et primitivt jægersamfund er mennesker underlagt naturens omskiftelighed. Derfor er jægersamfundenes ideologier præget af tilbedelse af en solgud, vindens gud, jagtens gud osv.

Mange filosoffer havde og har travlt med at gøre grin med den slags forestillinger om verden. Marx så derimod ikke disse ideologier som "primitive", men som menneskers forsøg på at forstå den verden, som de skal overleve i. Det teknologiske niveau sætter nogle grænser for, hvor stor kontrol mennesker i et jægersamfund kan have over omgivelserne, og det afspejler sig i en ideologi, hvor mennesker er underkastet guders og ånders vilje.

Men det er ikke kun det teknologiske niveau, der former ideologien. Den måde, som samfundet er indrettet på – det "sociale niveau", spiller en lige så stor rolle.

I et classesamfund er det vigtigt for den herskende klasse at overtale underklassen til at acceptere deres situation. Det kan ske ved, at overklassen gennem fysisk undertrykkelse viser, at den ikke kan overvindes. Men det kan også ske ved, at den herskende ideologi præsenterer den sociale orden som naturlig og retfærdig.

I det kapitalistiske samfund fungerer den dominerende ideologi på grundlag af, at alt måles i penge. Forbrugsvarer, arbejdskraft, kulturelle oplevelser, sex – alt kan der sættes en pris på. Det betyder, at hele samfundet ser ud, som om det er organiseret omkring køb og salg på det fri marked. Alle sociale og menneskelige forhold ser ud som et forhold mellem varer, der købes og sælges.

Derfor kan den herskende klasse fremlægge en ideologi, der siger, at den eksisterende samfundsorden er retfærdig, fordi vi alle er lige på det fri marked. De fleste accepterer den ideologi, fordi den afspejler de daglige erfaringer: man sælger sin arbejdskraft, man køber nogle varer osv.

det bare fører til ny undertrykkelse. Og de føler sig bekræftet, når socialister fastholder, at en revolution må føre til oprettelsen af et "proletariatets diktatur", hvor kapitalister og kontrarevolutionære holdes nede.

Mange forbinder proletariatets diktatur med det regime, der herskede i Sovjet og Østeuropa. Men disse regimer havde intet med socialisme at gøre. De var i virkeligheden resultatet af den kontrarevolution, som Stalin gennemførte.

Selve begrebet proletariatets diktatur er en uadskillelig del af marxismen. Marxismen bygger på, at samfundet udvikler sig gennem klassekamp, og at socialismen kun kan opnås ved, at arbejderklassen vinder over kapitalisterne i klassekampen.

Sagt på en anden måde: Socialisme betyder, at arbejderklassen erobrer magten og undertrykker den gamle kapitalistklasse.

Socialisme er altså i starten et classesamfund, og derfor holder klassekampen ikke op den første dag efter revolutionen. Forskellen til kapitalismen er for det første, at de gamle magtforhold bliver vendt på hovedet. For det andet at det er flertallet, der regerer.

Den arbejderregering, som kommer til magten efter revolutionen, vil i første omgang have to store opgaver.

Den første er at forsvare revolutionen. Historien fra tidligere revolutioner har vist, at kapitalistklassen ikke overgiver sig uden videre. Den vil prøve med alle midler — fysisk og økonomisk sabotage, terror, borgerkrig — at genvinde sin magt. Derfor må den nye arbejderstat gøre alt for at pacificere alle de grupper, der forsøger at organisere en kontrarevolution.

LANG PROCES

Det betyder ikke, at der skal føres en omfattende politisk kontrol med alle mennesker. Inden for rammerne af den socialistiske stat er der plads til alle mulige diskussioner og politiske partier — blot ikke dem, der aktivt bekæmper socialismen.

Den anden opgave er at begynde at afskaffe klassesdelingen. Målet er, med Lenins ord, at "gøre alle til arbejdende mennesker".

Det betyder ikke, at alle mennesker straks efter revolutionen skal iføre sig kedeldragter og sendes ud på fabrikker med en bajonet i ryggen. Arbejdet med at afskaffe klasserne er en lang proces.

For det store problem for arbejderstaten vil være, at hele samfundet er dybt præget af kapitalismen. Arbejdere, som har været opdraget til at adlyde og til at udføre uinteressante arbejder, skal til at tage aktivt del i planlægning af produktionen. Tidligere overordnede, værkførere og den slags må se sig overflødiggjort og skal arbejde side om side med deres tidligere underordnede. Folk, der har været beskæftiget i sektorer, som socialismen gør overflødig — fx reklamer og bankvæsen — skal udfolde sig på andre områder. Husejere skal vænne sig af med at spekulere i kursgevinster og obligationer. Og så videre.

Det vil være en lang proces at ændre disse forhold. Det afgørende er, at de ændres ikke gennem tvang, men ved at adskille de kapitalistiske elementer fra de socialistiske. Det betyder, at socialismen fratager værkførere rollen som kontrollører, men til gengæld giver dem mulighed for at være med til at organisere en produktion efter behov. Eller at socialismen sætter gang i byggeri af boliger, så der ganske enkelt ikke er nogen fidus i at eje sin bolig.

Målet for socialismen er at opbygge et samfund, hvor flere og flere varer og serviceydelser bliver gratis. Når det er opnået, så er der ikke længere basis for, at nogle mennesker vil sikre sig privilegier eller rage til sig for at kunne leve et anstændigt liv.

Så vil der ikke længere være behov for en stat til at holde styr

på samfundet. Den vigtigste opgave for proletariatets diktatur er at gøre sig selv overflødig.

DEN PERMANENTE REVOLUTION

Trotskyjs teori er en teori om virkelige revolutioner, nr. 144, 10. oktober 1996

En standardbeskrivelse af en revolution tager sig således ud: Utilfredsheden i arbejderklassen vil før eller siden udløses i en generalstrejke.

Det vil føre til, at arbejderne organiserer sig i arbejdersråd og overtager kontrollen over virksomhederne. Inden længe vil den herskende klasse være sat ud af kraft og magten være i hænderne på arbejdersrådene.

Ingen revolutioner i de sidste 125 år har fulgt det mønster. Lige fra Pariserkommunen i 1871 til Østeuropa i 1989 har alle mulige andre spørgsmål end den direkte kamp mellem arbejdere og kapitalister trængt sig på og blandet sig i revolutionen.

Det gjaldt også i den mest vellykkede revolution af dem alle — den russiske revolution i 1917.

Forud for 1917 var den almindelige opfattelse blandt revolutionære, også Lenin, at revolutionen måtte blive borgerlig, ikke socialistisk.

Baggrunden var, at Rusland på det tidspunkt var økonomisk og industrielt tilbagestående i forhold til Vesteuropa. Landet var domineret af en enorm klasse af fattige bønder, som blev styret af den enevældige zar. Den moderne kapitalisme i form af industri og arbejderklasse udgjorde kun nogle små enklaver i storbyerne.

Derfor mente de fleste revolutionære, at revolutionen i første omgang handlede om at vælte zaren og indføre et parlamentarisk demokrati med det industrielle borgerskab som herskende klasse. Først efter en lang periode med industrialisering ville landet være modent for socialisme.

TROTSKIJ

Leon Trotskij fremlagde en anden teori for revolutionens forløb i sin teori om "den permanente revolution".

Hans hovedargument var, at til forskel fra de ægte borgerlige revolutioner i England, Nordamerika og Frankrig, så ville den borgerlige revolution i Rusland finde sted på et tidspunkt, hvor der allerede eksisterede en industriel arbejderklasse.

Det betød, at for den russiske kapitalistklasse var revolutionen en mulighed og en risiko. En mulighed fordi den kunne frigøre sig fra zarstyret og enevælden. Men en risiko fordi de ikke havde nogen garanti for, at arbejderklassen ville nøjes med at slås for borgerligt demokrati — når revolutionen allerede var sat i gang, hvorfor skulle arbejderklassen så ikke udvide revolutionen til en kamp om demokrati på fabrikkerne, om arbejdermagt?

MARXISME OG INDIVIDUALISME

Socialisme står ikke i modsætning til individualisme som sådan, nr. 149, 19. december 1996

Det er almindeligt at sætte lighedstegn mellem individualisme og borgerlige ideer og mellem kollektivismen og socialistiske ideer.

Det er sandt, at arbejderklassens kollektive kampe og organisering altid har spillet en afgørende rolle i socialismens historie.

Uden kollektivismen ville det være umuligt for arbejderklassen og andre undertrykte at kæmpe effektivt imod den kapitalistiske stat og dens politi og militær.

Men socialismen har også altid lagt vægt på individuelle præstationer. Ikke blot fra store kendte personligheder som Marx og Lenin, men også fra de mange ukendte, som gennem tiden er stået frem som organisatorer og agitatorer i arbejderklassen.

Når socialismen har lagt vægt på kollektiviteten, har det altid været som et middel til at opnå forbedringer, ikke som et mål i sig selv.

ENSFORMIGHED

Derimod har kapitalismen altid fremmet ensformigheden. For flertallet af mennesker er livet under kapitalismen ikke præget af frihed til at udvikle og udtrykke sig individuelt, men af en meget stor grad af ensretning og tilpasning.

Det er kapitalismen, der har stået for masseproduktion, samlebåndsarbejde og boligblokke. Den samme ensformighed findes i kultur og sport. Kapitalismen har skabt tilskuere – hvor flertallet af befolkningen er reduceret til at spille en rolle som tilskuere til de få præstationer.

Kapitalismens ensretning skyldes to grundlæggende forhold: At samfundet bygger på klassesdeling, og at produktionen sker for at skabe profit for kapitalistklassen.

Kravet om profit giver meget lidt spillerum for den enkelte arbejders kreativitet og individualisme. Konkurrencen betyder, at arbejderne behandles som omkostninger og vedhæng til maskinerne, ikke som selvstændige individer.

De borgerliges mirakelkur, det frie marked, fremmer ensformigheden snarere end at udvikle forskellighed. Coca-Cola og McDonalds, MD Foods og Carlsberg – alle er med til at gøre produkterne mere og mere ens og har gjort, at udbuddet af varer er ens, uanset hvor man befinder sig.

Kapitalismens individualisme har altid været begrænset til den herskende klasses individualisme – dvs. deres frihed til at udbytte og samle rigdomme uden at tage hensyn til sociale forhold.

Som "bevis" for, at socialisme begrænser individuel frihed, bliver der tit peget på de tidligere regimer i Østeuropa og på vores egne socialdemokratiske regeringer. Men ingen af disse har repræsenteret socialismen i andet end ord. I praksis har de stået for forskellige udgaver af centraliseret og statskontrolleret kapitalisme.

Socialisme står ikke i modsætning til individualisme som sådan – kun til borgerlig individualisme, der fremmer grådighed på andres bekostning. Individualisme, som bidrager til samfundet

og gør det mere varieret og humant, er et vigtigt element i socialismen.

Udgangspunktet for socialisme er arbejdernes kollektive kamp. Men den kollektive kamp er samtidig udtryk for større individualisme fra hver enkelt arbejders side. Det er gennem den kollektive kamp, at man som enkeltperson holder op med at være tilskuer og et hjul i kapitalismens maskineri og i stedet bliver et aktivt individ.

Når arbejderklassens kamp bliver til en socialistisk revolution, vil den individuelle frihed blive udvidet til det store flertal. En ægte socialisme vil have som sit mål, at virksomheder og samfundet bliver styret nedefra. Og det vil være et mål at udrydde fattigdom og andre lignende sociale forhold, således at den enkeltes liv ikke bliver styret af økonomiske begrænsninger, men af et egentligt frit valg.

Det er derfor, at **Det Kommunistiske Manifest** beskriver socialismen som "en sammenslutning, hvor hver enkelts fri udvikling er betingelsen for alles fri udvikling."

MENNESKET SKABER SELV SIN HISTORIE

Fremtiden er ikke givet på forhånd, nr. 150, 16. januar 1997

De næste par år op til årtusindskiftet vil utvivlsomt give anledning til mange overvejelser om, hvad fremtiden vil bringe.

Overvejelserne deler sig i hovedsagen op i to tendenser: En meget optimistisk, der fremhæver, at computere, genteknologi og moderne kommunikation vil føre til et "fritidssamfund", hvor det daglige arbejde er reduceret til et minimum.

Den anden tendens, den pessimistiske, frygter, at fremtidens samfund vil bukke under for presset fra forurening, krig og overbefolkning.

Det fælles for begge synspunkter er, at de ser fremtiden som resultat af en stort set uafvendelig udvikling.

Men de overser som regel, at fremtiden ikke er bundet til at følge en fastlåst kurs – den skabes af menneskers bevidste handlinger.

Der findes ikke en lovmæssighed, der siger, at ny teknologi nødvendigvis betyder mere forurening og øget forbrug af jordens ressourcer.

Tilsvarende er der heller ingen lovmæssighed, der dikterer hvilke varer, der skal produceres.

De eneste lovmæssigheder, der gælder for mennesker, er – ud over de rent fysiske – at mennesker gennem bearbejdning af naturen er i stand til at forøge produktionen af livsfornödenheder, og at denne bearbejdning udvikles i et samarbejde mellem mennesker.

Resten – måden vi producerer på, hvad der produceres, hvor-

træk. At være leder er ensbetydende med privilegier, kommando-strukturer og magtkampe om at komme til tops.

ARBEJDERKLASSEN

Arbejderklassen har brug for en helt anden type ledere. Arbejderklassens eneste våben overfor kapitalisterne er solidaritet og kollektiv kamp. Arbejderklassens styrke forudsætter, at splittelser overvindes, og at så mange som muligt deltager aktivt.

Det kræver en anden type ledere end de kapitalistiske. Det er ledere, som er i stand til at overbevise frem for at kommandere. Det er ledere, som drives frem af ideer, ikke af privilegier og magt. Og det er ledere, som kan opsamle og generalisere holdninger og erfaringer hos almindelige arbejdere.

STATEN ER IKKE NEUTRAL

Den herskende klasse bygger sin magt via statsapparatet, nr. 152, 13. feb. 1997

For næsten alle mennesker er det børnelærdom, at staten er neutral. De vil sige, at man kan slå om hvilken politik, staten skal føre, og at staten i sig selv blot adlyder politikernes ordrer.

Ideen om statens neutralitet afspejler en teori, som det kapitalistiske borgerskab har udviklet. Teorien indeholder to centrale elementer: For det første at staten repræsenterer hele samfundet, at den enten er hævet over klasserne eller — i en mere marxistisk inspireret udgave — at staten fungerer som mægler i modsætningen mellem klasserne.

For det andet at en stat aldrig kan undværes — at samfundet ville opløses i en krig alle mod alle, hvis der ikke eksisterer et statsapparat, der kan holde folk i skak og afstraffe de personer, der overtræder flertallets beslutninger.

Marxismen afviser begge ideer. Hvis samfundet ville gå i opløsning uden en stat, så skyldes det ikke, at mennesker af natur ikke kan samarbejde, men at samfundet er inddelt i klasser med modsatte interesser.

Faktisk eksisterede de tidligste menneskelige samfund uden nogen form for stat eller centralmagt overhovedet.

Men i alle klassesdelte samfund har det været overklassens problem, at den er i mindretal overfor underklassen. I perioder kan overklassen beholde sin magt i kraft af den ideologiske magt. Men i sidste ende har overklassen altid været nødt til at opbygge et væbnet korps i form af militær og politi, som kan forsvare mindretallets magt.

I sidste ende har magten i klassesamfundet altid drejet sig om fysisk magt.

Den kapitalistiske stat er ingen undtagelse. Når den kapitalistiske stat i modsætning til tidligere statsformer som regel er opbygget omkring det parlamentariske demokrati, så skyldes det ikke et hensyn til flertallet af befolkningen. Men at kapitalismen

er nødt til at have et organ, der kan løse de fælles opgaver, som individuelle kapitalister ikke kan magte.

Det drejer sig op bygning af infrastruktur, om uddannelse og vedligeholdelse af arbejdskraften og endelig om at have et stående væbnet korps, der kan forsvare kapitalisternes interesser.

Det parlamentariske demokrati afspejler et særtræk ved kapitalismens måde at organisere klassesamfundet på. Under kapitalismen ligger forskellige dele af den herskende klasse i en konstant indbyrdes konkurrence. Og her er parlamentarismen hensigtsmæssig som et forum, hvor kapitalisterne kan aftale spille-reglerne for den konkurrence.

Derfor er der intet mærkeligt i, at stemmeretten i parlamentarismens barndom var forbeholdt mænd med ejendom.

Men demokratiet er ikke et grundlæggende kendetegn ved den kapitalistiske statsmagt. I masser af lande har demokratiet været afløst af forskellige former for diktatur — ikke på trods af kapitalismen, men for at sikre kapitalismens overlevelse.

DIKTATUR

At demokrati kan skiftes ud med diktatur afspejler også, at staten i sidste instans kontrolleres af dem, der har den økonomiske magt. Alle statens institutioner koster penge, og de færreste af dem er i sig selv produktive.

Derfor er det også illusorisk at tro, at et socialistisk flertal i parlamentet vil kunne bruge det eksisterende politi og militær imod borgerskabet i et opgør med kapitalismen. Dels er cheferne i politi og militær rekrutteret fra de samme kredse som kapitalistklassen. Dels véd de samme chefer, at kapitalistklassen i kraft af sin magt over økonomien også afgør, om der skal ydes ressourcer til politi og militær.

Den afgørende konklusion i den marxistiske teori om staten er derfor, at arbejderklassen ikke kan overtage det kapitalistiske statsmaskineri. Tværtimod er det afgørende punkt i en socialistisk revolution, at arbejderklassen opløser statsapparatet — fyrrer embedsmændene, nedbryder soldaternes loyalitet overfor generalerne og neutraliserer politiet.

KAPITALISMEN HAR ALTID VÆRET INTERNATIONAL

Globalisering er ikke noget nyt brud med kapitalismens jagt på rigdom, nr. 153, 26. februar 1997

“Bourgeoisiet har ved at udnytte verdensmarkedet gjort produktionen og forbruget i alle lande kosmopolitisk. Det har slået den nationale grund bort under fødderne på industrien.”

Dette kunne have stået i vor tids aviser og erhvervsmagasiner i deres daglige hyldelse til globaliseringen. Men ordene er 150 år

gamle og stammer fra en helt anden kant, nemlig fra Karl Marx og Friedrich Engels i beskrivelsen af kapitalismens udvikling i "Det kommunistiske manifest". I fortsættelsen hedder det blandt andet:

"I stedet for som tidligere at isolere sig og være sig selv nok, træder de forskellige områder og nationer ind i et alsidigt samkvem med hinanden, nationerne kommer til at stå i en alsidig afhængighed af hinanden."

KAPITALISMENS MODERMÆRKE

"Bourgeoisiet river alle, selv de mest barbariske nationer, med ind i civilisationen. De billige varepriser er det svære artilleri, som skyder alle kinesiske mure i grus."

Tendensen til internationalisering har været kapitalismens modermærke lige siden dens spædeste barndom.

Allerede i 1500- og 1600-tallet begyndte købmænd og kapitalister at udforske alle verdenshjørner i deres jagt på rigdom og profit. De fragtede millionvis af slaver fra Afrika til Amerika, hvor de grundlagde plantager og miner, der kunne levere råvarer til den begyndende industri i Europa.

I slutningen af 1800-tallet gennemførte imperialistiske stater som England, Frankrig, Rusland og Tyskland en opdeling af verden, hvor der blev trukket grænser mellem kolonier i selv de fjerneste afkroge af Afrika og Asien.

Og i dette århundrede har vi to gange set verden kastet ud i verdenskrige, som i sidste ende handlede om at få den økonomiske kontrol med så store dele af verden som muligt. Vi har også set imperialistiske stater som USA, England og Frankrig gang på gang været indblandet i store og små krige overalt i verden.

Selv om mange mennesker vil nikke genkendende til den beskrivelse af kapitalismens udvikling, så er det en anden historie, vi til daglig får serveret.

Det er en historie, der lægger vægt på de enkelte nationers udvikling. Og som siger, at det først er i de sidste 10-20 år, at verden er blevet global.

Der er et vigtigt fællestrekk ved historien, som går på tværs af landegrænser. Den siger, at "vores" folk altid har været fredeligt og gemytligt, men af og til været tvunget i krig mod aggressive naboer. Det er den samme historie, der fortælles over alt, uanset om "vi" er danskere, englændere eller en hvilket som helst anden nationalitet.

Derved kan de præsentere en historie, der forklarer al krig som et resultat af nationale særtræk: tysk militarisme, amerikansk imperialism, engelsk overlegenhed.

Men det er ikke nationale særtræk, der har været drivkraft i de sidste århundreders historie. Det er jagten på profit og nye markeder, der konstant har været afgørende.

Ikke mindst har Danmarks egen historie langt fra været nogen stokroseidyl. Allerede fra kapitalismens start meldte danske købmænd og handelsfolk sig på verdenshavene — der blev etableret kolonier i Asien, Afrika, Caribien og Nordatlanten.

JAGTEN PÅ PROFIT

Men selv om jagten på profit altid har sprængt de nationale rammer, så har den ikke afskaffet nationerne. Tværtimod har kapitalisterne hele tiden haft brug for den militære beskyttelse, som kun en nationalstat kunne give dem.

Derfor har kapitalismens udvikling været fulgt af en strøm af krige, som er blevet stadig blodigere i takt med, at indsatsen i konkurrencen er blevet større.

De sidste års udvikling på verdensmarkedet indeholder ikke noget afgørende brud med fortiden. Alle tendenser og udviklings-træk bygger oven på flere århundreders jagt på rigdom.

FAMILIENS OPRINDELSE

Kernefamilien skyldes ikke menneskets natur, men klassesdelingen, nr. 154, 13. marts 1997

En lang række forhold omkring familiens indretning i nutidens samfund bliver overraskende tit forklaret som noget, der er udsprunget af vores fortid som primitive jægere og samlere — og mange viger ikke tilbage fra at forklare familien som en del af menneskets natur.

Det gælder ikke mindst opfattelsen af manden som den aggressive, dominerende, der skaffer føden til familien, mens kvinden er den omsorgsfulde børnepasser, der tager sig af det hushold.

Det er overraskende, fordi meget lidt arkæologisk forskning kan underbygge de forestillinger.

Friedrich Engels var blandt de første, der så på familien som et fænomen, der først er opstået i løbet af menneskets historie. I sin bog fra 1884, "Familiens, privatejendommens og statens oprindelse", siger han om indførslen af den mandsdominerede familie:

"Moderrettens omstyrtelse var kvindekønnets verdenshistoriske nederlag. Manden tog styret også i hjemmet, kvinden blev nedværdiget, kuert, gjort til en slave af hans lyster og til et rent og skært redskab til børneavl."

Hans centrale pointe er, at den mandsdominerede familie ikke har eksisteret i hele menneskets historie, og at den repræsenterer et brud i historien.

BIOLOGIEN

Pointen er vigtig, fordi den indebærer, at undertrykkelsen af kvinder ikke skyldes biologien, men samfundsmæssige forhold. Derfor er en virkelig ligestilling mellem kvinder og mænd en reel mulighed, hvis de sociale forhold, der skaber undertrykkelsen, bliver afskaffet.

Mange indvender mod den pointe, at der allerede i de tidligste jæger- og samlersamfund var en arbejdsdeling mellem kønnene. At kvinder generelt tog sig af at indsamle spiselige planter, rødder og smådyr, mens mænd tog sig af egentlig jagt.

Men at der var den arbejdsdeling, betød ikke nødvendigvis at kvinder var underkastet mænd. Arbejdsdelingen kan i høj grad forklares ud fra biologiske forhold: For at sikre nye medlemmer af stammen var de fleste kvinder konstant enten gravide eller ammede spædbørn. Det gjorde det umuligt for dem at deltage i jagt.

Der lå heller ikke i arbejdsdelingen, at kvindernes indsats var mindre betydningsfuld end mændenes. Tværtimod er det et generelt træk ved jæger- og samlersamfund, at kød sjældent udgør mere end 30 pct. af kosten og ofte var en meget ustabil næringskilde. Kvindernes bidrag til føden i disse samfund udgør altså den mest stabile og størstedelen af føden.

Det var først med overgangen til egentlig landbrugsproduktion, at disse forhold blev ændret. Med dyrkning af jorden og brug af trækdyr som supplement til menneskelig arbejdskraft

blev det muligt at producere et egentligt overskud i samfundet.

Overskuddet gjorde det muligt, at et samfund kunne overleve et år med dårlig høst. Men det gjorde det også muligt, at en mindre gruppe i samfundet kunne hæve sig over resten af samfundets medlemmer som administratorer af overskuddet, til at varetage handel med nabosamfundet, til at opbygge et militær, der kunne beskytte overskuddet mod tyveri fra andre stammer (eller omvendt selv at erobre andre samfunds rigdomme).

Alle disse funktioner var kontrolleret af mænd — fordi funktioner som handel og krig i udgangspunktet bedst kunne varetages af mænd.

DEN GAMLE FAMILIE

Men efterhånden som den “mindre gruppe” udvikler sig til en egentlig klasse, der kontrollerer både administration og militær, så udviklede der sig også et krav om at bryde op på gamle familiestrukturer, der som regel fulgte den mødrende side. Den herskende klasses mænd havde ganske enkelt brug for at vide, hvem de var fædre til for at give deres magt og rigdom videre i arv.

Med den udvikling opstod den patriarkalske familie som en konsekvens af klassesamfundets og statens oprindelse. Dette var “kvindekønnets verdenshistoriske nederlag”.

HVAD ER DOBBELTMAGT?

Dobbeltmagten er en nødvendig fase i revolutionen, nr. 155, 27. marts 1997

Mange mennesker afviser ideen om en revolution, fordi de ser det som rent drømmeri at forestille sig, at hele samfundet kan ændres på et øjeblik gennem en revolution.

Den skepsis er begrundet, hvis man opfatter en revolution som et statskup, hvor magten skifter hænder til nye magthavere, som derefter kan begynde at udsende revolutionære dekretter.

Den slags revolutioner har naturligvis fundet sted, men de har ikke ændret ret meget.

En socialistisk revolution vil være meget anderledes og indeholde meget mere end selve magtovertagelsen.

Lenin gav i 1920 en karakteristik af “revolutionens grundlov”: “For revolutionen er det ikke tilstrækkeligt, at de undertrykte masser indser umuligheden af at leve videre på den gamle vis og kræver en forandring, for revolutionen er det nødvendigt, at udbytterne ikke kan styre på den gamle vis.”

Begge elementer er nødvendige — det er ikke nok, at masserne gør oprør, for at man kan opnå en revolution. Der må også være en dyb krise i den herskende klasse, som tvinger den til radikalt at ændre sin måde at regere på.

HVEM HAR MAGTEN

En sådan situation skaber muligheden for, at spørgsmålet om

magten over samfundet bliver åbent: Hvem kontrollerer produktionen, hvem kontrollerer medierne, hvem har den militære magt osv.

I en lang række revolutioner har arbejderklassen besvaret den åbning af magtspørgsmålet ved at oprette forskellige former for organer, der kunne udtrykke arbejderne interesser i den givne situation — arbejdersråd.

I en revolutionær periode vil det være uklart, hvem der egentlig løser alle de samfundsmæssige opgaver. Og mange steder er arbejdersrådene startet som organisationer, der skulle løse opgaver som forsyning af fødevarer og brændsel, når økonomien på grund af strejker og oprør er ved at bryde sammen. Eller opgaver som bevogtning af bygninger og institutioner mod provokationer fra den gamle statsmagt eller kriminelle.

Denne fase i en revolution kendetegnes af det, der er blevet kaldt dobbeltmagt: På den ene side står den gamle statsmagt, på den anden side arbejdersrådene.

Dobbeltmagten er en nødvendig fase i en socialistisk revolution. Trotskij kaldte denne fase for “revolutionens historiske forberedelse”, idet han understregede, at “ingen historisk klasse løfter sig selv fra en underordnet position til en herskende på én nat”.

Det er i løbet af dobbeltmagten, at arbejderklassen efterhånden lærer sig selv, hvordan den er i stand til at kontrollere stadigt større dele af samfundet uden at underkaste sig arbejdsgivernes eller politikernes ordrer.

I den russiske 1917-revolution blev dobbeltmagten udformet på to niveauer: Dels på de enkelte virksomheder, hvor fabriksråd satte sig for at kontrollere og nogle gange afsætte arbejdsgiverne. Dels på geografisk plan, hvor arbejdersråd for en by, en region eller hele landet udfordrede de lokale og nationale regeringsinstitutioner.

Men perioden med dobbeltmagt kan ikke være nogen stabil eller permanent tilstand. En virksomhedsejer vil i længden ikke acceptere, at de ansatte har vetoret overfor hans beslutninger. En kapitalistisk regering vil ikke acceptere, at der findes andre væbnede styrker end dens egne.

Derfor vil en periode med dobbeltmagt altid munde ud i et egentligt opgør om magten. Et opgør, hvor det bliver afklaret én gang for alle, hvem der egentlig er magthavere i landet.

Det opgør fandt i den russiske revolution sted i den berømte “Stormen på Vinterpaladset”. Men hele forudsætningen for at vinde magtopgøret lå i den periode med dobbeltmagt, som gik forud.

HVAD ER ET REVOLUTIONÆRT PARTI?

Partiet er nøglen til ændring af bevidstheden, nr. 156, 10. april 1997

“Giv os en organisation af revolutionære, og vi skal løfte Rusland af hængslerne!” Med disse ord ønskede

Lenin i sin bog “Hvad må der gøres?” fra 1902 at understrege, at for ham lå nøglen til en revolutionær omvæltning i dannelsen af et parti af revolutionære.

Bogen “Hvad må der gøres?” har været meget omdiskuteret og taget som udtryk for, at Lenin dybest set var en elitær og konspiratorisk tænker. At Lenin satte partiets magtovertagelse over arbejderklassens kamp.

Lenins egentlige ærinde var at skabe seriøsitet i den socialistiske bevægelse i Rusland i starten af århundredet. Han kritiserede de revolutionære kredse for dilettanteri og skrev, at deres aktiviteter “kan kun sammenlignes med et felttog af kølgebevæbnede bønderkarer mod moderne tropper.”

Pointen i dette var, at de revolutionære måtte højne deres forståelse af teori og praksis, hvis de ville være i stand til ikke blot at udfordre, men at slå det zaristiske regime. Regimet havde i højere grad end de revolutionære forstået betydningen af det opsving i klassekampen, som fandt sted i Rusland i starten af 1900-tallet. Derfor sammenlignede Lenin de revolutionære med bønder udstyret med gammeldags våben og regimet med “moderne tropper”.

DILETTANTERI

For at bryde med dilettanteriet pegede Lenin på, at de revolutionære måtte forstå forholdet mellem spontanitet og bevidsthed i arbejderklassen.

Som tendens havde de revolutionære enten tiljublede de spontane udbrud af arbejdskampe og erklæret, at opgaven var at gøre sig til tjenere for arbejderklassens spontanitet. Eller de havde understreget behovet for bevidst handling og udpeget sig selv som de egentlige repræsentanter for arbejderklassens ønsker.

Den første tendens havde i realiteten underlagt sig den herskende — og tit borgerlige — bevidsthed i arbejderklassen, mens den anden iværksatte aktioner på vegne af arbejderklassen for at “vække” den til kamp. Det er tendenser, som også findes blandt vore dages socialister.

Lenins holdning var, at der er en tæt forbindelse mellem spontanitet og bevidsthed i arbejderklassen. På den ene side ville spontane kampe altid udvikle nye elementer af bevidsthed i form af erfaringer om statsmagtens indgriben på arbejdsgivernes side og om uforenligheden af arbejderne egne og arbejdsgivernes interesser.

På den anden side kunne bevidsthed om klassekamp og kapitalismens indretning være med til at udbrede ideer om solidaritet og til at knytte opsplittede kampe sammen til en bevægelse med fælles mål.

Med andre ord ville spontanitet og bevidsthed følges ad i retning af at udvide arbejderklassens kampe og øge bevidstheden om arbejderne selvstændige mål om et andet samfund.

Men Lenin understregede, at det ville ikke ske af sig selv. Arbejderne ville ikke automatisk udvikle revolutionære ideer, og kampene ville ikke automatisk finde sammen i én samlet bevægelse. Det var nødvendigt med en organisation af bevidste revolutionære for at skabe sammenhængen.

For at skabe den sammenhæng måtte de revolutionære være i besiddelse af den højeste grad af teoretisk viden om kapitalismen og klassekampen. Men de revolutionære måtte også have detaljeret indsigt i hverdagens kampe, hvordan de blev organiseret, hvilke ideer arbejderne havde osv.

Både det teoretiske og det praktiske element var nødvendigt for at bryde dilettanteriet. Uden teorien ville de revolutionære til stadighed kæmpe med køller mod en overlegen modstander — og uden en praksis i arbejderklassen ville de revolutionære forblive et fremmedelement uden mulighed for at udfordre borger-

lige ideer og udbrede revolutionære.

Det var denne opfattelse af sammenhængen mellem spontanitet og bevidsthed, som lå til grund for Lenins opfattelse af det revolutionære parti — og som viste sig succesfuld i 1917-revolutionen.

